

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ERGENLERİN ÖRTÜK ZEKA ANLAYIŞLARININ,
PSİKOLOJİK İYİLİK HALİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Berna GÜL

KOCAELİ 2021

T.C. KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

**ERGENLERİN ÖRTÜK ZEKA ANLAYIŞLARININ,
PSİKOLOJİK İYİLİK HALİ VE PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK İLE
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEKLİSANS TEZİ

Berna GÜL

Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT

Tezin Kabul Edildiği Enstitü Yönetim Kurulu Karar ve No: 29.09.2021/20

KOCAELİ 2021

ÖNSÖZ

Lisans öğrenimim ve yüksek lisans tez sürecim boyunca yanımda olan, tez hazırlama sürecimde değerli bilgilerini benimle paylaşan, ihtiyaç duyduğum her an bana zaman ayıran, kişisel gelişimimi destekleyen, yapıcı ve sakin tavırlarıyla motivasyonumun düşmesine, vazgeçmeme izin vermeyen değerli tez danışmanım Doç. Dr. Osman Nejat AKFIRAT'a çok teşekkür ederim.

Lisans ve yüksek lisans eğitim süreçlerimde desteğini esirgemeyen, odasına her gittiğimde güler yüzüyle karşılayıp samimiyetle dinleyen, hayatıma önemli katkıları olan Doç. Dr. Yıldız ÖZTAN ULUSOY'a çok teşekkür ederim. Yüksek lisans sürecimde yardımlarını hissettiren ve güler yüzünü esirgemeyen, ayrıca tez jürimde yer alan değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Gülşah TURA'ya sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tez yazma sürecimde eksikliğini hiç hissettirmeyen, her zorlandığımda yardımcı olan ve beni motive eden canım arkadaşım Uzm. Psi. Dan. Beyza Betül DOĞAN'a çok teşekkür ederim, iyiki varsın. Ayrıca bana destek olan herkese çok teşekkür ederim.

Hayatım boyunca yanımda olan ve desteğini esirgemeyen canım ailem, küçüklüğümde beri başarılı olmam konusunda beni motive eden, bana güç veren ve en büyük destekçim olan canım babam Cengiz GÜL'e, her yaptığım şeyde arkamda duran, bana destek veren, hayattaki en büyük şansım olan annem Medine GÜL'e, varlığıyla beni mutlu eden ve her zaman yanımda olduğunu hissettiğim canım kardeşim Seydi GÜL'e çok teşekkür ederim. İyiki varsınız. Son olarak bana babaanneden çok bir anne şevkatiyle yaklaşan, yaptığım şeyleri anlamasa da sevgiyle gözlerime bakan ve benim için endişelenen, korona nedeniyle kaybettiğim canım babaannem Gürcü GÜL'e çok teşekkür ederim, iyiki benim babaannemdin.

Berna GÜL

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER	ii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
SİMGE VE KISALTMALAR.....	vi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
GİRİŞ	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
1. PROBLEM DURUMU	4
1.1. ALT PROBLEMLER.....	5
1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI.....	6
1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ.....	7
1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI	8
1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	9
1.6. TANIMLAR	9
İKİNCİ BÖLÜM.....	10
2. KURAMSAL ÇERÇEVE.....	10
2.1. ERGENLİK DÖNEMİ	10
2.1.1. Ergenlik Dönemi Gelişim Özellikleri	13
2.1.1.1. Fiziksel Gelişim.....	13
2.1.1.2. Cinsel Gelişim	14
2.1.1.3. Kişilik Gelişimi	16
2.1.1.4. Kimlik Gelişimi.....	16
2.1.1.5. Bilişsel Gelişim	19
2.2. POZİTİF PSİKOLOJİ	21
2.2.1. Pozitif Psikolojinin Tarihçesi	24
2.3. ÖRTÜK ZEKA ANLAYIŞI.....	27
2.3.1. Örtük Zeka Anlayışının Tarihçesi	30
2.3.2. Sabit Zihniyet	32
2.3.3. Büyüme Zihniyeti.....	34
2.4. PSİKOLOJİK İYİLİK HALİ	35
2.4.1. Psikolojik İyilik Hali Kavramının Tarihçesi	38
2.4.2. Psikolojik İyilik Halinin Boyutları	41
2.4.2.1. Kendini Kabul (Öz Kabul)	41
2.4.2.2. Özerklik (Otonomi)	42
2.4.2.3. Yaşam Amacı	42
2.4.2.4. Çevresel Hakimiyet	42

2.4.2.5. Kişisel Gelişim (Bireysel Gelişim)	43
2.4.2.6. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler	43
2.5. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK	43
2.5.1. Psikolojik Sağlık Kavramının Tarihçesi	45
2.5.2. Psikolojik Sağlık Kavramını Etkileyen Faktörler	47
2.5.2.1. Risk Faktörleri	48
2.5.2.1.1. Kişisel Risk Faktörleri	49
2.5.2.1.2. Ailesel Risk Faktörleri	49
2.5.2.1.3. Çevresel Risk Faktörleri	50
2.5.2.2. Koruyucu Faktörler	50
2.5.2.2.1. İçsel Koruyucu Faktörler (Kalıtımsal - Biyolojik)	51
2.5.2.2.2. Dışsal Koruyucu Faktörler (Ailesel - Çevresel)	51
2.6. ALAN YAZINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	52
2.6.1. Örtük Zeka Anlayışı İle İlgili Yapılan Araştırmalar	52
2.6.2. Psikolojik İyi Hali İle İlgili Yapılan Araştırmalar	56
2.6.3. Psikolojik Sağlık İle İlgili Yapılan Araştırmalar	60
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	65
3. YÖNTEM	65
3.1. ARAŞTIRMA MODELİ	65
3.2. ARAŞTIRMA GRUBU	66
3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI	70
3.3.1. Kişisel Bilgi Formu	70
3.3.2. Örtük Zeka Teorisi Ölçeği (ÖZTÖ)	70
3.3.3. Başarı Hedef Yönelimleri Anketi (BHY)	71
3.3.4. İyi Hali Ölçeği (İHÖ)	72
3.3.5. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)	73
3.4. VERİLERİN TOPLANMASI	74
3.5. VERİLERİN ANALİZİ	75
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	76
4. BULGULAR	76
4.1. ÖRTÜK ZEKA TEORİSİ ÖLÇEĞİ VE BAŞARI HEDEF YÖNELİMLERİ ANKETİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNE AİT BULGULAR	76
4.2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR	84
SONUÇ	120
KAYNAKÇA	141
EKLER	159
ÖZGEÇMİŞ	172

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ergenlerin örtük zeka anlayışları, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi; örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali, psikolojik sağlamlık kavramlarını cinsiyet, yaş, okul türü, yılsonu başarı puanı, anne ve baba eğitim seviyesi, aile aylık gelir türü değişkenleri açısından incelemektir. Araştırmada ilişki tarama modeli kullanılmıştır. Uygun örnekleme yöntemi ile belirlenen araştırma grubunu, yaşları 15 ile 18 yaş aralığında değişen 377'i kadın 355'i erkek olmak üzere 732 lise öğrencisi oluşturmuştur. Bu araştırmada Doğrulayıcı Faktör Analizi, Bağımsız Gruplar Arası T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Tekniği ve Çoklu Regresyon analizleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, ergenlerin örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlıkları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Örtük zeka alt boyutu sabit zihniyet ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki, büyüme zihniyeti ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık arasında ise pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca örtük zeka anlayışı alt boyutlarının hem psikolojik iyilik halini hem de psikolojik sağlamlığı yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ergenlerin örtük zeka anlayışı ve alt boyutları cinsiyet, okul türü, yılsonu başarı puanları, baba eğitim seviyesi ve aile aylık gelir durumu değişkenlerine göre istatistiksel anlamda farklılaşmakta; yaş ve anne eğitim seviyesi değişkenlerinde ise sadece örtük zeka sabit zihniyet alt boyutu farklılaşmaktadır. Ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin cinsiyet, yaş, okul türü, yılsonu başarı puanları, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi ve aile aylık gelir durumu gibi çeşitli değişkenler açısından farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının ise yaş, okul türü, yılsonu başarı puanları değişkenlerine göre istatistiksel anlamda farklılaştığı; cinsiyet, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi, aile aylık gelir durumu değişkenleri açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ergen, Örtük Zeka, Psikolojik İyilik Hali, Psikolojik Sağlamlık

ABSTRACT

The purpose of this study is to examine the relationship between adolescents' implicit intelligence understanding, psychological well-being and psychological resilience levels; the concepts of implicit intelligence, psychological well-being, and resilience in terms of gender, age, school type, annual average achievement score, mother and father education level, family monthly income type have been examined. The research the relational screening model is used. The research group, which was determined by the convenient sampling method, consisted of 732 high school students, 377 female and 355 male, aged between 15 and 18 years. In this study, Confirmatory Factor Analysis, Independent Intergroup T-Test, One-Way Analysis of Variance, Pearson Product-Moment Correlation Technique and Multiple Regression analyzes were used. As a result of the research, a significant relationship was found between adolescents' implicit intelligence understanding and their psychological well-being and psychological resilience. Implicit intelligence sub-dimension was found to be negatively correlated with the fixed mindset and psychological well-being and psychological resilience, and a positive significant relationship between growth mentality and psychological well-being and psychological resilience. In addition, it was concluded that sub-dimensions of implicit intelligence predict both psychological well-being and psychological resilience. Adolescents' implicit intelligence understanding and sub-dimensions differ statistically according to gender, school type, year-end success scores, father education level and family monthly income; On the other hand, only the sub-dimension of latent intelligence fixed mentality differs in age and maternal education level variables. It was concluded that the psychological well-being of the adolescents did not differ in terms of various variables such as gender, age, school type, year-end achievement scores, mother's education level, father's education level and family monthly income. On the other hand, it was found that the psychological resilience of adolescents differed statistically according to age, school type and year-end success scores; It was concluded that there was no difference in terms of gender, mother's education level, father's education level, family monthly income.

Keywords: Adolescent, Implicit Intelligence, Psychological Well-being, Resilience

SİMGE VE KISALTMALAR

APA: Amerikan Psikiyatri Derneği

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

UNESCO: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Psikolojik İyilik Hali Boyutları ve Teorik Temelleri.....	40
Şekil 2: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Maddelerine İlişkin T Değerleri	78
Şekil 3: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Maddelerine İlişkin Hata Varyansları	79

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Ergenlere İlişkin Demografik Bilgiler	66
Tablo 2: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Lise Yaş Grubuna Uygunluğunun İncelendiği Çalışmalara Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri	69
Tablo 3: Örtük Zeka Teorisi Ölçeğine İlişkin Normallik Analizi.....	77
Tablo 4: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Uyum Değerleri.....	80
Tablo 5: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach Alpha Değerleri.....	81
Tablo 6: Başarı Hedef Yönelimleri Anketi Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach Alpha Değerleri.....	82
Tablo 7: Sabit Zihniyet ile Performans Yönelimi Alt Boyutları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi.....	83
Tablo 8: Büyüme Zihniyeti ile Öğrenme Yönelimi Alt Boyutları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi.....	84
Tablo 9: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Normallik Analizi.....	85
Tablo 10: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışlarına Yönelik Betimsel İstatistikleri	85
Tablo 11: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Anlayışlarının Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi.....	86
Tablo 12: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	87
Tablo 13: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	87
Tablo 14: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	89
Tablo 15: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	89
Tablo 16: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	91
Tablo 17: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	91
Tablo 18: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	93
Tablo 19: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	93
Tablo 20: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	95
Tablo 21: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	95
Tablo 22: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	97

Tablo 23: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	97
Tablo 24: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerine Yönelik Betimsel İstatistikleri.....	99
Tablo 25: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi	99
Tablo 26: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	100
Tablo 27: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	100
Tablo 28: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	101
Tablo 29: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	101
Tablo 30: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	102
Tablo 31: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	103
Tablo 32: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	104
Tablo 33: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	104
Tablo 34: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	105
Tablo 35: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	105
Tablo 36: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	106
Tablo 37: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	106
Tablo 38: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Düzeylerine Yönelik Betimsel İstatistikleri.....	107
Tablo 39: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi	108
Tablo 40: Ergenlerin Psikolojik Sağlıklarının Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	108
Tablo 41: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	109
Tablo 42: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	110
Tablo 43: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	110

Tablo 44: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	111
Tablo 45: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	111
Tablo 46: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	112
Tablo 47: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	113
Tablo 48: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri	113
Tablo 49: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi	114
Tablo 50: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri.....	115
Tablo 51: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi.....	115
Tablo 52: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyutları ile Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Puanları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi.....	116
Tablo 53: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyut Puanları ve Psikolojik İyilik Hali Puanlarına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	117
Tablo 54: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyut Puanları ve Psikolojik Sağlamlık Puanlarına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi.....	118

GİRİŞ

Bireylerin sahip olduğu inançlar, tutum ve davranışlarını etkilemektedir (Bandura, 1997: s.240). Deryakulu (2004: s.262) inançları, “kişinin yaşamda karşılaştığı her türden olay, olgu, kişi ya da nesneyi nasıl ve hangi biçimde algıladığını, anlamlandırıldığını, nasıl değerlendirdiğini ve ona karşı hangi yönde tutum geliştirdiğini belirleyen, birey tarafından şüphe etmeksizin doğru olduğu varsayılan içsel kabuller ya da önermeler” şeklinde tanımlamıştır. Deryakulu’na göre inançlar, bireylerin yaşamda karşılaştıkları kişi, olay, nesne ve olguları algılama, anlamlandırma biçimlerini etkilemekte; bireyler tarafından kuşku duyulmaksızın doğru kabul edilmektedir (s.260). Sosyal bir varlık olan insan düşünüldüğünde diğer insanlarla sürekli etkileşim içinde yaşamını devam ettirmektedir, dolayısıyla sahip olunan inançlar oldukça önemlidir.

Ebeveynlerin çocuk yetiştirme süreçlerinde, çocuklarının davranışları, yetenekleri, başarı ve başarısızlıklarına yönelik tepkileri çocukların kendilerine yönelik algılarını etkilemektedir. Çocukların yeni bir şey öğrenme, bir performansı gerçekleştirme sürecinde yeteneklerine, başarılarına, çabalarına verilen övgüler; çocukların başarıya bakış açılarını iki farklı şekilde olumsuz etkileyebilir. Başarılı bir performansın yüksek zeka ile bağlantılı olması, çocukların başarı hedeflerini değiştirerek performansa yapılan yüklemelerin farklılaşmasına yol açabilmektedir (Mueller ve Dweck, 1998: s.33).

İlk olarak, zeka veya yeteneğe yapılan övgü, çocukların yüksek yeteneklere sahip olduklarını kanıtlanmanın tek yolu olarak başarılı performans görmelerine ve performansın amaç haline gelmesine, performans hedefi yönelimine sahip bireyler olmalarına yol açabilir. Buradan hareketle çocuklara iyi performans gösterdiklerinde zeki olduklarını söylemek, onların yüksek puanlar alarak zeki olduklarını kanıtlamaya devam etmelerini istemelerine neden olabilir. Performansa yapılan bu odaklanma çocukların duygulanımları, düşünceleri ve davranışları üzerinde olumsuz

sonuçlar doğurabilir (Mueller ve Dweck, 1998: s.33). İkincisi ise, iyi bir performanstan sonra zekaya yapılan övgü, çocuklara zekanın performansa dayanan ve performanstan kolayca okunabilen istikrarlı bir özellik olduğunu öğretebilir. Çocuklar da bu durumu, düşük performansa sahip olanların aynı zamanda düşük zekaya sahip olduğu şeklinde yorumlayabilir ve böylece yalnızca başarıları için değil aynı zamanda başarısızlıklarına yönelik de zeka ve yetenek yüklemeleri yapabilirler (Mueller ve Dweck, 1998: s.33).

Ergenlik dönemi, bireylerin çocukluk ile yetişkinlik dönemleri arasında kalan, fiziksel, cinsel, sosyal, psikolojik, bilişsel gibi pek çok alanda gelişim ve değişimin yaşandığı bir geçiş dönemidir. Dönem içerisinde yaşanan değişiklikler, uyum sağlama süreci her bireyde farklı tepkilere, strese neden olabilmektedir. Birey bu dönemde kendisinde meydana gelen değişimlere uyum sağlarken aynı zamanda yetişkin bir birey olma yolunda kendini aramakta ve gelişimini tamamlamaktadır. Ergenlik dönemi gelişiminin tamamlanması, bireylerin bu süreci sağlıklı bir şekilde atlatabilmesi sonraki gelişim dönemleri ve bireyin yaşamı için çok önemlidir.

Örtük zeka anlayışı kavramı, bireylerin kendilerine, görevlerine yönelik kullandıkları duygusal, bilişsel ve davranışsal tepkileri içermektedir (Elliot, 1999: s.170; Midgley vd., 2001: s.77-78). İnsan yaşamında her gelişim dönemi farklı görevler ve sorumlulukları beraberinde getirmekte; literatürde stresli, zorluklarla dolu bir dönem olarak nitelendirilen ergenlik dönemi de içerisinde gerçekleştirilmesi gereken gelişimsel görevleri bulundurmaktadır. Bu görevler, zorluklar karşısında bireylerin tepkileri ergenlik döneminin sağlıklı atlatılabilmesi ve sonraki gelişim dönemleri açısından önemlidir; bu durum örtük zeka anlayışının önemini arttırmaktadır. Pozitif psikoloji kavramlarından “insanın yaşam boyunca mükemmel doğru gelişimi (Ryan ve Deci, 2001: s.146)” şeklinde tanımlanan psikolojik iyilik hali ve “bireylerin gelişim ve uyumunu etkileyebilecek önemli risk faktörlerine rağmen iyi sonuçlar elde edebilmesi (Masten, 2001: s.228)” şeklinde tanımlanan psikolojik sağlık kavramlarının da ergenlik dönemi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Birçok araştırmacı ergenlik d6nenini insan yaşamında hayati derece 6nemli bir d6nem olduğu g6r6ř6ne sahiptir. Ancak ergenlik d6neminin kolay ya da zor ge6çirilmesi konusunda g6r6ř ayrılıklarına sahiptir. Gallatin (1976)'e g6re d6nemin gerektirdiği gelişim g6revlerini tamamlayan ergenlerin s6re6 i6erisindeki stres d6zeylerini kontrol edebildikleri ve daha az karmaşa yaşadıkları g6r6lm6řt6r (Kulaksızoğlu, 1998: s.19-20). Bu bağlamda ergenlerin i6inde buldukları gelişim d6nemini sağlıklı atlatabilmeleri hem bir sonraki gelişim d6nemini hem de b6t6n yaşamları etkilediğinden; d6nem i6erisindeki zorluklarla baş edebilmeleri, stresi y6netebilmeleri ve uyum sağlayabilmeleri a6ısından 6rt6k zeka anlayışları, psikolojik iyilik halleri ve psikolojik sağlımlıklarının incelenmesinin 6nem arz ettiği d6ř6n6lmektedir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde araştırmaya ilişkin problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, sayıltıları, sınırlılıkları ve tanımlara yer verilmiştir.

1. PROBLEM DURUMU

Ergenlik, bireylerin hayatının hemen hemen her alanında meydana gelen değişikliklerin olduğu; fiziksel değişimden psikolojik, sosyal, kültürel değişime doğru bir akış ve gelişme dönemidir. Ergenlik, erinlik ile başlayan ve yetişkin rol ve sorumluluklarının üstlenilmesi ile biten fırtınalı bir gelişim dönemi olarak tanımlanmaktadır (Dahl, 2004; Steinberg vd., 2006; Davey vd., 2008: s.2). Dolayısıyla ergenler, yaşamlarında meydana gelen bu ani fiziksel, psikolojik ve sosyo-kültürel değişimlere uyum sağlamakta zorlanabilmekte ve bazı uyum problemleri yaşanabilmektedir.

Bireyin hayatında yaşanan problemlerin en yoğun olduğu dönem olarak ifade edilen ergenlik döneminde, bireyin kendini ve vücudunda meydana gelen değişimleri kabul etmesi, yaşadığı sorunları çözmesi sağlıklı bir birey olması açısından önemlidir (Ünüvar, 2012: s.1). Ergenlerin yaşadıkları dönemseller sorunların etkili bir biçimde çözümlenmesi, bu süreçte yaşanan stresin daha iyi yönetilmesi, bireyin içinde bulunduğu dönemi sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi açısından örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık düzeylerinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle bu araştırmada örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık arasındaki ilişki incelenecektir.

1.1. ALT PROBLEMLER

Bu araştırmanın amacı, ergenlerin örtük zeka anlayışlarının incelenmesi, ergenlerin örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik halleri ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç çerçevesinde aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmaktadır:

1. Ergenlerin örtük zeka anlayışları ne düzeydedir?
2. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
3. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, yaşa göre farklılık göstermekte midir?
4. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, okul türüne göre farklılık göstermekte midir?
5. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?
6. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
7. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
8. Ergenlerin örtük zeka anlayışları, ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
9. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri ne düzeydedir?
10. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
11. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, yaşa göre farklılık göstermekte midir?
12. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, okul türüne göre farklılık göstermekte midir?
13. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?
14. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
15. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?

16. Ergenlerin psikolojik iyilik halleri, ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
17. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ne düzeydedir?
18. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
19. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, yaşa göre farklılık göstermekte midir?
20. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, okul türüne göre farklılık göstermekte midir?
21. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?
22. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
23. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?
24. Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları, ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
25. Ergenlerin örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
26. Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyut puanları, psikolojik iyilik hali puanlarını yordamakta mıdır?
27. Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyut puanları, psikolojik sağlamlık puanlarını yordamakta mıdır?”

1.2. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın amacı ergenlerin örtük zeka anlayışları, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi; örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali, psikolojik sağlamlık kavramlarını cinsiyet, yaş, okul türü, yılsonu başarı puanı, anne ve baba eğitim seviyesi, aile aylık gelir türü değişkenleri açısından incelemektir.

Ergenler, ergenlik döneminde meydana gelen değişimlere uyum sürecinde sorun yaşayabilmekte; bu dönemde görülen problemlerin etkin bir biçimde çözümlenememesi ve dönemin sağlıklı atlatılamaması bireyin bütün yaşamını etkilemektedir. Ergenin için bulunduğu süreci sağlıklı atlatabilmesi, süreç içinde meydana gelen problemleri çözmesi, yaşanan stresin etkin biçimde kontrol edilebilmesini örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlığın varlığı önemli ölçüde etkilemektedir. Ergenlerin daha yüksek düzeyde psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlığa sahip olmasının örtük zeka anlayışı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocukluk dönemi ile yetişkinlik dönemi arasındaki dönem olarak nitelendirilen ergenlik dönemi, özellikleri bakımından çocukluk ve yetişkinlikten oldukça farklı bir geçiş dönemidir. Ergenlik dönemiyle birlikte bireylerin sonraki yaşamını şekillendirecek pek çok değişim ve gelişim meydana gelmektedir.

Ergenlik döneminde meydana gelen fiziksel gelişimle birlikte ergen kendi vücut algısına yönelik beğenisini sorgulamakta; yaşadığı cinsel gelişim sonucu karşı cinsin beğenisi ergenler için önem kazanırken, ergen bu beğeniyi kendini değerli hissetme konusunda bir kriter olarak görmektedir (Ercan, 2001: s.49). Ergenlik döneminde soyut düşünme yeteneğinin gelişmesi ile birlikte ergen toplumsal ve duygusal yönden özerkleşmek istemekte, sorunlarını çözebileceğine yönelik çevresindeki kişilerin kendisine güvenmesini beklemekte ve özerkleşmek adına adeta çevresindekilerle savaşımaktadır (Dönmezer, 2003: s.62). Ergenlik döneminde yaşanan bir diğer gelişim ise kimlik gelişimidir. Ergenlik döneminde yaşanan duygusal bağılıklar ve meslek seçimi kararı bireylerin karmaşıklık yaşamasına neden olmaktadır. Ergenin yaşadığı karmaşıklıktan kurtulabilmek için kendisiyle yarışmalar yaptığı ve dolayısıyla gerginlik yaşadığı görülmektedir (Ulusoy vd., 2005: s.260).

Bireylerin, ergenlik döneminde meydana gelen gelişim ve değişimlere uyum sağlama sürecinde sorun yaşadığı sıklıkla görülebilen bir durumdur. Gelişimin bir bütün olduğu ve her gelişim döneminin birbirini etkilediği düşünüldüğünde, bu dönemde görülen problemlerin etkin bir biçimde çözümlenememesi, dönemin sağlıklı atlatılmamasına neden olmakta ve dolayısıyla bireyin bütün yaşamını etkilemektedir.

Ergenin, ergenlik döneminde yaşanan problemlerle baş etme becerisi ve problemleri çözme isteği örtük zeka anlayışı (Dweck, 2006: s.15); problemlerin çözümlenmesi sürecinde ergenin olumlu ve güçlü yanlarına odaklanarak motive olması psikolojik iyilik hali (Kararımak ve Siviş, 2001: s.102); ergenlik döneminde yaşanan duygusal ve davranışsal problemlere karşı hayata devam edebilme gücü ise psikolojik sağlık kavramı (Hollister vd., 2001) ile açıklanmaktadır. Ergenin içinde bulunduğu süreci sağlıklı atlatabilmesi, süreç içinde meydana gelen problemleri çözmesi, yaşanan stresin etkin biçimde kontrol edilebilmesini örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlığın varlığının önemli ölçüde etkilediği; bu doğrultuda ergenlerin daha yüksek düzeyde psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlığa sahip olmasının örtük zeka anlayışı ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Ulusal alan yazında yapılan incelemede ergenlerin örtük zeka anlayışlarının, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık ile ilişkisine yönelik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Dolayısıyla bu çalışmanın örtük zeka anlayışı ile ilgili literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. ARAŞTIRMANIN SAYILTILARI

Bu araştırma, verilerin toplanmasında kullanılan ölçeklerin yeterli olduğu, geçerli ve güvenilir sonuçlar verdiği; seçilen araştırma grubunun evreni temsil edecek yeterlilikte olduğu, araştırmaya katılan ergenlerin ölçek sonuçlarını içtenlikle cevapladıkları, sayıltıları çerçevesinde yürütülmüştür.

1.5. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

AraŐtırmadan toplanan veriler belirlenen araştırma grubu ve verilerin toplandığı dđnemle sınırlıdır. Ayrıca sonuçlar, araştırmada kullanılan ۆlçekler ve ۆlçek alt maddelerinin ۆlçtüđü nitelikler ile sınırlıdır.

1.6. TANIMLAR

Ergenlik Dđnemi: Bireylerin yaşamlarında biyolojik değişimle başlayıp bedensel, psikolojik, bilişsel, sosyal alanlarda değişimin yaşandığı, çocukluk ile yetişkinlik arasında kalan geçiş dđnemidir (Steinberg, 2007: 22).

Örtük Zeka Anlayışı: Bireylerin bir görevi yeri getirme, yeni bir Şeyi ۆđrenme, başarılı olma veya elde ettikleri başarıyı korumaya yönelik sahip oldukları inanç, dđŐünce ve performanslarını değerlendirme ۆlçütleridir (Schunk, 2000: 117).

Psikolojik İyilik Hali: Psikolojik iyilik hali, Ryff tarafından bireyin olumlu benlik algısına sahip olması, ۆzerk hissetmesi, hayatta gerçekteŐirmeyi hedeflediği bir amaca sahip olması, baŐkalarıyla olumlu ilişkiler kurması, anlama duygusuna ve sürekli büyüme, gelişme ve ilerleme hislerine sahip olması olarak ifade edilmektedir (Ryff,1995: s.103).

Psikolojik Sağamlık: Bireylerin olumsuz yaşantılar (yoksulluk, ailevi problemler, boşanma, doğal afetler, ۆlüm) ile karşılaştığında bireyde var olan koruyucu faktörlerin ile risk faktörlerinin karŐılıklı etkileŐimi sonucu bireylerin içerisinde bulunduğu duruma uyum göstermesidir (Kararımak, 2006: s.130).

İKİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde ergenlik dönemi, pozitif psikoloji, örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık kavramlarına yönelik açıklama ve alan yazın taramasına yer verilmiştir.

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. ERGENLİK DÖNEMİ

Birey, doğumdan ölüme kadar geçen sürede fizyolojik ve psikolojik olarak farklı özellikler gösteren gelişim dönemlerinden geçmektedir. Bireyin içinde bulunduğu gelişim dönemleri genel olarak bebeklik, çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık olarak sınıflandırılmaktadır (Koç, 2004: s.232). Her dönem farklı değişimler, gelişimler ve sorumlulukları da beraberinde getirmektedir.

Ergen kavramı, Latince’de büyümek, olgunlaşmak, gelişmek anlamına gelen “adolescere” fiilinin kökünden türetilmiş olup, Batı literatüründeki “adolescent” kavramının karşılığı olarak ifade edilmektedir. (Yavuzer, 1993: s.277; Yavuzer, 2007: s.262; Aytekin Özdemir ve Köse, 2019). Ergenlik yapısı gereği bir durum olarak değil, bir süreç olarak nitelendirilmektedir (Yavuzer, 1993: s.277; Yavuzer, 2005). Bireylerin içerisinde bulunduğu bu döneme “adolesan dönem” de denilmektedir (Tekgül vd., 2012: s.60; Ayhan Başer vd., 2020: s.448).

Ergenlik dönemine karşılık gelen tanımlar, çocukluk ve yetişkinlik dönemleri arasında kalan gelişim dönemi olarak ifade edilmektedir (Alisinanoğlu, 2002: s.62; Erkut vd., 2017: s.18; Kulaksızoğlu, 1998: s.29). Kulaksızoğlu (1998) ergenliği, bireyin buluş çağı girmesiyle başlayan ve beden olarak büyümenin sona ermesiyle sonlanan, insanın bedenen büyüdüğü, duygusal, sosyal, hormonal, kişisel ve zihinsel olarak değişim ve gelişim geçirdiği özel bir evre olarak tanımlamıştır. Derman (2008) tarafından ise ergenlik dönemi, fiziksel değişim ve duygusal süreçlerin bireyde meydana getirdiği cinsel ve psikososyal olgunlaşmayla başlayıp bireyin bağımsızlığını kazanması, kimlik duygusunu geliştirmesi ve sosyal üretkenlik kazanmasıyla sona eren bir dönem olarak tanımlanmıştır.

Ergenlik kavramı değişik yaklaşımlarla ele alındığı, toplumlara, kişilere veya dönemlere göre farklılık gösterdiğinden tanımı da çeşitlilik göstermektedir (Koç, 2004: s.232; Kulaksızoğlu, 2004: s.17; Bayer, 2010: s.509). Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından yayımlanan sözlükte ergenlik dönemi; fiziksel, duygusal, bilişsel ve sosyal değişimlerle başlayan ve bireyin sosyal üretkenliğini ve bağımsızlığını kazandığı, bireylerin cinsel özellik ve ilgilerinde büyük değişikliklerin meydana geldiği, benlik kavramı ve benlik saygısının önem kazandığı, soyut düşünme, önceki deneyimlerin farklı bakış açılarıyla değerlendirildiği, kesin yaş aralığı bireylere göre farklılık gösteren dönem olarak tanımlanmaktadır (APA, 2021). Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) 10-19 yaş arasını “ergen” olarak nitelendirmektedir (DSÖ, 2021). Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO)’nun tanımına göre ise, ergenlik dönemi bireyin eğitim gördüğü, ekonomik olarak bağımlı olduğu ve medeni durum olarak da evli olmadığı, 12-15 yaşları arasındaki gelişim dönemi olarak nitelendirilmektedir (UNESCO, 2021).

Ergenlik dönemi, bu dönemde yaşanan değişimler ve dönemin sorunları geçmişten günümüze ebeveynleri, eğitimcileri, felsefecileri, araştırmacıları ilgilendirmiştir. Sokrates, ergenlerin kötü olarak değerlendirilebilecek davranışlara sahip oldukları, lüksü sevdikleri ve otoriteyi küçümsediklerini ifade ederken, Platon ise ergenlik dönemini ruhsal sarhoşluk dönemi olarak tanımlamıştır. Aristo ise ergenlerin mantıksız, dürtüsel, eleştiri kabul etmeyen değişken yaratıklar olduğunu

söylemiştir (Dinçel, 2006: s.11-12). Bu ifadeler yüzyıllar önce yapılan ergenlik tanımlamalarının bugünkünden çok farklı olmadığını göstermektedir. Özellikle 1900’lü yıllardan sonra ergenler hakkında yapılan çalışmalar hızla artmıştır.

Ergenlik dönemiyle ilgili ilk bilimsel çalışma G. Stanley Hall tarafından 1904 yılında yayınlanan “Adolescence” adlı kitaptır (Ekşi, 1990). Hall, aynı zamanda ergenlik kavramını psikoloji bilimine kazandıran bilim insanıdır. Darwin’in evrim teorisinden etkilenerek Darwin’in görüşlerini çocukluk ve ergenlik dönemlerine aktaran Hall, insan evriminin evrelerini çocuklukta yaşanan evrelere eşdeğer görmektedir. Çocukluk dönemini ilkel, ergenlik dönemini ise uygarlığa geçiş olarak nitelendiren Hall, ergenlik dönemindeki bireyin içgüdüleri ile değerlerinin çatışması sonucu stres yaşadığını belirtmiştir. Bu nedenle Hall, ergenlik dönemini “fırtına ve stres” dönemi olarak tanımlamıştır (Kulaksızoğlu, 1998; Kulaksızoğlu, 2004; Ekşi, 1990).

Rutter (1976) da ergenlik döneminin fırtına ve stres dönemi olduğunu desteklerken, bireylerin ergenlik dönemindeyken sessiz bir çalkantı içinde olduğu görüşünü ileri sürmüştür (Çuhadaroğlu vd., 2004). Bu görüşe göre, ergenlik dönemindeki birey kendi içinde, dışarıdan fark edilemeyen yoğun duygusal dalgalanmalar yaşamaktadır. Parman (1988: s.40), uzun ve düzenli bir çocukluk döneminin ardından, düzensiz bir dönem olan ergenliğe geçen çocuğun bu döneme uyum sağlamakta zorlandığını, ergenlik döneminin çocuk için çok zor bir evre olduğunu ifade etmiştir. Ergen bir taraftan vücudunda meydana gelen biyolojik değişimlere uyum sağlamaya çalışırken bir taraftan da duygusal ve psikolojik sorunlarıyla baş etmektedir. Ergenlik döneminde birey ebeveyn, kardeş, akraba, arkadaş ve öğretmen ilişkilerini gözden geçirerek yeniden tanımlamaya çalışmaktadır. Bağımsızlaşma süreciyle birlikte, kendisini birey olarak kabul etme ve kabul ettirme çabası ergenin ilişkilerine yön vermektedir (Öngören vd., 2017: s.335).

Ergenlik döneminde “Ben kimim?” sorusuna cevap arayan ergen, Erikson’a (1965) göre kimlik sorununu çözmeye çalışırken aynı zamanda dürtüsel gereksinimler, yoğun duygu durumu ve duygusal dalgalanmalar, dönemsel çatışmalar, ilgi duyulan cinsiyet ile ilişki geliştirme, ebeveyninden ayrılıp bireyselleşme sürecine girme, mesleki yönelimi belirleme gibi zorluklarla da

mücadele etmektedir. Bireylerin bu dönemde yaşadıkları çatışma ve sorunlar, ergenlik dönemindeki normallik ile anomali sınırının ayırımının yapılmasını güçleştirmektedir. Bu sebeple ergenlik döneminde gelişimsel bir süreç olan kimlik oluşturma kriz halini alabilmektedir (Usluca, 2019: s.7).

Sonuç olarak, ergenlik döneminde fiziksel, psikolojik, sosyal değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Ergenin içinde bulunduğu bireyselleşme, dönemsel çatışmalar, kimlik oluşumu vs gibi süreçler, bireyin ileri dönemdeki yaşamını etkilediğinden, bireylerin gelişim süreci açısından ergenlik döneminin önemi artmaktadır.

2.1.1. Ergenlik Dönemi Gelişim Özellikleri

2.1.1.1. Fiziksel Gelişim

Ergenlik dönemi, insan gelişiminde fiziksel büyümenin en hızlı gerçekleştiği iki evreden birisini oluşturmaktadır. Ergenlik dönemindeki fiziksel gelişim, boy uzaması, kilo artışı ve bireyin vücut yapısındaki değişiklik belirtileri ile başlamaktadır. Bireyde meydana gelen bu farklılıklar ergenlik dönemi içerisindeki değişimlerin temelini oluşturmaktadır ve ergenler için hayati önem taşımaktadır (Kulaksızoğlu, 1998; Akşit ve Koç, 2018).

Ergenlik dönemindeki fiziksel değişimler ergeni yetişkin görünümüne dönüştürmektedir. Kilo ve boy artışı, iskelette ve iç organlarda büyüme, kas dokusunda gelişme ve yağ dokusunda artış şeklinde meydana gelen bu değişim, düzenli bir sırayla ilerlemekte ancak bireysel ve cinsiyete bağlı farklılıklar göstermektedir (Alisinanoğlu, 2002; Çok, 1994: s.906). Fiziksel gelişme, ilk olarak el ve ayakların büyümesi ile başlamakta, ardından kollar ve daha sonra bacaklar uzamaktadır. Ergenin uzuvlarında meydana gelen orantısız büyümelerden ötürü bu dönemde sakarlıklar artmakta ve büyüme enine büyüme şeklinde devam etmektedir (Kulaksızoğlu, 2004: s.40-41; Alisinanoğlu, 2002).

Bütün bireylerin fiziksel gelişimi aynı yaşta deneyimlememesi ve zamanlamanın farklı olması, ergenin bedeninde meydana gelen değişimlere yönelik algısı ve nasıl görüldüğüne yönelik düşünceleri, ergenlerin yaşamını önemli ölçüde etkilemektedir (Kulaksızoğlu, 2004: s.41; Kaprio ve Rose, 2006: s.108-109). Diğerlerine göre ergenlik belirtilerinin önce ya da sonra başlaması, ergenlerin çevrelerince farklı değerlendirilmelerine neden olmaktadır (Tan, 1992). Özellikle geç gelişme gösteren ergenler ailelerinden, çevrelerinden gelen muhtaç hissi veren davranışlar sonucu kendilerini zayıf ve yetersiz hissetmektedirler (Kulaksızoğlu, 1998). Ayrıca ergenin içinde bulunduğu toplum ve kültür tarafından belirlenen ideal vücut ile ilgili görüşler, ergenin kendi beden algısını ve kaygı düzeyini etkilemektedir (Sprinthall ve Collins, 1984: s.86; Kulaksızoğlu, 2004: s.41).

Ergenlik döneminde meydana gelen fiziksel değişimler, bireylerin stres düzeylerini etkilemekte (Gül ve Güneş, 2009) ve psikosomatik semptomlar, uyum problemleri, depresyon, anksiyete gibi bazı psikolojik problemlere neden olabilmektedir (Kaprio ve Rose, 2006: s.108). İzmir'de tıp fakültesi birinci sınıf öğrencilerine, ergenlerdeki beden imgesi ile benlik saygısı arasındaki ilişkinin belirlenebilmesine yönelik olarak yapılan araştırma sonucunda, bireylerdeki bedeninden memnun olma ile benlik saygısının ilişkili olduğu görülmüştür (Akın vd., 1992: s.418).

2.1.1.2. Cinsel Gelişim

Cinsel gelişim, insanlar tarafından kabul görmek ve sevilme; sahip oldukları sevgiyi, duygu ve düşüncelerini diğerleriyle paylaşmak; kendilerini değerli hissetmek gibi insanların temel ihtiyaçları ile yakından ilişkili olan çok boyutlu bir süreç olarak tanımlanmaktadır. Cinsel gelişim, sadece fizyolojik ve anatomik işlevleri içermemekte, cinsel bilgi, değer, tutum ve inançlarla ilgili bir kavramdır (Murphy ve Elias, 2006).

Ergenlik dönemi cinsel gelişim ise kişinin üreme yeteneğini kazanması (Kulaksızoğlu, 1998), ergenin birincil ve ikincil cinsiyet özelliklerini kazanması (Koç, 2004; Kulaksızoğlu, 2004: s.46), kişinin vücudunda meydana gelen değişiklikler hakkında daha fazla bilinçli olması ve vücudu hakkında gizlilik gereksiniminin artması, hormonal ve dürtüsel değişikliklerin bireyde meydana getirdiği ruhsal çalkantılar, ilişkilerle ilgili korkular, çekici olma ve arkadaş bulma konusunda yaşanan korkuların yaşandığı (Aktaran: Aydoğdu, 2017: s.80), çocukluk döneminin olgunlaşmamış durumundan yetişkinlik döneminin cinsel olgunluğuna geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. Ergenlik döneminde kız ve erkek cinsiyetler arasında cinsel gelişimden dolayı meydana gelen farklar, başka hiçbir gelişim döneminde bu dönemdeki kadar belirgin olarak görülmemektedir (Kulaksızoğlu, 1998; Koç, 2004).

Freud, Psikanalitik Kuramı'nda genital evre içerisinde yer verdiği ergenlik döneminden hormonların etkisiyle başta cinsellik olmak üzere çeşitli dürtülerde yaşanan yoğunluk ve gerilim olarak bahsetmektedir. Ergen bireyin bu dönemde karşı cinse duyduğu ilgiyi karşılamaya çalıştığını ifade etmiştir (Saka, 2017: s.8).

Ergenlik döneminde hormonal dengesizlik ve dürtüsellik nedeniyle ergen karmaşık duygular içerisinde bulunmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004: s.60). Ergen bu dönemde, üreme organlarına yönelerek cinsel tatmin yaşamanın verdiği hazzı yaşarken bir taraftan da suçluluk duygusu hissetmek, ses kalınlaşması ile yeni sesine uyum sağlamaya çalışmak, karşı cinse karşı hissettiği korku ve çekingenlik duygusunu yenmeye çalışmak, eşcinselliği merak etmek, seyrek sakal oluşumu, yaşlılarıyla cinsel görünüş olarak kendini kıyaslama, enerjisini boşaltmak için yeni alanlara yönelmek gibi pek çok ihtiyaç ve kaygıyla ilgilenmektedir (Varış, 1963: s.101). Ergenlik dönemiyle birlikte duyguları ve sosyal tavırlarında değişiklik olan ergen, benzer özellik taşıyan akranlarıyla birlikte olmakta ve karşı cinsle duygusal ilişki yaşamaktadır. Ancak cinsel gelişimini geç ya da erken tamamlayan bireylerin

sosyal ilişki kurmaları güçleşmekte ve bu durum hayatlarını zorlaştırmaktadır (Kulaksızoğlu, 2004: s.54).

2.1.1.3. Kişilik Gelişimi

Kişilik kavramının tanımına yönelik uzmanlar tarafından anlaşma sağlanmış bir tanımı olmamakla birlikte yapılan tanımların çoğunda bireysel farklılıkların önemi vurgulanmaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2014: s.2). Cüceloğlu tarafından “Bireylerin kendilerine özgü davranış, düşünce ve duygu biçimleriyle ilgili olan kavramdır.” şeklinde tanımlanmış olup İngilizce bir terim olan “personality” kavramının Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır (2012: s. 37). Wallerstein (1981: s.208) ise kişiliği bireylerin fiziksel, zihinsel, sosyal ve ahlaki özelliklerinin bütünleşmesi sonucu oluşan ve bireyi diğerlerinden ayıran bir özellik olarak tanımlamaktadır.

İnsanların çoğu zaman “kişilik” kavramı yerine karakter, mizaç, huy, benlik ve kimlik gibi kavramlar kullandığı dikkat çekmektedir. Bireyin kişiliğinin ahlaki yönünü betimlemek için karakter, duygusal yönünü betimlemek için huy veya mizaç, bireyin kendisine yönelik algı ve değerlendirmeler benlik, bir kişinin belirli bir kişi olmasını sağlayan ona özgü özellikler için ise kimlik ifadeleri kullanılmaktadır. Kişilik bu kavramları kapsamakta ve bu kavramların karşıladığı anlamdan daha geniş anlam ifade etmektedir (Kulaksızoğlu, 2004: s.106).

2.1.1.4. Kimlik Gelişimi

Ergenlik döneminde kimlik kavramı ile ilgili çalışmaların temelini, Erik Erikson’un (1968) “Kişilik Gelişimi Teorisi” oluşturmaktadır (Moshmann, 2005: s.80). Kimlik, Psikososyal Gelişim Kuramı temsilcisi Erikson tarafından “identity”

kelimesinin Türkçe karşılığı olarak kullanılmaktadır. Erikson (1968: s.17) tarafından kimlik, “bireyde meydana gelen grubun düşünceleriyle bütünleşebilme hissi”, “bireyin kendisini var olduğu yere ait hissetmesi”, “deneyimlerin devam edebilmesi için bilinçsiz bir şekilde sürdürülen çaba” olarak tanımlanmaktadır. Kimlik, Çelen (2011: s.87) ve Santrock (2011: s.140) tarafından ise kişinin kim olduğunun ve benliğinin farkında olması olarak ifade edilmektedir.

Kimlik, bireylerin yaşamdaki varlığını ortaya koyan, bireye aidiyet duygusunu hissettiren, özellikle gelişim psikolojisi ve sosyal psikolojinin ilgilendiği bir kavramdır. Bireylerin kimlik gelişimi doğumla başlamakta ve yaşam boyu devam etmektedir. Ergenlik dönemi ise kimlik krizlerinin ve aidiyet duygusu sorununun en yüksek yaşandığı yıllardır (Çapcıoğlu, 2014: s.58).

Ergenlik döneminin gelmesiyle bireyde meydana gelen hızlı vücut değişimleri ve cinsel olgunluğun oluşması sonucu ergen hem fizyolojik değişime alışmakta hem de somut yetişkin görevleriyle karşı karşıya kalmaktadır. Bebeklik ve çocukluk döneminde yaşanan pek çok karmaşa tekrar yaşanmakta, daha önce geliştirilen rol ve beceriler gözden geçirilmekte ve ergenin içinde bulunduğu dönemle birleştirilmeye çalışılmaktadır (Erikson, 1977: s.235-236). Ergen bu dönemde “Ben kimim?” , “Ne olmak istiyorum?” , “Nasıl davranmam gerekiyor?” gibi sorulara cevap aramaktadır. Bireyler kendi değer yargılarını ergenlik sürecinde oluşturmakta, oluştururken de anne ve babası, arkadaşları, akranları ve çevresindeki yetişkinlerden etkilenmektedir. Ergen oluşturmuş olduğu değerler ile çevresindeki bireylerin değerleri arasında benzer özellikler olmadığında rol ve kimlik karmaşası yaşamaktadır (Atkinson vd., 1990: s.106).

Erikson, insanın gelişimini sekiz psikososyal gelişim evresinde tamamladığını düşünmekte; ergenlik dönemini “Kimliğe karşı kimlik bocalaması” dönemi olarak adlandırmıştır. Erikson’a göre her gelişim evresi bir kriz ve dönüm noktası olmakla birlikte, en iyi koşullarda dahi zorlu bir süreç olan kimliğe karşı kimlik bocalaması evresi, önceki dönemlerden çok fazla etkilenmekte ve sonraki gelişim dönemlerini

de etkilemektedir (Moshmann, 2005: s.81). Ergenin kimlik gelişimi, ego süreci, biyolojik süreç ve çevre sürecinin etkileşimiyle meydana gelmektedir. Bireylerde yaşam içerisinde meydana gelen biyolojik değişiklikler, biyolojik süreci; bireyin yaşantısında etkilendiği çevresel değişkenler, çevresel süreci; biyolojik süreçlerle çevresel süreçlerin etkileşimi ise ego sürecini oluşturmaktadır (Çelen, 2011: s.89).

Ergen kendisinde meydana gelen değişiklikleri tanımak ve nedenlerini öğrenmek istemektedir. Ergenlik döneminde birey, yalnızlık hazzı ile bir gruba ait olma isteği, bağımsızlık ile yetişkinlere ihtiyaç duyma, endişe ve umutsuzluk duygusu ile gelecek hakkında coşku ve heyecan gibi çelişkili durumlar içinde yer almaktadır. Kimlik kazanma süreci yaşam boyu devam etmekle beraber ergenlik döneminde daha fazla önem kazanmaktadır. Ergenlik döneminde birey kimlik arayışı içinde olup daimi bir kimlik kazanmak için çabalamaktadır. Bu arayış dönemini başarıyla atlatan ergenler kimlik duygusuna sahip olabilmekte, başarıyla atlatamayan ergenler ise rol karmaşası yaşamaktadır.(Alisinanoğlu, 2002: s.62).

Kimlik karmaşası Erikson tarafından ortaya atılan, bireyin başkaları tarafından görülen kendisi ile kendisinin gördüğü kişi arasındaki uyuşmamazlık olarak açıklanan bir kavramdır. Çocukluğunda psikolojik ve cinsel özdeşimlerini, sağlıklı ve olumlu bir şekilde kuramamış ergenler yeni kimliklerini oluşturma sürecinde karmaşa yaşayabilmektedir (Erikson, 1984: s.27). Ergenlerin her iki cinsiyetten akranlarıyla ilişki kurabilmesi, yetişkinlerden duygusal olarak bağımsızlaşabilmeleri, fiziksel özelliklerini kabul edebilmeleri, dönemsel cinsiyet rollerini gerçekteştirebilmeleri, yetişkin döneminin sorumluluklarını öğrenebilmeleri ve ileride bu sorumluluklara sahip olabilmeleri, meslek seçimi yapabilmeleri ve ideal eş kavramlarını gerçekteştirebilmeleri için yaşadıkları rol karmaşasından çıkmaları ve başarılı bir kimlik sahibi olmaları gerekmektedir (Alisinanoğlu, 2002: s.63).

Ergenlik sürecinde bireyler farklı gelişim alanlarındaki değişimlere uyum sağlarken aynı zamanda okul yaşantıları, başarı beklentisi, meslek seçimi, kariyer yolculuğuna karar verme gibi pek çok kritik durumla da karşı karşıya kalmakta ve bir

kimlik bunalımı yaşamaktadır. Özellikle üniversite seçimi ve kariyer yolculuğuna karar verme, kimlik bunalımının içerisinde yer almaktadır. Ergenlerin örtük zeka anlayışları kendilerine yönelik bakış açılarını (başarı, meslek seçimi, kariyer yolculuğu) iki farklı şekilde etkilemektedir. Birinci bakış açısına sahip bireyler (sabit zihniyet) sosyal karşılaştırmaya önem vermekte, öğrenmekten ziyade başkalarından iyi yapmaya odaklanmakta ve yeteneksiz görünmekten kaçmaktadırlar. İkinci bakış açısına sahip bireyler ise tam anlamıyla öğrenmeye ve konuya hakim olmaya çalışmaktadır (Nicholls vd., 2003: s.62-63). Kroger, bireylerin sahip oldukları kimliklerin (Marcia tarafından ortaya atılan; başarılı kimlik, askıya alınmış kimlik, ipotekli kimlik, dağınık kimlik) bireylerin örtük zeka anlayışını etkilediğini söylemiştir. Kroger, başarılı kimlik statüsündeki kişilerin başkalarının düşüncelerine daha az önem verdiğini ve özerk olduğunu; askıya alınmış kimliğe sahip bireylerin kaygılı, değişken duygulara sahip olduğunu ve bu bireylerin aile ile aynı beklentiler içerisinde olmadığını; ipotekli kimliğe sahip bireylerin başkalarını taklit ettiğini; dağınık kimlikteki kişilerin ise umutsuz ve çabalamadıklarını ifade etmiştir (2004: s.46-47). Bu bulgular doğrultusunda ergenlerin kimlik gelişimleri örtük zeka anlayışları açısından son derece önemlidir

2.1.1.5. Bilişsel Gelişim

Ergenlik dönemiyle birlikte bireyin yaşamında pek çok değişiklik meydana gelmektedir. “Bireyin çevresindeki dünyayı anlama ve öğrenmesini sağlayan aktif zihinsel faaliyetlerinin gelişimine zihinsel, bilişsel gelişim” adı verilmektedir (Senemoğlu, 2000: s.39). Ergen bu dönemde soyut kavramları daha çok düşünmeye, başkalarının bakış açılarını anlamaya, karmaşık problemler çözmeye ve daha yüksek sağduyuya sahip olmaktadır. Bilişsel olarak farklı bir yapıya sahip olan ergenin beyin gelişimi ergenlik dönemi boyunca devam etmekte ve gençlik dönemine kadar sürmektedir (Flannery, 2006: s.99). Piaget’e göre 11 yaş ile birlikte ergenlik dönemi içerisindeki bireyin soyut düşünme yeteneği kazanması sonucu ergen kişilik yapısı ve ahlak anlayışı gelişmekte ve yetişkin dünyasına hazır hale gelmektedir. Bu dönem içerisinde ergen egosantrizmi (kendini algılamada yaşanan değişiklik) yaşayan

ergen geniş düşünebilme yeteneğine sahip olmakla birlikte kendi düşünceleri ile başkalarının düşünceleri arasında karmaşa yaşamaktadır (Siyez, 2009: s.30).

Ergenlik döneminde bireylerde meydana gelen değişimler onları bir sonraki gelişim dönemine hazırlamaktadır. Ergenlik döneminde bilişsel gelişim oldukça önemlidir, çünkü ergen bu dönemde yetişkin düşüncesine özgü bilişsel yetiler kazanmaktadır. Ergende meydana gelen değişim yalnızca kendisini, arkadaşlarını, ailesini, öğretmenlerini değil; dünyasını görme biçimi üzerinde uzun vadeli etkiler yaratır (Gander ve Gandiner, 1993; Aktaran: Dinçel, 2006: s.42).

Ergenlik döneminde somut işlemler döneminden çıkan çocuk dönem içerisindeki bilişsel gelişimle birlikte soyut düşünmeye, soyut kavramlarla ilgilenmeye ve onları algılamaya başlamaktadır (Kılıçaslan, 2013). Ergenlik döneminde kendini arayan, özelliklerini keşfeden ergen bu dönemde yeterliliklerini tanımaya ve farkına varmaya başlar. Elkind (1975), Piaget ve Inhelder'in görüşlerinden etkilenerek ergenlik döneminde bireylerin bilişsel yapılarının belli özellikleri olduğunu vurgulamıştır. Ergen bu dönemde bir problemle karşılaştığında içerisinde pek çok faktörü barındıran bileşimsel bir mantık kullanmaktadır. Ergenin bilişsel gelişimi, çocukluk döneminin düşüncelerinden daha karmaşık bir yapıya sahip olmakta ve problemlerin çözümüne yönelik daha etkin düşünebilmektedir (Ahioğlu-Lindberg, 2011: s.6). Ergenlik döneminde yaşanan bilişsel gelişimle birlikte bu dönemde, birey kendi farkına vararak yapabilirliklerini keşfetmekte, problemleri çözme becerisi kazanmakta, dolayısıyla problemlere verdiği tepkilerle zeka anlayışını belirlemeye başlamaktadır. Kabataş, ergenlik sürecinde bireylerin bilgi edinme ve öğrenmeye yönelik güdülenme düzeylerinin ve bilgiyi arama yollarının farklılaştığını vurgulamıştır. Bu süreçte bireylerin bilgi edinme, sahip olunan bilgileri değerlendirme, öğrenme sürecine yönelik güdülenme ve edinilen bilgileri farklı yerlere uyarlayabilme gibi durumların ergenlerin öğrenme süreçlerinin doğasını etkilediğini ifade etmiştir (2020: s.1). Tüm bu sebeplerle bireylerin örtük zeka anlayışlarına yönelik inançlarının temellerinin ergenlik döneminde atıldığı, dolayısıyla ergenlik dönemindeki bilişsel gelişimin birey yaşamı için hayati derecede önemli olduğu düşünülmektedir.

2.2. POZİTİF PSİKOLOJİ

“Pozitif psikoloji” kavramı ilk defa Maslow tarafından 1954 yılında yazılmış olan “Motivasyon ve Kişilik” adındaki kitabın “Pozitif Bir Psikolojiye Doğru” isimli başlığında kullanılmıştır (Wright, 2003: s.437). Literatüre Martin Seligman tarafından kazandırılan pozitif psikoloji teriminin kullanımı 1990’lı yıllarda ortaya çıkmıştır (Doğan, 2014: s.8). Psikolojinin amacının hastalık, zayıflık, depresyon, patoloji gibi sadece negatif özellikleri incelemek olmadığını söyleyen Seligman ve Csikszentmihalyi (2000, s.7) negatif özelliklerin yanında güç, umut, erdem, mutluluk gibi pozitif özelliklerin de incelenmesi gerektiğini vurgulamışlardır. Tedavinin amacının yalnızca bozuk olanı düzeltmenin ötesinde en iyiye ulaşmak olduğunu ifade etmişlerdir.

Martin Seligman, 2004 yılında TEDx programında yapmış olduğu konuşmada, Pozitif Psikolojinin ortaya çıkışına yönelik şu sözlere yer veriyor:

“...Psikoloji bilimi 60 yıldan fazla süredir hastalık modeli ile çalıştı. Eskiden tedavi edilemeyen pek çok hastalık tedavi edildi, depresyon, alkolizm gibi pek çok belirsizlik çözüldü. Son 50 yılda ilaç ve psikolojik tedavi yöntemleri geliştirdik. Bireylerde işe yaramayan şeyleri attık. Bunun sonucu son 60 yılda mutsuz insanların daha az mutsuz olmalarını sağladığımızı iddia edebilirdik. Bu müthiş bir şeydi, gurur vericiydi. Ancak bunun sonucunda iyi olmayan üç şey vardı;

- 1. Bu durumun ahlaki bedeli, psikolog ve psikiyatristlerin suç bilimcilere, patolojiyi araştıran bireyler haline dönüşmesidir. İnsanların seçimler yaptığını, kararlar aldığını unuttuk. Sorumluluğu unuttuk.*
- 2. İkinci bedel ise siz insanları unuttuk. Normal hayatları iyileştirmenin ne demek olduğunu unuttuk. Nispeten sorunsuz insanları daha mutlu, daha üretken yapma misyonumuzu unuttuk ve deha, üstün yetenek*

gibi kelimeler kötü birer kelime gibi algılanmaya başladı. Kimse bununla ilgili çalışmıyor.

- 3. Hastalık modeliyle ilgili üçüncü problem ise sorunu olan insanlarla ilgili bir şey yapma, hasarı tamir etmek için bir şey yapma telaşı. Hiç aklımıza insanları daha mutlu edecek müdahalelerde bulunmak gelmiyor, olumlu müdahaleler...*

Yani bu yüzden psikolojinin durumu iyi değil. Bütün bunlar Nancy Etkoff, Dan Gilbert, Mike Csikszentmihalyi ve benim gibi insanları pozitif psikoloji diye adlandırdığım şey üzerinde çalışmaya itti.”(Seligman, 2014).

Seligman konuşmasında geleneksel psikoloji tarafından ihmal edilen değerlerin tekrar kazandırılabilmesi amacıyla pozitif psikolojinin ortaya çıktığını ifade etmiştir. Geleneksel psikolojinin problemleri yok etme yöntemi olarak hastalıkların veya patolojilerin kaldırılmasının yeterli olmadığını; bireylerin kendilerini değerli, yetenekli, yararlı hissetmelerini sağlamaya yönelik de çalışmalar yapılmasının gerekliliğini savunmaktadır.

Faller ve College yapmış oldukları çalışmada pozitif psikolojinin ortaya çıkmasından ve gelişmesinden önceki dönemle ilgili endişelerini dile getirmişlerdir. Patoloji ve hastalık odaklı psikolojide, yanlışa odaklanmanın doğru olan şeyleri incelemek için çok az yer bıraktığını, yalnızca bir ucu vurgulayan (olumsuz) yaklaşımın eksik kalacağını vurgulamışlardır. Psychological Abstracts (Psikolojik Özetler Araştırması) veri tabanını inceleyen Fallers ve College (2001: s.7) depresyon üzerine 70.856 makale yazılırken, sadece 854 makalenin mutluluk konusunu ele alındığını belirlemişlerdir. Benzer şekilde 2002 yılında psikoloji alan yazınında yapılan araştırmalara yönelik olarak yapılmış olan bir tarama çalışmasında, yazılmış olan 375.000 makalenin konusunun anksiyete, ruhsal bozukluklar, zihinsel hastalıklar ve tedavi yöntemleri, depresyon, korku vb olduğu, yalnızca 1.000 makalenin insanların yetenekleri, olumlu özellikleri ile ilgili olduğu görülmüştür (Luthans, 2002: s.25).

Pozitif psikoloji, genel psikolojiden farklı olarak bireylerin olumlu yönlerine odaklanmakta; hastalık, başarısızlık ve zihinsel bozukluklar gibi olumsuz bir çerçeveye sahip olan tıbbi modellerle çalışmaktadır. Bu yönden bakıldığında genel psikoloji ile pozitif psikoloji arasındaki en büyük farkın, genel psikolojinin olumsuz davranış ve işlev bozukluklarına odaklanmasının olduğu söylenebilir. Seligman bu duruma ilişkin, psikolojinin yalnızca zayıflık, hastalık incelemesi değil, güç ve erdem çalışması olduğunu ifade etmiştir. Bu sebeple tedavinin amacının yalnızca yanlışı düzeltmek olmadığını, bunun yanında doğru olanı da inşa etmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bu yönüyle bakıldığında psikoloji olumsuz davranış, hastalık ile ilgilenirken eğitim, sevgi, büyüme, gelişme, içgörü gibi kavramlarla da ilgilenmesinin gerekli olduğu ifade edilmiştir (Seligman, 2002: s.3-9).

Örtük zeka kavramı da pozitif psikolojinin kavramlarından birisi olarak, kişilerin gelişebilirliğine yönelik bireylerin sahip olduğu zihinsel bir inanıştır (Molden ve Dweck, 2006: s.192). Dweck tarafından birbirine zıt iki görüş üzerinde temellendirilen teoride, birinci görüş bireylerin olumsuzluklarına, başarısızlıklarına odaklanarak başkalarına başarısız görünmekten kaçınmakta, başkalarından olumlu geri bildirimler almaya çalışmaktadır; ikinci görüş ise olumsuz durumlar, başarı-başarısızlık gibi kavramlarla ilgilenmek yerine öğrenmeye önem vermekte ve birinci öncelik olarak gelişmeyi tercih etmektedir (Pintrich ve Schunk, 1996: s.234). Literatür incelendiğinde Örtük Zeka Anlayışı'nı geliştiren ve bu konuda çalışmalar yapan kuramcı ve araştırmacıların temel amacının, bireylerin olumsuzluklara, başarısızlıklara değil gelişim ve öğrenmeye önem vermesini sağlamak olduğu görülmüştür.

Türkiye'de doğrudan olmasa da pozitif psikolojinin ilişkili olduğu kavramlarla ilgili araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Mutluluk (Cihangir Çankaya ve Meydan, 2018: s.208), iyilik hali (Tuzgöl Dost, 2005: s.104), baş etme becerileri (Simons vd., 2002: s.22), psikolojik sağlamlık (Kararımak, 2006: s.130; Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009: s.83; Terzi, 2006: s.77), kişiler arası ilişkiler ve aidiyet (Gençöz ve Özlale, 2004: s.451), iyimserlik (Türküm, 2006: s.52; Uskul ve Greenglass, 2005: s.270; Üstündağ Budak ve Mocan Aydın, 2005: s.560), yaşam

kalitesi (Özer, 2004: s.191), özgüven (Yetim, 2003: s.304), umut (Akman ve Korkut, 1993: s.193), anımsama terapisi (Siviş ve Gürbüz Demir, 2007: s.132) gibi pozitif psikolojiyle iç içe olan kavramlarla ilgili araştırmalar bulunmaktadır.

Pozitif psikoloji, hem bir psikoloji alanı olması hem de bireylerin hayatında etkili olan mutluluk, özgüven, umut vb. gibi kavramlarla iç içe olması sebebiyle bu yaklaşım oldukça önemlidir. Hem yurtdışında hem de Türkiye’de pozitif psikoloji ile ilgili yapılan araştırmaların hızla arttığı görülmektedir (Kararımak ve Siviş, 2008: s.106). Bu araştırma da pozitif psikoloji kavramlarından örtük zeka, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık ile ilgili olarak yapılmıştır.

2.2.1. Pozitif Psikolojinin Tarihçesi

Pozitif psikoloji kavramı bugünkü haliyle ilk defa 1988 yılında American Psychiatric Association (Amerikan Psikologlar Birliği-APA) Başkanı Martin E. P. Seligman tarafından kullanılmıştır (Gable ve Haidt, 2005: s.103). Seligman APA Başkanı olarak yapmış olduğu açılış konuşmasında pozitif psikolojinin, patoloji odaklı psikoloji yaklaşımı dengelemek ve güçlü yanlara da odaklanmayı sağlamak amacıyla ortaya atıldığını ifade etmiştir (Grenville Cleave, 2012; Aktaran: Keleş, 2011: s.345).

Pozitif psikoloji kavramı 1990’lı yıllarda Martin Seligman tarafından bugünkü anlamında kullanılarak literatüre kazandırılmış olsa da aslında kavram daha önce de kullanılmıştır. Pozitif psikoloji kavramının Hümanist Psikoloji yaklaşımına dayandığı; Fromm, Maslow, Rogers gibi Hümanist Psikoloji temsilcilerinin çalışmalarında kullandığı görülmüştür (Hefferon ve Boniwell, 2014: s.8). Pozitif psikoloji kavramının Martin Seligman’dan önce 1954 yılında Abraham Maslow tarafından da kullanıldığı bilinmektedir (Maslow, 1954: s.201). Maslow (1954) “Motivasyon ve Kişilik” adlı kitabında yer alan “Pozitif Bir Psikolojiye Doğru” bölümünde psikoloji biliminin bireylerin hayatlarındaki olumsuzluklar, negatif

yönler, patolojiler söz konusu olduğunda oldukça başarılı olduğundan; ancak bireydeki olumlu özellikler, yetenekler, güçlü yönler konusunda yeterince çalışma yapılmadığından yakınmaktadır (Eser, 2018: s.14; Güngör, 2017: s.155). Maslow pozitif psikoloji alanında pek çok çalışma yapmasına rağmen yapmış olduğu çalışmalarda yeterli bütünlüğü sağlayamamış ve bu nedenle kavram üzerinde beklenen etkiyi oluşturamamıştır (Maslow 1954; Güngör, 2017: s.155).

Myers tarafından yapılmış olan bir araştırmada 1800'lü yıllar ile 1900'lü yılların sonuna kadar olan süreçteki psikoloji literatürü incelenmiştir. Araştırma sonunda 70.859 adet depresyon, 57.800 adet kaygı ve 8.072 adet de öfke içerikli çalışma, ancak sadece 5,701 adet yaşam kalitesi, 2,958 adet mutluluk ve 851 adet haz/keyif içerikli çalışma bulunmuştur (2000: s.56). Bu araştırma psikoloji biliminin hastalık odaklı çalıştığını göstermektedir.

Seligman tarafından psikoloji bilimine farklı bir bakış açısı geliştirilmeye başlanmış, İkinci Dünya Savaşı'ndan itibaren devam eden görüş değişerek psikolojinin unutulmuş misyonları –olumlu yanlar ile ilgilenme ve bunları geliştirme- pozitif psikoloji ile yeniden kazandırılmıştır (Luthans ve Youssef, 2004: s.151; Sheldon ve King, 2001: s.2016).

Martin Seligman ve Mihaly Csikszentmihalyi pozitif psikolojinin gerekli olduğuna yönelik inanca nasıl ulaştıklarını kendi kişisel hikayeleri ile şöyle anlatmaktadırlar.

“Martin Seligman APA Başkanı seçildikten birkaç ay sonra beş yaşındaki kızı Nikki bahçededir. Seligman bir konu üzerinde düşünmekte, bir taraftan da otları ayıklamaktadır. Ancak Nikki hava ot atmakta, şarkı söylemekte ve dans etmektedir. Seligman kızına bağırır ve Nikki oradan uzaklaşır. Ve Nikki daha sonra geri dönüp;

Nikki: Baba, seninle konuşmak istiyorum.

Seligman: Evet, Nikki?

Nikki: Baba beşini doğum günümünden öncesini hatırlıyor musun? Üç yaşımdan beş yaşıma kadar hep mızızlandım, her gün ağladım. Beş yaşıma geldiğimde artık sızlanmamaya karar verdim. Bu, şimdiye kadar yaptığım şeylerin en zoruydu. Eğer sızlanmayı bırakırsam, bu kadar kızmayı bırakırsın diye düşündüm.”

Martin Seligman kızıyla arasında geçen konuşma sonrasında Nikki hakkında, çocuk yetiştirme, kendisi ve mesleği hakkında bir aydınlanma yaşadığını ifade etmektedir. Çocuk yetiştirmenin düzeltmekle ilgili olmadığını, aksine çocuk yetiştirmenin çocukta var olan muhteşem gücü almakla, ruhu almakla, çocuğun zayıflıklarına ve yaşamsal fırtınalarına tampon görevi görmekle, yanlış düzeltmekten ziyade en güçlü nitelikleri bulmak, en iyi oldukları şeyleri beslemekle ilgili olduğunu fark ettiğini ifade etmiştir. Seligman yine bu konuşmada psikoloji biliminin de sadece hastalıkları iyileştirmekle ilgilenerek, asıl misyonunu -tüm insanların hayatını daha iyi hale getirmek ve dehayı beslemek- unuttuğunu fark etmiştir (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000: s.5-6).

Mihaly Csikszentmihalyi İkinci Dünya Savaşı döneminde, bir çocuk olarak pozitif psikoloji ihtiyacının farkına vardığını ifade etmektedir. Bir çocuk olarak içinde yaşadığı dünyanın yok oluşuna tanık olan Mihaly, başarılı ve özgüvenli pek çok kişinin savaşa birlikte nasıl çaresiz olduklarını, iş, para ya da statü olmadan birer boş kabuğa dönüştüklerini fark etmiştir. Ancak yaşanan kaosa rağmen bütünlüğünü, amacını kaybetmemiş birilerinin var olduğunu, bu kişilerin zararsız çıkması beklenen en saygın, iyi eğitilmiş veya daha yetenekli kişiler olmadığını belirtmektedir. Mihaly bu durumun “Bu insanlar hangi güç kaynaklarından yararlanıyor?” sorusunu düşündürdüğünü, kendisini sükûneti koruma ve umutlarını kaybetmeme cevabına yönelttiğini söylemiştir. Mihaly'nin bulduğu cevaplar kendisini psikoloji bilimine yöneltmiş ve pozitif psikoloji ile ilgilenmesine neden olmuştur (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000: s.6-7).

Seligman'ın, Mihaly Csikszentmihalyi, Ed Diener, Kathleen Hall Janieson, Chris Peterson ve George Vaillant yönetiminde Pozitif Psikoloji Yönlendirme Komitesi'nin kurulması, pozitif psikolojinin kavramsallaştırılmasına yönelik Meksika'nın Akumal kentinde bir dizi toplantı yapılmasında etkisi büyüktür. Ardından Pensilvanya Üniversitesi'nde bir Pozitif Psikoloji Merkezi kurulmuştur. İlk pozitif psikoloji zirvesi Washington'da toplanmış ve pozitif psikolojiyle ilgili çıkarılan American Psychologist'in özel sayılı dergisi yeni bir başlangıç olarak nitelendirilmiştir. Seligman'ın APA başkanlık konuşmasından sonra pozitif psikoloji alanına yönelik çalışmalar gelişmiş, çok sayıda kitap ve dergi oluşturulmuş ve tüm dünyayı kapsayan pozitif psikoloji ağları oluşturulmuştur (Linley vd., 2006: s.4).

2.3. ÖRTÜK ZEKA ANLAYIŞI

Pozitif psikoloji kavramlarından biri olan örtük zeka teorisi, bireylerin kişisel niteliklerinin şekillendirilebileceği ya da şekillendirilemeyeceğine ilişkin zihinsel inanışları olarak tanımlanmaktadır (Dweck ve Leggett, 1988: s.262; Dweck vd., 1995: s.323; Yeager ve Dweck, 2012: s.302). Bireylerin örtük zeka anlayışları nadiren açık hale getirildiğinden “örtük” ve kişilerin dünyasındaki olayları anlamlandırmak, yargılamak, tahminlerde bulunmak konusunda bilimsel bir teori gibi çerçeve oluşturduğundan “teori” olarak adlandırılmaktadır (Yeager ve Dweck, 2012: s.303). Örtük zeka anlayışı 1950'li yıllardan sonra ortaya çıkmış, özellikle uluslararası çalışmalarda önem kazanmış olup son yıllarda da ülkemizde bu kavramla ilgili çalışmalar bulunmaktadır.

Dweck ve Leggett tarafından “örtük zeka teorisi” olarak adlandırılan kavram, bireyleri belirli hedeflere yönlendiren, motive eden; bireylerin olayları yorumlamasını ve olaylara verdiği tepkileri etkileyen, davranışta bireysel farklılıkların nedeni olarak görünen inanç ve değerlerin oluşmasına katkı sağlayan yaklaşım olarak ifade edilmektedir (1988: s.256). Örtük zeka teorileri, bireylerin sahip oldukları yeterliliklere bakış açılarını, sahip olunan yetenekleri değerlendirme

biçimlerini incelemektedir (Dweck ve Leggett, 1988: s.263). Abd-El-Fattah ve Yates örtük zeka teorisini, zekanın ne ölçüde geliştirilebilir bir özellik olarak algılandığıyla ilgilidir, şeklinde tanımlamışlardır (2006: s.1).

Literatürde örtük zeka teorisinin, amaç, yapı, modelleri doğrultusunda farklı isimlendirmelerinin olduğu görülmektedir. Dweck ve Leggett tarafından “Implicit Theories of Intelligence (Örtük Zeka Teorisi)” şeklinde adlandırılan kavramın, Nicholls (1984: s.328) tarafından “Achievement Motivation (Başarı Motivasyonu Kuramı)”, Ames (1992: s.261) tarafından “Achievement Goals (Başarı Hedefleri)”, Elliot (1999: s.170) ve Midgley vd. (2001: s.77) tarafından “Achievement Goals Theory (Başarı Amaçları Teorisi)” şeklinde adlandırıldığı görülmektedir. Teorisyenler tarafından geliştirilen yaklaşım, kuram vs. incelendiğinde temelde aynı yapıyı ifade ettikleri ve aynı özelliklere sahip oldukları görülmüştür. Geliştirilen yaklaşım türlerinin hedefe koyulan kavram doğrultusunda ifade edildiği; başarı odaklı olduğunda başarı yönelimi, zeka odaklı olduğunda örtük zeka şeklinde isimlendirildiği görülmüştür. Bu araştırma Dweck tarafından geliştirilen örtük zeka kuramı temel alındığından, araştırma örtük zeka anlayışları üzerinde şekillendirilmiştir.

Ames (1992: s.261) örtük zeka anlayışı kavramını –başarı yönelimleri kuramı, hedef kuramı adı ile-, bireylerin davranışsal amaçlarını belirleyen inanç, atıf ve duygular ile çeşitli faaliyetleri gerçekleştirmek için kullanılan farklı yaklaşım, tepki verme yolları olarak ifade etmiştir. Palancı vd. (2010: s.32) ise örtük zeka anlayışını, bireylerin öğrenme ve gelişme sürecine yönelik bakış açıları, bireysel yapabilirliklerine yönelik algıları, alınan yeni sorumluluklara yönelik tutumlarını anlatan farklı davranışsal, bilişsel ve duyuşsal açıklamalarıdır şeklinde ifade etmiştir. Kaplan ve Maehr (2007: s.142)’a göre örtük zeka anlayışı, bireylerin bir görevde başarılı olmalarını ve elde ettikleri başarıyı sürdürmelerini sağlayan, başarıya ulaşma sürecindeki motivasyon kaynaklarını ve izledikleri yolu seçme nedenleridir.

Dweck ve Leggett tarafından geliştirilen örtük zeka kavramının (diğer teorisyenler tarafından geliştirilen yaklaşım türlerinin) ülkemizde farklı çevirilerle ele alındığı görülmektedir. Örtük zeka teorisi kavramının; başarı yönelimleri (Arslan ve Akın, 2015: s.8; Akın ve Çetin, 2007: s.3; Yerdelen ve Padır, 2017: s.1028), başarı amaç teorisi (Akın ve Çetin, 2007: s.3; Akın, 2006: s.38), başarı hedef yönelimleri kuramı (Şenler ve Sungur, 2017), örtük zeka teorisi (İlhan ve Çetin, 2013: s.195) gibi çevirilerle ifade edildiği görülmüştür.

İnsan zekasını geliştirilebilirlik yönünden inceleyen örtük zeka kuramı, Dweck tarafından sabit zihniyet (varlık teorisi, performans yönelimi) ve büyüme zihniyeti (artımsal teori, öğrenme yönelimi) şeklinde iki alt boyutta incelenmiştir. Sabit zihniyete sahip bireyler insan zekasının artırılamayacağına, büyüme zihniyetine sahip bireyler ise insanların zekalarını arttırabileceklerine ve yeni beceriler öğrenebileceklerine inanmaktadırlar (Dweck vd., 1995; Abd-El-Fattah ve Yates, 2006: s.1). Molden ve Dweck, çoğu kişinin genellikle ya sabit zihniyete ya da büyüme zihniyetine sahip olduğunu ve eşit sıklıkta ortaya çıktıklarını ifade etmişlerdir (2006: s.194).

Örtük zeka teorisi, iki alt boyutlu bir yapıda oluşturulmuş; ancak daha sonra zamanla teori geliştirilmiş ve ilk olarak üç boyutlu (Elliot ve Harackiewicz, 1996: s.462), daha sonra dört boyutlu bir yapı (Elliot, 1999: s.181) haline getirilmiştir. Elliot ve Harackiewicz tarafından yapılan çalışmada, örtük zeka teorisi alt boyutları öğrenme yönelimi, performans yaklaşma yönelimi ve performans kaçınma başarı yönelimi olarak isimlendirilmiştir (1996: s.462). Örtük zeka teorisi son olarak Elliot ve McGregor tarafından çalışmada; öğrenme yaklaşma yönelimi, öğrenme kaçınma yönelimi, performans yaklaşma yönelimi ve performans kaçınma yönelimi olmak üzere dört boyuta çıkarılmıştır (Baranik vd., 2007: s.699).

Bu araştırma kapsamında “örtük zeka teorisi (implicit theories of intelligence)” Dweck tarafından geliştirildiği gibi zekaya yönelik inançlar yönünden inceleneceğinden ve yalnızca öğrenme amacı yönünden incelenmediğinden, örtük

zeka teorisi olarak ele alınmış, İlhan ve Çetin'in geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yaptığı çalışma doğrultusunda iki boyutlu olarak ele alınmıştır.

2.3.1. Örtük Zeka Anlayışının Tarihçesi

İnsan özelliklerinin geliştirilebileceğine yönelik inançların temeli Rönesans dönemine dayanmaktadır. Rönesans yalnızca sanatın, bilimin geliştiği bir dönem değil; bireyleri insan yapan yeni anlayışların ortaya çıktığı bir dönem olarak değerlendirilmektedir. Rönesans çağının önemini vurgulayan Giovanna Pico della Mirandola, insanın kendisini dönüştürme yeteneğine sahip tek tür olduğunu savunmuştur (Pico Della Mirandola, 2012: s.53).

1960'lı yıllarda davranışçılık yaklaşımının önemini kaybetmesiyle birlikte bilişsel yaklaşım önem kazanmış; özellikle hayvanlarda öğrenilmiş çaresizlik ile ilgili yapılmış çalışmalarda (Seligman ve Mainer, 1967) organizmaların deneyimleri sonucu inançlar oluşturduğu ve bu inançların motivasyonlarını etkilediği görüşü ileri sürülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda öğrenilmiş çaresizlik kavramı ile atıf (yükleme) teorisinin bütünleştirilmesine yönelik çalışmalar yapılmıştır. Yapılan çalışmalar sonucunda çocukların başarısızlıklarını "sabit zihniyet" veya "büyüme zihniyetli" bir tepkiyle yorumladığı; yeteneklerini doğrulama veya kanıtlama hedefinde olanların performans hedefini, yeteneklerini geliştirme hedefinde olanların ise öğrenme hedefini benimsedikleri görülmüş ve başarı hedefi teorisinin (örtük zeka teorisi) temeli atılmıştır (Dweck ve Yeager, 2019: s.482, s.483).

Örtük zeka teorisi, 20. yüzyılda bireylerin öğrenme sürecinde motivasyonlarının sağlanmasında etkili olan faktörlerin belirlenmesi amacıyla ortaya çıkmıştır (Kaplan ve Maehr, 2007: s.141; Maehr ve Meeyer, 1997: s.376). Dweck örtük zeka teorisinin, keşfedilme ve ortaya çıkma süreciyle ilgili gözlemini şöyle ifade etmektedir;

“Genç bir araştırmacıyken, insanların başarısızlıkla nasıl başa çıktıklarını anlamak için öğrencilerin zor problemlerle ne şekilde uğraştıklarını anlamaya ve bu konu üzerinde çalışmaya karar verdim. Araştırmalarımaya yeni başladığım sırada, hayatımı değiştiren bir şey oldu. Çocukların her birini bir kez olmak üzere okulda bir odaya soktum, onları rahatlattım ve sonrasında yapmaları için bir dizi yapboz verdim. İlk önce basit, sonra zor yapbozlar verdim. Çocukların zorluklarla boğuşmalarını beklerken, hiç beklemediğim bir şey oldu. Zor yapbozları yapmaya çalışan on yaşındaki bir çocuk, sandalyesini çekti, ellerini ovuşturdu, dudaklarını şapırdattı ve haykırdı: ‘Zorluklarla uğraşmayı seviyorum.’ Başka bir çocuk memnun bir şekilde, ‘Bilirsin bunun öğretici olacağını umuyordum.’ dedi. Bu çocukların sorunu neydi? Merak ettim.”(Dweck, 2006: s.15).

Örtük zeka teorisi ile ilgili 1970’li yıllarda Carol Dweck, Carol Ames, John Nicholls ve Marty Maehr Illinois Üniversitesi’nde başarı motivasyonu ile ilgili bağımsız ve ortak çalışmalar yürütmüştür. Bu teorisyenler tarafından, 1977 sonbaharında Çocuk Davranışları ve Gelişimi Enstitüsü’nde başarı motivasyonu ile ilgili seminerler ve tartışmalar gerçekleştirilmiş; seminer ve tartışmaların etkisinde kalan teorisyenler başarı motivasyonu, örtük zeka, başarı amaç yönelimi, başarı hedef yönelimi ile ilgili araştırmalarını ve bulgularını yayınlamaya başlamışlardır. Araştırmacılar örtük zeka teorisinden etkilenerek farklı kavramsallaştırmalarla çalışmalarına devam etmiştir (Elliot ve Dweck, 2005).

Örtük zeka teorisi, literatüre ilk kazandırıldığında birbirine zıt ve birbirini dışlayan iki görüş üzerinde temellendirilmiştir (Dweck ve Leggett, 1988: s.262; Dweck ve Elliot, 1983: s.643; Bandura, 1989: s.19; Ames ve Archer, 1987: s.409). Bu iki görüşten birincisi, zekanın kontrol edilebilir, şekillenebilir bir özellikte olduğunu savunan büyüme zihniyeti (artımlı zeka teorisi); ikincisi ise zekanın kontrol edilemeyen, durağan bir özellikte olduğunu savunan sabit zihniyet (varlık zeka teorisi)’tir (Dweck ve Leggett, 1988: s.262).

Yapılan araştırma ve incelemeler sonucunda bazı teorisyenler tarafından, örtük zeka kuramı-başarı hedef yönelimine yönelik üç yapılı bir model önerilmiştir. Bu üçlü yapıda büyüme zihniyeti-öğrenme yönelimi boyutu aynı kalırken; sabit zihniyet-performans yönelimi, performans yaklaşma ve performans kaçınma olmak üzere iki alt boyuta ayrılmıştır. Performans yaklaşma yönelimine sahip bireyler yeteneklerine uygun kararlara ve başarıya odaklanmakta; performans kaçınma yönelimine sahip bireyler ise olumsuz kararlardan ve başarısızlıktan kaçınmaya çalışmaktadırlar (Ames, 1992: s.261-271; Elliot ve Harackiewicz, 1996: s.462). Daha sonra Elliot ve McGregor tarafından başarı yönelimleri ile ilgili 2X2 şeklinde dört faktörlü model geliştirilmiştir. Bu modelde, öğrenme yönelimi alt boyutu da, performans yönelimi alt boyutu gibi, öğrenme yaklaşma ve öğrenme kaçınma olmak üzere iki boyuta ayrılmıştır (2001: s.501-509).

Son olarak başarı yönelimleri kuramının, yeterlilik kavramı üzerinde temellendirilen 3X2 'lik modeli geliştirilmiştir. Bu modelin alt boyutları öz temelli yeterlilik (yaklaşma-kaçınma), görev temelli yeterlilik (yaklaşma-kaçınma) ve diğer temelli yeterlilik (yaklaşma-kaçınma) şeklinde yapılandırılmıştır. Öz temelli yeterliliği benimseyen bireyler değerlendirme kriteri olarak kendi içsel yargılama ölçütlerini; görev temelli yeterliliği benimseyen bireyler değerlendirme kriteri olarak görevin taleplerini; diğer temelli yeterliliği benimseyen bireyler ise değerlendirme kriteri olarak kişilerarası değerlendirme ölçütlerini kullanmaktadırlar (Elliot vd., 2011: s.632-648).

2.3.2. Sabit Zihniyet

Örtük zeka teorisi çerçevesinde ele alınan iki temel boyuttan biri olan sabit zihniyet (fixed mindset), bireyde var olan bilgi, beceri, zeka vb. özelliklerin değiştirilemez, kontrol edilemez olduğuna yönelik inançlardır (Elliot, 2005: s.54; Dweck ve Leggett, 1988: s.267). Sabit zihniyete sahip bireylerin, başarısızlık durumlarını yetenek eksikliği olarak değerlendirdiği, çaresizlik hissine kapıldığı

(Elliot, 2005: s.53; Dweck ve Leggett, 1988: s.254); süreçten ziyade sonuca odaklandığı ve daha az çaba ile diğerlerinden daha yetenekli ve zeki olduklarını kanıtlamaya çalıştıkları görülmektedir. Ayrıca sabit zihniyetli bireyler dışsal motivasyona sahiptir (Wyner, 2004: s.12).

Sabit zihniyete sahip bireyler, bir şey öğrenirken ya da bir performans sergilerken, işi öğrenmeye ya da performansı sergilemeye değil başkaları tarafından yapabilir görünmeye ve yetenekleriyle diğerlerini etkilemeye odaklanmaktadır. Sabit zihniyetli bireyler diğerleriyle kendisini karşılaştırarak onlardan daha iyi, daha yetenekli olduğunu kanıtlamaya çalışmakta ve yeteneksiz görünmekten kaçınmaktadırlar (Jagacinski ve Duda, 2001; Middleton ve Midgley, 1997; Pajares, vd., 2000: s.406).

Dweck vd.'ne (1995: s.324-325) göre, sabit zihniyet anlayışı bireyler kendilerinin ve başkalarının sınırlandırmalarıyla baş edemediklerinde ortaya çıkmaktadır. Kişisel yeteneklerin şekillendirilebileceğine inanan bireyler, uygun olmadıkları bir davranış hakkında -örneğin, şu an var olan yetenekleri, çalışmaları, ilerleme hızları başarmak için yeterli olmasa da basketbol yıldızı veya konser piyanisti olmak isteyebilirler- ısrarcı olmakta ve bekledikleri düzeyde değişim olasılığı gerçekleşmediğinde sabit zihniyet anlayışına sahip olmaktadır. Zekanın ölçüleyen bir yapıya sahip olması nedeniyle sabit zihniyet anlayışına sahip bireylerin yeterliliklerinden emin olabilmek için performanslarına bakılmasını gerekli kılmakta, hangi seviyenin yeterli olduğu bilinmediğinden bu konuda tahminler yürütülmekte, deneyimlenen sonuçların zaman içerisinde farklılık gösterebilmektedir ve tüm bu sebepler nedeniyle sabit zihniyete sahip bireylerin kendilerine yönelik özyargılamaları doğru olarak değerlendirilmemektedir.

2.3.3. Büyüme Zihniyeti

Örtük zeka kuramı çerçevesinde ele alınan boyutlardan bir diğeri olan büyüme zihniyeti (growth mindset), bireyde var olan bilgi, beceri, zeka vb. özelliklerin değıştirebilir, kontrol edilebilir ve geliştirilebilir olduğuna yönelik inançlardır (Elliot, 2005: s.54; Dweck ve Leggett, 1988: s.267). Pintrich (2000: s.100) ise büyüme zihniyeti kavramını öğrenmeye önem verme, başarıya ulaşma sürecinde bireysel amaçlar doğrultusunda uzmanlaşma, yeni şeyler öğrenme ve yeni beceriler geliştirme gibi nitelikler ile ifade etmiştir. Büyüme zihniyetine sahip bireylerin, başarısızlık durumlarını başarısızlık olarak algılamak yerine gelişimlerine katkı sağlayan durumlar olarak değerlendirdiği (Elliot, 2005: s.53; Dweck ve Leggett, 1988: s.254); sonuca değil sürece odaklandıkları görölmektedir. İçsel motivasyona sahip büyüme zihniyetli bireyler, yeteneklerini veya zeki olduklarını kanıtlamak yerine çaba ile gelişmeye çalışmaktadırlar (Wyner, 2004: s.12).

Büyüme zihniyetine sahip bireyler normal düzeyde bir öğrenme ya da performans için değil, en iyi öğrenmeyi ve performansı sağlayacak bilgiye odaklanmaktadırlar. Bu bireyler için başarı kavramı, sosyal normlar çerçevesinde değil kendi değer yargıları çerçevesinde değerlendirilmektedir. Bu zihniyet türüne sahip bireyler, kişisel yeterliliklerini geliştirmeye, yeni beceriler ve öğrenme biçimleri kazanmaya yönelik stratejiler kullanmakta; yeterliliklerinin kontrol edilebilir ve geliştirilebilir olduğuna, hataların öğrenme için bir fırsat olduğuna inanmaktadırlar (Jagacinski ve Strickland, 2000: s.194). Büyüme zihniyetine sahip bireyler zekalarının değişebilir olduğuna, katılımları ve çabaları yoluyla arttırılabileceğine inanmaktadırlar. Bu nedenle zorlu görevleri seçmekte, yeteneklerini geliştirebilmek için mücadele etmektedirler (Alesi vd., 2016: s.1).

2.4. PSİKOLOJİK İYİLİK HALİ

Diener (2000) tarafından geliştirilen iyilik hali (wellness) kavramı, pozitif psikolojinin kavramlarından birisidir. İyilik hali kavramı, bireylerin olumlu ve güçlü yanlarına odaklanarak, bireyin problemler karşısında güçlü olmasına destek sağlamakta ve problemlerin çözülmesine katkı sağlamaktadır (Kararımak ve Siviş 2008, 102). İyilik hali yalnızca sağlıklı olmak kavramı ile açıklanabilecek bir kavram değildir. İyilik hali bireyin yaşamda gelişime doğru ilerlediği, bireyin ulaşabileceği en yüksek potansiyele ulaşmasına katkı sağlayan bir kavramdır. Bireyde var olan iyilik hali bireyi en yüksek potansiyele ulaştırmayı hedefleyen motive edici bir güç olarak tanımlanmaktadır (Dunn, 1959: s.447).

İyilik hali kavramı, Myers vd., tarafından, bireyin bedensel ve ruhsal olarak bütünleştiği, yaşamıyla ilgili bireylere sahip ve yaşamını daha anlamlı hale getirme hedefi olan, hayatını sağlıklı ve verimli hale getirmeye yönelmiş; kişisel ve sosyal olarak tüm alanların işlevsel olduğu bir yaşama sahip olması, olarak tanımlanmaktadır (2000: s.252). Myers vd.'ne göre yüksek düzeyde iyilik haline sahip bireyler, duyarlılık, değer duygusu, mantıksal düşünceler, entelektüellik, espri anlayışı, stres yönetimi, aile ve arkadaşlık ilişkileri ile ikili ilişki boyutunda da yüksek performans ve başarı göstermektedir (2000: s.41).

İyilik hali kavramı, öznel iyilik hali (subjective well-being) ve psikolojik iyilik hali (psychological well-being) olarak iki kısımda incelenmektedir (Kaner, 2004: s.18). Öznel iyilik hali, değişen yaşamı sosyal anlamda izlemek ve incelemek, sosyal politikaları geliştirmek adına yaşam kalitesini yararlı yönlerinin araştırılması amacıyla 1950'lerin sonlarında ortaya çıkmıştır. Psikolojik iyilik hali, bireyin zorluklar karşısında kendini gerçekleştirdiğini ve anlamlı yaşam için bireyde var olan potansiyeli temel alan gelişim psikolojinin ilkelerine dayanmakta ve 1980'li yıllarda yapılan ampirik çalışmalarla ortaya çıkmıştır. Öznel iyilik hali, yaşam doyumu ve mutluluk kavramlarına önem verirken; psikolojik iyilik hali insan gelişimine ve varoluşsal zorlukların çözümlenmesine önem vermektedir (Keyes vd., 2002).

Literatür incelendiğinde psikolojik iyilik kavramı ile ilgili çalışmaların 1990'lı yıllarda arttığı görülmektedir. Ancak psikolojik iyilik kavramının teorik yapısının geliştirilmesine yönelik girişimlerin 1950'li yıllarda ve özellikle Ryff ve Keyes (1955) tarafından yapılan çalışmalarla başlatıldığı görülmektedir (Dodge vd., 2012: s.222). Psikolojik iyilik hali Ryff ve Keyes tarafından, bireylerin yaşamsal amaçlarını, kişisel potansiyeli konusundaki farkındalığını ve diğer bireylerle olan ilişkisinin kalitesini belirleyen kavram olarak ifade edilmiştir (1995: s.720). Ryff'a göre psikolojik iyilik hali, pozitif ve negatif duygular ile hayata yönelik tutumlardan meydana gelen çok boyutlu bir kavramdır (1989). Dünya Sağlık Örgütü (WHO, 2004: s.36) psikolojik iyilik hali kavramını, bireylerin kendilerinin ve yeterliliklerinin farkında olması, yaşamlarında meydana gelen stresle baş edebilmesi, üretken ve yararlı olabilmesi ile sahip oldukları yetenekleri doğrultusunda insanlara, topluma katkı sağlamasıdır, şeklinde tanımlamıştır.

Uluslararası literatürde “wellbeing-psychological wellbeing” şeklinde ifade edilen psikolojik iyilik hali kavramı, kök ifadede yer alan “well” kelimesinin karşılığı olan “iyi, mutlu, hoş” anlamlarını içermektedir (Şahin, 2020: s.5). Tekin (2014: s.17) 'e göre, psikolojik iyilik hali devamlı mutluluk hali veya her zaman olumlu duygulara sahip olmak değildir, yaşamın normal ilerleyişinde karşılaşılan üzüntü, başarısızlık vb. gibi olumsuz duygularla mücadele edilmesi ve iyilik halinin uzun bir zamana yayılmasıdır.

Ryan ve Deci'ye göre psikolojik iyilik hali yalnızca olumlu veya olumsuz duygular ile yaşam doyumunun yüzeysel birleşimi değil; bireylerin bir bütün olarak olumlu-olumsuz bütün duyguları deneyimleyebilmeleri, olumsuz duygulardan kaçmamalarıdır. Örneğin, bir kayıp yaşayan bireylerin kaybın üzüntüsünden kaçmak yerine kaybın getirdiği üzüntü halini yaşaması kişinin psikolojik iyilik halini güçlendirmektedir (Ryan ve Deci, 2001: s.151). Karabeyeser (2013: s.15) psikolojik iyilik halinin yalnızca bireylerin mutluluğa yönelik öznel algı ihtiyacından değil, nesnel yaklaşım ihtiyacından dolayı ortaya çıktığını ifade etmektedir. Bu ifadeden

hareketle Karabeyeser psikolojik iyilik halini, bireylerin negatif ve pozitif olarak değerlendirdikleri yaşantılardan oluşan psikolojik işlevsellik olarak tanımlamıştır. Bu bakış açısıyla psikolojik iyilik halinin yaşamı bir bütün olarak ele aldığı ve her deneyimin gelişime katkı sağladığı söylenebilir.

Psikolojik iyilik hali kavramı, literatüre 1950’li yıllarda girmiştir ve günümüzde de bu konuda araştırmalar sürmektedir. Türkiye’de psikolojik iyilik hali ile ilgili yapılan ilk çalışma 2004 yılında Cenkseven tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin psikolojik iyilik halleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiş, Ryff (1989) tarafından geliştirilen “Psikolojik İyilik Hali Ölçeği” Türkçe’ye uyarlanmıştır.

Huppert (2009: s.137) psikolojik iyilik hali kavramını, hayatın iyi gitmesi, bireylerin iyi hissetmesi olarak tanımlamıştır. Huppert’e göre psikolojik iyilik hali için bireylerin her zaman iyi hissetmeleri gerekmemektedir, acı veren duyguların deneyimi (örneğin hayal kırıklığı, başarısızlık vb.) de yaşamın normal bir parçasıdır ve bu olumsuz, acı veren duyguları yönetebilmek için de uzun vadeli iyilik önemlidir. Bununla birlikte, olumsuz duygular aşırı, uzun sürdüğünde ve kişinin işlev görme yeteneğini engellediğinde psikolojik iyilik hali de tehlikeye girmektedir. Morsünbül (2011: s.64) psikolojik iyilik hali kavramını bireyin tam fonksiyonlu bir şekilde yaşamına devam etmesi olarak ifade etmektedir.

Psikolojik iyilik hali kavramı son yıllarda giderek artan bir ilgiye sahiptir. Dagenais-Desmarais ve Savoie (2012: s.660)’e göre son 30 yılda kavramla ilgili bilgileri özetlemeye yönelik çalışmalar olmasına rağmen, psikolojik iyilik halinin tanımının geniş bir çerçeveye işaret ettiği görülmektedir. Mevcut tanımlar incelendiğinde, psikolojik iyilik hali kavramına yönelik ortak noktaların; bireylerin problemlerle başa çıkma sürecinde deneyimleri, öğrenmeleri ve eğitimlerinden etkilenerken bireyin şimdi ve gelecekteki mutluluğuna katkı sağlayan bir faktör olarak nitelendirildiği görülmüştür (Muqodas vd., 2019: s.56).

2.4.1. Psikolojik İyilik Hali Kavramının Tarihçesi

Martin Seligman ile birlikte pozitif psikoloji alanında çalışmalar yürütülmüş ve bireylerin mutluluğu, yaşam doyumu ve iyilik hallerine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi hedeflenmiştir. Pozitif psikoloji ile birlikte hastalıkların onarılması, düzeltilmesi anlayışı değişmiş ve bireydeki eksikliklerin giderilmesi yerine 1950’li yıllarda iyilik hali ve mutluluk düzeyinin artırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verilmiştir. Psikolojik iyilik hali kavramı, ilk olarak 1969 yılında pozitif psikoloji hareketinin öncülerinden Bradburn tarafından kullanılmıştır. Bradburn herkesin olumlu ve olumsuz duygu deneyimlerine sahip olduğunu, olumlu duyguların olumsuz olan duygulardan daha yüksek olduğunda kişinin psikolojik iyilik halinin de yüksek olduğunu ve psikolojik iyilik hali kavramının asıl sonucunun mutluluk kavramı olduğunu savunmuştur (Bradburn, 1969: s.6). 1980’li yıllarda ise Ryff, Bradburn’un çalışmasının eksik, hatalı olduğunu belirterek, daha kapsamlı bir çalışma yürütmüş ve pozitif psikoloji ile pozitif insan algısına yönelik, iyilik hali adıyla bir model oluşturmuştur (Ryff, 2014: s.10). Günümüzde Bradburn’un psikolojik iyilik hali kavramına yönelik açıklamaları incelendiğinde, çalışmaların psikolojik iyilik halini değil öznel iyilik halini yansıttığı düşünülmektedir (Akdoğan ve Polatçı, 2013: s.278).

Pozitif psikoloji alanında yapılan çalışmalar sonucunda psikolojik iyilik hali farklı şekillerde ifade edilmiştir. Literatürde pozitif iyilik hali kavramına yönelik hakim olan iki temel görüş bulunmaktadır. Bu iki yaklaşım “eudaimonic” ve “hedonic” terimleriyle isimlendirilmektedir. Hedonic yaklaşım, öznel iyilik hali (subjective well being) kavramına karşılık gelmektedir. Hedonic yaklaşım açısından iyilik hali, mutluluk ve yaşamdan doyum alma kavramlarıyla tanımlanmıştır. Eudaimonic yaklaşım ise, psikolojik iyilik hali kavramına karşılık gelmekte; fonksiyonlarını tam olarak yerine getiren ve kendini gerçekleştiren birey olarak tanımlanmaktadır (Deci ve Ryan, 2008: s.2).

Ryff vd. (1999) tarafından psikolojik iyilik hali kavramı açıklanırken ruh sağlığı ile ilgili etkenler dikkate alınmış; bireylerin zorluklar ve güçlüklerle yönelik tepkilerini konu alan araştırmalar ile kişilerin bağımsızlık durumları, işlevsellikleri, kendini gerçekleştirme kavramları, psikolojik iyilik kavramının ortaya çıkmasında ve incelenmesinde etkili olmuştur (Oymak, 2017: s.8). Psikolojik iyilik hali araştırmalarında genellikle Ryff tarafından geliştirilen psikolojik iyilik hali modelinin kullanıldığı görülmektedir. Araştırmalarda Ryff modelinin tercih edilmesinde “kuramın sağlam bir kuramsal temele dayanmasının etkili olduğu görülmektedir” (Yılmaz, 2013: s.3).

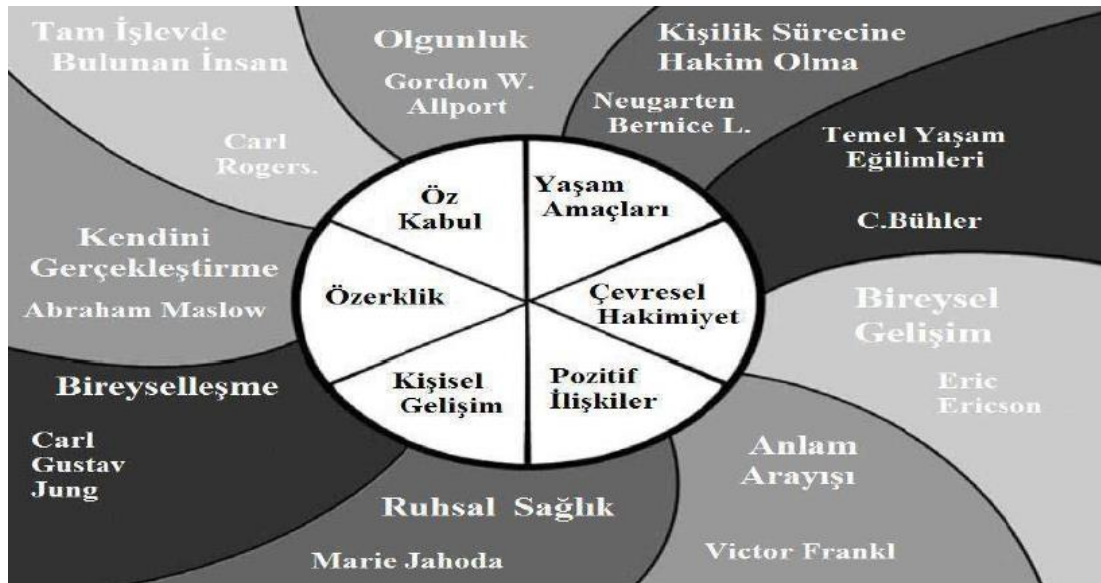
Casas tarafından 1990’lı yıllarda, çocukların psikolojik iyilik hali düzeylerine yönelik olarak yapılmış çalışmalarda, çocukların yaşam kalitesinin pozitif etkenler ile arttırılabileceği görülmüştür. Çocukların gerekli olan iyilik haline çocukluk dönemi içerisinde değil, ergenlik dönemiyle birlikte ulaşabildikleri ifade edilmiştir. Ergenlik dönemi merkezli psikolojik iyilik hali oryantasyon programlarının, çocukların değer algılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Özellikle psikolojik iyilik haline temel oluşturan kuramlara bakıldığında da, psikolojik iyilik halinin ergenlik dönemi başlangıçlı gelişimsel bir süreç izlediği görülmektedir (2010: s.9). Bu durum ergenlik döneminin psikolojik iyilik hali açısından önemini arttırmaktadır.

Alan yazın incelendiğinde psikolojik iyilik halinin farklı kuramlar tarafından farklı değerlendirildiği görülmüştür. Psikanalitik kuramın öncüsü Freud’a göre, psikolojik iyilik hali id, ego ve süper egonun birbirleriyle ilişkili bir şekilde çalışması ile mümkündür. Bireylerin yaşamda karşılaştıkları zorluklarla ve mutsuz anlarla baş edebilmelerinin tek yolu sevmek ve çalışmaktır (Cenkseven ve Akbaş, 2007). Jung ise bireylerin geçmiş yaşantılarından etkilenseler de asıl amaçlarının “bütün insan” olmak olduğunu, bu amacın gelecekle ilgili olduğu, bu amaca ulaşmanın tek yolunun da içinde bulunulan yaşantının iyi ve mutlu bir şekilde atlatmak ve dolayısıyla psikolojik iyilik hali ile mümkün olduğunu ifade etmektedir (Halisdemir, 2013: s.14). Hümanist psikolojinin öncüsü Abraham Maslow, kendini gerçekleştirebilen bireylerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin yüksek olduğunu savunmaktadır (Burger, 2006: s.123). Psikososyal gelişim kuramı temsilcisi Eric Erikson’un yaşam

boyu gelişim kuramına göre bireylerin geçmişlerini, benliklerini kabul etmesi önemlidir ve bu durum psikolojik iyilik hali ile doğrudan ilişkilidir (Ryff ve Essex, 1991: s.148).

Ruhsal sağlık, zihin, yaşam boyu gelişim ve klinik gelişim yaklaşımlarını birlikte ele alan Ryff, olumlu psikolojik işlevselliği çok boyutlu bir yapı olarak ele almış; literatüre altı boyuta sahip bir psikolojik iyilik hali modeli kazandırmıştır. Ryff, bu modelde yer alan kavramların, psikolojik iyilik hali ile ilgili daha önce kullanılan değişkenlerden farklı ve özgün olduğunu savunmuştur (Ryff, 1989: s.1071). Fava (2009: s.102) da, Ryff tarafından geliştirilen modelin farklı bakış açılarına sahip olduğunu, iyilik hali kavramının felsefi ve bilimsel sorunlarına yanıt aradığını, psikolojik iyilik hali kavramını teorik bir temele yerleştirdiğini ifade etmektedir. Ryff'in farklı kuramcılarının çalışmalarını inceleyerek geliştirdiği psikolojik iyilik hali modelinin boyutları; öz kabul, kişisel gelişim, özerklik, yaşam amacı, çevresel hakimiyet ve diğerleriyle olumlu ilişkiler şeklindedir (Ryff, 1989: s.1071). Ryff'in modelini oluştururken incelediği çalışmalar;

Şekil 1: Psikolojik İyilik Hali Boyutları ve Teorik Temelleri

Kaynak: Ryff ve Singer, 2008: s.8; Aktaran: Gezer, 2020: s.40

Ryff tarafından geliştirilen psikolojik iyilik hali modelinin yararlandığı kuramlara bakıldığında, pek çoğunun psikolojik sağlık açısından benzer noktalara dikkat çektiği görülmektedir. Psikolojik iyilik hali kavramı bu yönüyle pek çok araştırma için işlevsellik özelliği kazanmakta ve bütüncül bir anlayış sunmaktadır (Ryff, 1989: s.1070-1071).

2.4.2. Psikolojik İyilik Halinin Boyutları

Ryff tarafından geliştirilen psikolojik iyilik halini oluşturan altı boyuta yönelik açıklamalar bulunmaktadır.

2.4.2.1. Kendini Kabul (Öz Kabul)

Psikolojik iyilik halinin, kendini kabul boyutu en fazla önem verilen kriteridir. Kendini kabul bireylerin kendi özlerini kabul etmesi, kendilerine yönelik algılarının olumlu olması, geçmiş yaşantılarına yönelik pozitif duygulara sahip olması (Ryff, 1989: s. 1071) var olan yeteneklerinin ve zayıf yönlerinin farkında olmasıdır (Ryff ve Singer, 2008: s.20-21). Kendini kabul, olumlu psikolojinin merkezinde yer almakta, en yüksek seviyede işleve sahip olma, olgunluk ve kendini gerçekleştirme kavramları açısından önem taşımaktadır (Ryff vd.,1999: s.250). Erikson da geliştirmiş olduğu psikososyal gelişim kuramında bireyin geçmişini ve benliğini kabul etmesinin önem arz ettiğini ifade etmektedir (Ryff ve Essex, 1991: s.148). Ryff'a göre geçmişine yönelik olumsuz algılamalara sahip olan bireyler doyumsuzluk hissine kapılmakta, kendilerini kabul etmemekte, geçmişine yönelik hayal kırıklığı yaşamakta, kendilerini kabul etmemekte ve farklı bir birey olmayı istemektedirler (Ryff, 1989: s.1072; Ryff, 2014: s.12).

2.4.2.2. Özerklik (Otonomi)

Christopher (1999), Ryff'in özerklik boyutunu özgürlük, bireysel kararların alınabilmesi, iç denetimin sağlanabilmesi ve davranışların düzenlenebilmesi gibi kavramlarla eş değer tuttuğunu vurgulamaktadır. Özerklik inancına göre, bireylerin duygu, düşünce ve eylemleri kendi istekleri doğrultusunda belirlenmekte ve dışsal etmenlerden etkilenmemektedir. Ryff vd. (1999) göre özerklik anlayışına sahip bireyler toplum normları ve kanunlarından etkilenmemektedir (Ryff vd., 1999: s.250).

2.4.2.3. Yaşam Amacı

İyilik hali kavramının bu boyutu varoluşçu psikojiden etkilenmektedir. Frankl tarafından geliştirilen logoterapi, bireylerin hayatlarında bir amacının olması gerektiğini savunmakta, bireylere bir amaç bulmalarında destek olmaktadır. Hayatta bir yön, bir anlam bulmak otantik yaşamın en temel ilkesidir (Ryff ve Singer, 2008: s.22). Hayata yönelik bir amacı olan bireyle geçmiş ve şimdiki yaşamlarına ilişkin olumlu duygulanımlara sahip olmakta ve o amaç doğrultusunda psikolojik olarak sağlıklı bir yaşam sürdürmektedirler (Ryff, 1989: s.1072).

2.4.2.4. Çevresel Hakimiyet

Çevresel hakimiyet boyutu, bireylerin kendilerine uygun olan çevreyi oluşturmak amacıyla tercih yapmaları ve isteklerini gerçekleştirebilme becerileri olarak değerlendirilmektedir. Cooper vd.'ne göre çevresini değiştirmeyi başaran kişilerin, etkileşimde olduğu kişileri ve ortamları da kontrol edebileceğini, yaşamda meydana gelen sürekli değişimlerle başa çıkabileceğini ve uyum sağlayabileceğini ifade etmektedir (Cooper, 1995: s.402). Bu nedenle Ryff, çevreye hakim olma

durumunun psikolojik iyilik halinin bir göstergesi olduğunu ifade etmiş ve geliştirmiş olduğu modele alt boyut olarak eklemiştir (Ryff vd., 1999: s.250).

2.4.2.5. Kişisel Gelişim (Bireysel Gelişim)

Kişisel gelişim alt boyutu, bireylerin kendilerine en uygun işlevsellik düzeyine ulaşabilmeleri ve kendilerini gerçekleştirebilmeleri amacıyla var olan potansiyellerini kullanabilmeleridir. Kişisel gelişim alt boyutu doğrultusunda bireylerin yeni deneyimlere açık olmaları oldukça önemlidir (Ryff, 1989: s. 1071).

2.4.2.6. Diğerleriyle Olumlu İlişkiler

Psikolojik iyilik halinin diğerleriyle olumlu ilişkiler boyutu, diğer bireylerle kaliteli ilişkiler içerisinde yer almaktır (Ryff ve Keyes, 1995: s.720). Ryff diğerleriyle olumlu ilişkileri, başkaları ile güvenilir, açık, güçlü, empatik bir ilişki kurma ve sevgi duygularına sahip olma, şeklinde ifade etmiştir (1989: s.1072).

2.5. PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK

Pozitif psikoloji kavramlarında birisi olan psikolojik sağlamlık, stresli durumlarla mücadele etmede kişiye güç veren kişilik özelliği olarak ifade edilmektedir (Kobasa, 1979; s.3). Masten vd. psikolojik sağlamlık kavramını, zorluklar karşısında olumlu sonuç elde etmesine katkı sağlayan kuvvet, riskli olarak değerlendirilen durumları başarıyla sonuçlandırabilmelerini sağlayan kişilere özgü güç olarak ifade etmektedir (1990: s.426). Fraser vd. ise psikolojik sağlamlık kavramını, bireylerin karşılaştıkları zor durumlar karşısında beklenilmeyen başarıları

kazanması, sıradışı durum ve koşullara uyum sağlama becerisi olarak tanımlamıştır (1999: s.136).

Latince karşılığı “resilience” olan psikolojik sağlamlık kavramını Kararırmak (2006) “olumsuz yaşantılar karşısında güçlü kalabilmek” olarak tanımlamıştır (s.129). Sameroff ise bireylerin zor, riskli ve güç durumlar karşısında hayatına sağlıklı devam edebilmesini, risk faktörlerine karşı uyum gösterebilmesini sağlayan güç mekanizması olarak tanımlamıştır (2005: s.3). Psikolojik sağlamlık, bireylerin ruh sağlığının riskli durumlara karşı korunmasına, iyileştirilmesine yardım olmakta ve olumsuz duygu ve durumlarla başa çıkmaya yardım etmektedir (Bitmiş vd., 2013: s. 30). Bolat (2013: s.8) psikolojik sağlamlık kavramına ilişkin, bireylerin hayatlarında baş etmek zorunda oldukları durumlar karşısında kendinde var olan fonksiyonel davranış kalıplarını kullanması, bu zorlu süreçlere uyum sağlayabilme gücüdür.

Uluslararası literatürde “resilience” olarak kullanılan psikolojik sağlamlık kavramı, bir maddenin esnek olması ve kolaylıkla eski haline dönebilmesi anlamında gelen “resiliens” kelimesinden türetilmiştir (Greene, 2002: s.143). Arslan tarafından psikolojik sağlamlık kavramı “olumsuz deneyimler karşısında kişinin adapte olabilmek ve gelişim evresini devam ettirebilme kapasitesi” şeklinde tanımlanmıştır (2015b: s.3). Oxford İngilizce sözlüğüne göre “resilience” kavramı, zorluklar karşısında hızlıca iyileşebilme kapasitesi anlamına gelmektedir (Oxford Dictionary, 2021). Amerikan Heritage sözlüğünde (1973) ise psikolojik sağlamlık kavramı kötü haller, sağlık sorunları gibi durumlar karşısında kolaylıkla değişebilirlik, kötü durumlardan kurtulabilme ve iyileşebilme gücü, şeklinde belirtilmiştir.

Ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde, psikolojik sağlamlık kavramına ilişkin ortak bir tanımın olmadığı görülmüştür. Türkiye’de 2000’li yıllarda çalışılmaya başlanılan psikolojik sağlamlık kavramının Türkçe karşılığı konusunda da uzlaşmadığı görülmüştür. Ülkemizde psikolojik sağlamlık kavramının, yılmazlık (Çiftçi Arıdağ ve Ünsal Seydooğulları, 2019: s.1038 ; Öğülmüş, 2001: s.29 ; Gürgan,

2006: s.48 ; Ünüvar, 2012: s.45), dayanıklılık (Eminağaoğlu, 2006: s.1), psikolojik sağlamlık (Kararımak, 2006: s.131 ; Bolat, 2013: s.4 ; Gizir, 2007: s.115 ; Doğan, 2015: s.94), kendini toparlama gücü (Terzi, 2006: s.79; Çetinkaya ve Sarıcı Bulut, 2019: s.1054) gibi çevirilerle ifade edildiği görülmüştür. Literatür incelendiğinde tez çalışmalarında ve makalelerde “resilience” kavramı için çoğunlukla psikolojik sağlamlık kelimesinin kullanıldığı görülmüş ve bu araştırma sürecinde de bu şekilde kullanılmıştır.

Gizir’e göre psikolojik sağlamlık kavramının tanımına ilişkin farklılıklar olmasına rağmen tanımlarda ortak özelliklerin olduğu görülmektedir. Psikolojik sağlamlık kavramıyla ilgili çalışmalarda risk faktöründen bahsedildiği, dinamik bir süreç olduğu, hayatı zorlaştıran durumlarla baş etme, uyum sağlama ve yeterliliklerini geliştirebilme süreçlerini kapsadığı belirtilmektedir (Doll ve Lyon, 1998; Luthar vd., 2001; Luthar ve Cicchetti, 2000; Masten ve Reed, 2002; Masten ve Tellegen, 1984; Aktaran: Gizir, 2007: s.115).

2.5.1. Psikolojik Sağlamlık Kavramının Tarihçesi

20. yy.’a kadar bireylerin olumsuz özelliklerine odaklanan psikoloji bilimi özellikle 20. yy’ın ikinci yarısından sonra II. Dünya Savaşı’nın da etkisiyle bireylerin olumlu yönlerine yönelmeye başlamıştır (Ülker Tümlü ve Receptoğlu, 2013: s.206). Psikolojik sağlamlık kavramı çocukluk ve ergenlik dönemlerinde bireylerin karşılaştığı risk ve zorlu yaşam olayları sonucunda incelenmeye başlamıştır (Gizir, 2007: s.113).

Werner’e göre 21. yy araştırmalarında bireylerin çocukluk döneminde geçirdikleri travmaların, bireyde doğuştan var olan psikolojik rahatsızlıkların, ebeveyn problemlerinin ve dışsal faktörlerin (alkol vb.) risk faktörü olarak olumsuz durumların yaşanmasına neden olduğunu ifade etmiştir (2005: s.12). Psikolojik sağlamlık kavramına ilişkin ilk çalışmaların zihinsel problemi olan bireylerin

yaşadıkları uyumsuzluk sorunlarını anlamak ve problemlerin ortaya çıkış nedenleri ile bu hastalıkların ortaya çıkması gerekli olan uygun ortamı sağlayan risk faktörlerini bulmak amacıyla yapılmıştır (Bolat, 2013: s.21).

Psikolojik sağlık kavramının ortaya çıkabilmesi için gerekli olan ön koşul risk faktörüdür (Öz ve Bahadır Yılmaz, 2009: s.83). Psikolojik sağlık kavramına ilişkin risk faktörlerinin çerçevesi 1960'lı yılların sonuna doğru şekillenmiştir. Gizir psikolojik sağlık için risk faktörlerini 3 başlık altından toplamıştır. Bunlar; bireysel risk faktörleri, ailesel risk faktörleri ve çevresel risk faktörleridir (2007: s.116-118).

Psikolojik sağlık çalışmalarının öncüsü olarak Kobasa (1979) nitelendirilmektedir. Kobasa, Illinois Belediyesindeki yöneticilerle çalışarak psikolojik sağlık modelini geliştirmiştir. 40-49 yaş aralığındaki 670 erkek ile yapılan çalışmada stres düzeyi yüksek ve düşük hastalık belirtisi olan kişilerin zorluklarla mücadele etmek ve kendilerini geliştirmek konusunda bu durumu bir fırsat olarak değerlendirdikleri görülmüştür.

Richardson, psikolojik sağlık kavramının ortaya çıkış ve gelişim sürecini üç dalga şeklinde açıklamıştır. Birinci dalgada, psikolojik sağlık kavramının içsel ve dışsal koruyucu unsurları açıklanmış, zorluklar karşısında yardımcı unsurlar belirlenmiş, psikolojik sağlık kavramının açıklaması yapılmış ve genel özellikleri belirlenmiştir. İkinci dalgada psikolojik sağlık süreci ve koruyucu unsurların gelişimi açıklanmış ve psikolojik sağlık kavramı zorluk, stres gibi durumlarla baş etme bağlamında ele alınmıştır. Üçüncü dalgada ise bireylerin travmatik tecrübeler dışında kendi gizil güçlerinin farkına varması ve bu güçlerle büyüme, gelişme yaşadığı, kendini gerçekleştirme yolunda adım attığı “farkındalık” ve “doğuştan gelen sağlık” terimlerine dikkat çekilmiştir (2002: s.307).

Psikolojik sağamlık kavramı ile ilgili en kapsamlı boylamsal araştırma 1955 yılında Werner ve Smith tarafından yapılmıştır. Werner ve Smith (2001: s.89) tarafından Hawaii Kauai adasında sosyoekonomik yönden dezavantajlı ailelerde doğan 698 çocuk, 40 yıl boyunca incelenmiştir. Araştırmada incelenen çocukların çoğu yoksulluk, şiddet, alkolizm, boşanma, akıl hastalığı gibi yüksek riskli bölgelerde büyümüştür. Riskli bölgelerde büyüyen çocukların 30'lu yaşlarına geldiklerinde 4/6'sının öğrenme güçlüğü yaşadığı veya zihinsel engelli tanısı koyulduğu görülmüştür. Araştırmaya katılan çocuklardan yalnızca üçte biri normal bir genç olarak nitelendirilmiştir. Normal olarak nitelendirilen çocukların akranlarına göre bağımsız, empatik, daha iyi problem çözme becerisine sahip, kendine güvenen bireyler olmasının temel nedeninin psikolojik sağamlıkları olduğu görülmüş; ayrıca bireylerin psikolojik sağamlıklarının geliştirilebilir olduğunu ifade etmişlerdir.

Türkiye'de psikolojik sağamlık ile ilgili yapılan ilk çalışma Gizir (2004: s.116) tarafından yapılmıştır. Araştırmada maddi zorluklar yaşayan ortaokul sekizinci sınıf öğrencilerinin akademik sağamlıklarının gelişmesinde bireysel özellikler ile çevresel faktörlerin etkisi araştırılmıştır. Araştırma sonucunda, akademik sağamlık ile olumlu akademik benlik, empatik yaklaşım, eğitsel beklenti düzeyi, umutlu olmak ve içsel kontrol arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmüştür.

2.5.2. Psikolojik Sağamlık Kavramını Etkileyen Faktörler

Psikolojik sağamlık kavramı, bireylerin zorluklarla baş edebilmesi sonucunda gerçekleşen uyum ve yeterlilik gibi olumlu gelişme, umut edebilme ve geleceğe yönelebilme; bireylerin stresle nasıl başa çıktığı ve travmalardan nasıl kurtulduğu ile ilgili kavramdır (Murphy, 1987: s.101). Riskli ve zorlu yaşam olayları içerisinde yetişen çocuk ve ergenlerin, yaşadıkları olumsuzluklara rağmen nasıl başarılı oldukları ve psikolojik olarak sağlam kalabildiklerini anlamak, benzer yaşam koşullarında yetişen çocuk ve gençlere yönelik yapılabilecek önleyici çalışmalar için

önem arz etmektedir (Gizir, 2007: s.114). Bu nedenle psikolojik sağamlık kavramı bireylerin yaşamında oldukça önemli ve gerekli bir kavram olarak değerlendirilmektedir.

Psikolojik sağamlık kavramına yönelik tanımlamalarda bireylerin riskli durumlara maruz kaldıktan sonra, koruyucu unsurlar yardımıyla riskli durumlara uyum sağlama durumlarından bahsedilmektedir. Dolayısıyla psikolojik sağamlık kavramını açıklayabilmek için risk unsurlarının, koruyucu unsurların da bilinmesi gerekmektedir (şar, 2016: s.27).

2.5.2.1. Risk Faktörleri

Literatüre bakıldığında, bireylerin sergiledikleri tutum ve yeterliliklerin psikolojik sağamlık olarak nitelendirilebilmesi için risk ve zorlu yaşam koşulları karşısında açığa çıkması gerekmektedir (Masten, 2001: s.229). Risk faktörü kavramı, Kirby ve Fraser tarafından “olumsuz bir durumun ortaya çıkma olasılığını arttıracak ya da olası bir problemin süregelmesine neden olacak etki” şeklinde tanımlanmıştır (1997: s.10-11). Çocukluk ve ergenlik döneminde riskli ve zorlu yaşam koşullarına maruz kalmanın sonraki gelişim dönemlerine bazı aksamalara yol açabileceği bilinmektedir. Bununla birlikte ergenlik dönemi bireyde çok yönlü değişim ve gelişimin yaşandığı kriz olarak nitelendirilen bir gelişim dönemi olduğundan, ergen birtakım risk faktörleri ile karşı karşıya kalabilmektedir. Bu kriz durumunun verimli atlatılabilmesi ergenin sağamlık düzeyi ile doğru orantılıdır (Conger ve Conger, 2002; Aktaran: Çataloğlu, 2011: s.47).

2.5.2.1.1. Kişisel Risk Faktörleri

Bireylerin karşı karşıya kaldığı olumsuz durumlar, bu durumlarla baş edebilme yöntemlerinde karşılaşılan zorluklar ve uyum sürecinde bireyin kendisinden kaynaklanan engeller kişisel risk faktörleri olarak değerlendirilmektedir (Özer, 2013: s.40).

Bireyde meydana gelen erken doğum, olumsuz yaşam olayları, kronik rahatsızlıklar (Gizir, 2007: s.116), akademik başarısızlık durumu, otokontrol yetersizliği olan sinirli bir karaktere sahip olma, başa çıkma mekanizmalarında yaşanan sorunlar, belli bir azınlığa ya da etnik gruba ait olma (Kararımak, 2006: s.132; Terzi, 2008: s.298), düşük sosyo-ekonomik çevre, güvenli ve güvensiz bağlanma stilleri (Roche vd., 1999:s .188) kişisel risk faktörü olarak değerlendirilmektedir.

2.5.2.1.2. Ailesel Risk Faktörleri

Bireylerin doğup büyüdükleri aile içerisinde, bireyin kendinden ve kişilik özelliklerinden bağımsız olarak karşılaşılan zorluklar, bireyin kendisinden bağımsız kaynaklanan engeller ailesel risk faktörleri olarak değerlendirilmektedir (Tümlü, 2012: s.14).

Bireyin ailesinde meydana gelen ebeveyn hastalığı veya psikopatolojisi, ergenlik döneminde anne olmak, ebeveynlerin boşanması ya da ölümü, ebeveyn eğitim durumu (Gizir, 2007: s.116), çok çocuklu aile, düşük sosyoekonomik düzey (Akyıldırım, 2017: s.19), ailede birlikteliği sağlanamaması (Carlson, 2001: s.18) gibi durumlar aile risk faktörü olarak değerlendirilmektedir.

2.5.2.1.3. Çevresel Risk Faktörleri

Bireyin yaşamı içinde yer alan ailesel ve kişisel risk faktörleri dışında olumsuz deneyimlere zemin hazırlayan zorlu durumlara çevresel risk faktörleri denilmektedir (Özer, 2013: s.42).

Bireylerin yaşamında meydana gelen yetersiz beslenme, yetersiz barınma, işsizlik, madde kullanımı, göç olgusu, yetersiz hizmet görme (Terzi, 2008: s.298), toplumsal şiddet, baskıcı tutum (Criss vd., 2002: s.1232), çocuk ihmal ve istismarı, savaşlar, doğal afetler, yoksulluk, toplumsal şiddet (Gizir, 2007: s.116) gibi durumlar çevresel risk faktörü olarak değerlendirilmektedir.

2.5.2.2. Koruyucu Faktörler

Çocuk ve ergenlerin bazılarının olumsuz yaşantılar ve stresli durumlar karşısında daha dayanıklı olduğu ve daha kolay başa çıktığı görülmüştür. Bazılarının ise olumsuz durumlardan diğerlerinden daha fazla etkilendiği görülmüştür (Murray, 2003; Aktaran: Toprak, 2014: s.24-25). Bireylerin hayatlarında risk oluşturabilecek durumların gerçekleşmesini önlemeye çalışan faktörlere koruyucu faktörler denilmektedir (Özyedek, 2020: s.17).

Psikolojik sağlamlık, bireyleri karşılaştıkları zorlu durumlara, çevrenin olumsuz etkilerine karşı koruyan kişilik özelliği değil, sahip olunan niteliklerin sonucudur. Bireylerin başarıya gitme sürecinde karşılaştıkları kişisel, ailesel ve çevresel risk faktörlerinin olumsuz etkisini azaltmaya yarayan ve bireyin gelişimindeki gerekli görülen karşılımlarına katkı sağlayan faktörlerdir (Terzi, 2006: s.298).

2.5.2.2.1. İçsel Koruyucu Faktörler (Kalıtımsal - Biyolojik)

Psikolojik sağlamlık kavramı ile ilgili içsel koruyucu faktörler bireyin kendisinden kaynaklanan kalıtım, içgüdü ile ilgili faktörlerdir. İçsel faktörler biyolojik ve psikolojik faktörleri içerir (Bolat, 2013: s.32).

Zeka düzeyi, özgüven, düşünce yapısı, uyumlu mizaç, sosyal destek, güvenli aile ortamı, destekleyici ebeveyn varlığı, umut, özsaygı, problem çözme becerisi (Gizir, 2007: s.120), cinsiyet, sağlık durumu (Madleco ve Peery, 2000: s.109), amaç ve gelecek odaklılık, dışadönük kişilik gibi durumlar (Garmezy, 1993: s.130) içsel koruyucu faktör olarak nitelendirilmektedir.

2.5.2.2.2. Dışsal Koruyucu Faktörler (Ailesel - Çevresel)

Psikolojik sağlamlık kavramı ile ilgili dışsal koruyucu faktörler bireyin ailesinden veya çevresinden kaynaklanan faktörlerdir.

Ebeveynlerin çocuklarının geleceği için olumlu beklentilere sahip olması, iyi ve eğitimi ebeveyne sahip olma (Gizir, 2007: s.119), ekonomik açıdan avantajlı olma, demokratik ebeveyn tutumları (Toprak, 2014: s.27), sosyal çevresi, akran ilişkileri (Madleco ve Peery, 2000: s.109) dışsal koruyucu faktör olarak nitelendirilmektedir.

2.6. ALAN YAZINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

2.6.1. Örtük Zeka Anlayışı İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Tzetzis vd. (2002) tarafından lise öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada beden eğitimi dersinde fiziksel aktiviteye katılma, kendini ifade edebilme ve örtük zeka anlayışı arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonunda öğrencilerin örtük zeka anlayışlarının yaş, cinsiyet, derz zamanı değişkenlerine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Örtük zeka anlayışı alt boyutlarından büyüme zihniyetine sahip bireylerin sabit zihniyete sahip öğrencilere göre daha fazla fiziksel aktiviteye katıldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akın (2006) tarafından yapılan araştırmada, üniversite öğrencilerinin başarı hedef yönelimleri ile bilişötesi farkındalık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Sakarya Üniversitesi'nde okuyan 607 üniversite öğrencisi ile yapılan araştırmada öğrenme yönelimli (büyüme zihniyeti) öğrencilerin bilişötesi farkındalıklarının yüksek olduğu ve demokratik ebeveyn tutumuna sahip öğrencilerin yüksek başarı düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Performans yaklaşma yönelimine sahip öğrencilerde ise düşük bilişötesi farkındalık ve düşük akademik başarı, algılanan ebeveyn tutumunun otoriter ve demokratik olduğu; performans kaçınma yönelimindeki bireylerde ise düşük bilişötesi farkındalık ve düşük başarı ile otoriter ve ilgisiz ebeveyn tutumu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Ayrıca kadın öğrencilerin öğrenme yönelimini (büyüme zihniyeti), erkek öğrencilerin de performans yaklaşma ve performans kaçınma (sabit zihniyet) yönelimini benimsedikleri görülmüştür.

Cautinho (2007) tarafından ilkökul ve ortaokuldaki öğrencilerle yapılan çalışmada öğrencilerin üst bilişsel becerileri örtük zeka anlayışları ve akademik başarıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonunda sabit zihniyet ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki olmadığı; büyüme zihniyeti ile akademik

başarının ise ilişkili olduğu, bireylerin büyüme zihniyetine sahip olma düzeyleri arttıkça akademik başarılarının da arttığı görülmüştür.

Demir (2011) tarafından 8. sınıf öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada öğrencilerin yaratıcı yazma becerileri, özyeterlik algıları ile örtük zeka anlayışları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada, yaratıcı yazma becerileri ile yazmaya yönelik özyeterlikleri arasında orta düzeyde anlamlı; yaratıcı yazma becerileri ile örtük zeka anlayışları arasında düşük düzeyde anlamlı; yazma özyeterlik algıları ile örtük zeka anlayışları arasında da orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

Canıdemir (2013) çalışmasında lisede okuyan öğrencilerin öğrenme yaklaşımları ve örtük zeka anlayışlarının akademik başarılarıyla olan ilişkisini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırmanın örneklemini Çorum ilinde bulunan 3'ü sınavla 3'ü sınavsız öğrenci alımı yapan liselerdeki 10. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda öğrenme yaklaşımları ile örtük zeka anlayışlarının okul, okul türü ve cinsiyet değişkenlerine göre farklılaştığı; örtük zeka anlayışlarının ebeveyn eğitim durumuna göre farklılaştığı; öğrenme yaklaşımlarının ise ebeveyn eğitim durumuna göre farklılık göstermediği görülmüştür.

Chen ve Wong (2014) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin örtük zeka anlayışları ile akademik başarıları arasındaki ilişki Çin kültürü bağlamında incelenmiştir. Hong Kong'ta okuyan üniversite öğrencilerine yönelik yapılan araştırmaya 192'si erkek ve 226'sı kadın olmak üzere 418 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma sonucunda büyüme zihniyetine sahip olmanın akademik başarıya katkı sağladığı görülmüştür.

Castella ve Byrne (2015) tarafından 15-19 yaşındaki 643 Avustralyalı lise öğrencisiyle yapılan çalışmada sabit zihniyete sahip olmanın düşük akademik notları, okuldan kaçma ve ayrılma davranışlarını öngördüğü görülmüştür. Araştırma

sonuçları bireylerin örtük zeka anlayışları öğrencilerin okul motivasyonlarını, katılımlarını ve performanslarını etkilemektedir şeklinde yorumlanmıştır.

Claro vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada, Şili'deki liselerde öğrenim gören ergenlerin zihniyet anlayışları, ekonomik durumları ile başarı düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Gelir düzeyi ile zihniyet arasındaki ilişkinin ilk kez incelendiği, Şili'deki tüm liselerinde okuyan 10. sınıf öğrencilerine yönelik yapılan araştırmaya 244826 öğrenci katılmıştır. Araştırmada öğrenci zihniyetleri ile başarı arasında güçlü bir ilişki olduğu ve uygulanan bütün öğrencilerde geçerli olduğu; büyüme zihniyetinin başarının güçlü bir yordayıcısı olduğu ve ülkedeki tüm sosyoekonomik katmanlarda başarı ile olumlu ilişki sergilediği görülmüştür. Düşük geliri aileden gelen öğrencilerin, geliri yüksek aileden gelen ailelere göre büyüme zihniyetine sahip olma olasılıklarının daha düşük olduğu; ancak büyüme zihniyetine sahip olan bireylerde, yoksulluğun başarı üzerindeki olumsuz etkisinin azaldığına yönelik bulgular öğrenci zihniyetlerinin ekonomik dezavantajın etkilerini yumuşatabileceğini ve şiddetlendirebileceğini göstermiştir. Ayrıca aile geliri ve ebeveynlerin eğitiminin akademik başarı ile ilişkili olduğu kanıtlanmıştır.

Zeng vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada bireylerin örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve okul bağlılığı arasındaki ilişki psikolojik sağlık kavramının arabuluculuk işlevi ile incelenmiştir. Beş farklı ilk ve ortaokulda eğitim gören 1260 Çinli öğrenci ile yapılan çalışmada, öğrencilerde bulunan yüksek düzeyde büyüme zihniyeti gelişimi, psikolojik sağlık düzeyinin artırılması yoluyla daha yüksek psikolojik iyilik hali ve okula bağlılığı öngörmektedir.

Burnette vd. (2017) tarafından Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) kırsal bölgede okuyan öğrencilere yönelik yapılan araştırmada öğrencilerin akademik başarılarını arttırmak amacıyla müdahale sistemi geliştirilmiştir. Örneklem olarak yoksulluk ve kırsal bölgede yaşayan ergenlerin seçildiği çalışmada geliştirilen müdahale sistemi 4 ay uygulanmış ve ön test- son test sonuçları bakılarak akademik başarıya etkisi incelenmiştir. Deney ve kontrol grubu olarak iki grup halinde yapılan

uygulama sonucunda, müdahale sisteminin uygulandığı deney grubundaki kadın ergenlerin kontrol grubundaki kadın ergenlerden daha yüksek büyüme zihniyetine sahip oldukları; müdahale sisteminin ergenlerin akademik başarısını etkilemediği görülmüştür.

Costa ve Faria (2018) tarafından yapılan meta analiz çalışmasında, 412022 öğrencinin katıldığı 46 araştırma incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin akademik başarıları ile örtük zeka anlayışları arasında düşük ve orta düzeyde bir ilişki olduğu saptanmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutlarından büyüme zihniyetine sahip öğrencilerin yüksek akademik notlara sahip olma olasılığının yüksek olduğu görülmüştür.

Kösterelioğlu vd. (2019) tarafından yapılan çalışmada, öğrencilerin başarı amaç yönelimleri (örtük zeka anlayışları) lise türü değişkeni açısından incelenmiştir. Araştırmaya Amasya bulunan farklı liselerde eğitim gören 796 öğrenci katılmıştır. 2x2 Başarı Amaç Yönelimi Ölçeği'nin kullanıldığı çalışmada öğrenme yaklaşma ve öğrenme kaçınma alt boyutlarında kadın öğrencilerin, performans yaklaşma ve performans kaçınma alt boyutlarında erkek öğrencilerin puan ortalamalarının yüksek olduğu; başarı amaç yönelimi puanlarının sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı; öğrencilerin başarı amaç yönelimleri lise türüne göre incelendiğinde öğrenme kaçınma alt boyutu puan ortalaması farklılık göstermezken, öğrenme yaklaşma, performans yaklaşma ve performans kaçınma alt boyutlarının lise türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Ayrıca başarı amaç yönelimi ile öğrencilerin başarı algıları arasında anlamlı ilişki saptanmıştır.

Karakış (2020) tarafından 280 üniversite hazırlık sınıfı öğrencisi ile yapılan çalışmada hazırlık sınıfı öğrencilerinin örtük zeka anlayışı türleri, hazırlık eğitiminin seçmeli veya zorunlu olma durumu ve cinsiyet ile arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada yabancı dil öğrenme motivasyonlarının yüksek olduğu ve cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, yabancı dil öğrenme motivasyonu ile örtük zeka anlayışı alt boyutu büyüme zihniyeti arasında orta düzeyde anlamlı ve pozitif bir

ilişki olduğu, sabit zihniyet ile yabancı dil öğrenme motivasyonu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür.

Kalafat ve Dilmaç (2020) çalışmalarında ergenlerin kimlik gelişimi, örtük zeka anlayışları ve bilişsel karmaşıklıkları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Tekirdağ'da öğrenim gören 563 lise öğrencisine yapılan çalışmada ergenlerin kimlik gelişimleri ile büyüme zihniyetleri arasında pozitif yönlü, sabit zihniyetleri ile negatif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu görülmüştür. Ergenlerin kimlik gelişimleri ile bilişsel karmaşıklıkları arasında ilişkiye bakıldığında ise negatif yönlü doğrusal bir ilişki söz konusudur. Ayrıca ergenlerin büyüme zihniyeti ile bilişsel karmaşıklıkları arasında yordayıcılık yönünden negatif yönlü doğrusal; sabit zihniyetleri ile bilişsel karmaşıklıkları arasında da pozitif yönlü doğrusal bir ilişkiden bahsetmek mümkündür.

2.6.2. Psikolojik İyilik Hali İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Raja vd. (1992) tarafından ergenlere yönelik olarak yapılan araştırmada, ergenlik dönemindeki bireylerin akran ve ebeveyn bağlılığının psikolojik iyilik haline ve psikolojik sağlamlığa etkisi incelenmiştir. Araştırma grubunu ortaöğretimde okuyan 15 yaşındaki 935 ergen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda akranlarından ziyade anne ve babalarına bağlanan ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Kim (2010) tarafından Amerika'da yaşayan Koreli ergenlere yönelik yapılan çalışmada, ergenler ile ebeveynleri arasındaki kültürleşme farklılıkları, farklılıkların ergenlerin ebeveynleri ile arasındaki iletişime etkisi ve psikolojik iyilik halleri incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ergenler ile ebeveynleri arasında yaşanan kültürleşme farklılıkları ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki olduğu ve ebeveynler ile ergenler arasındaki kültürleşme farkı arttıkça ergenlerin depresyona yönelik eğilimlerinin de arttığı görülmüştür.

Hamurcu (2011) tarafından yapılan araştırmada ergenlerin öz yeterlilikleri, psikolojik ihtiyaçları ile psikolojik iyilik halleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışma Kayseri’de öğrenim gören 1250 lise öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucunda cinsiyet ile yaşam amacı, psikolojik iyilik hali ile öz kabul düzeyleri arasında anlamlı farklılık gözlenmiştir. Ayrıca başarı ihtiyacının psikolojik iyilik halinin alt boyutları ile ilişkili olduğu saptanmıştır. Ergenlerin akademik, sosyal ve duygusal yeterliliklerine yönelik inançları ile psikolojik iyilik hali alt boyutlarının da pozitif yönde ilişkili olduğu; ebeveynlerin eğitim düzeyleri ile ergenlerin psikolojik iyilik hali alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğu da diğer araştırma sonuçlarındandır.

Garcia ve Archer (2012) tarafından İsveç’te okuyan liseli öğrencilerle yapılan çalışmada yaşam doyumunu ile psikolojik iyilik hali arasındaki farklılıklar ve ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Ayrıca çalışmanın çerçevesini duygusal mizaçlar oluşturmuştur. Araştırma sonunda ergenlerin yaşam doyumunun ve psikolojik iyilik halinin cinsiyete göre farklılık göstermediği görölmüştür. Duygusal mizaçlar açısından tahmin edildiği gibi yüksek duygusallığa sahip ergenlerin düşük duygusallığa sahip ergenlerden daha yüksek yaşam doyumunu psikolojik iyilik haline sahip olduğu; duygusallık oranı yüksek ergenlerin kendini gerçekleştirme düzeyinin daha fazla, duygusallık oranı düşük ergenlerin ise kendine zarar verme ihtimalinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ayrıca ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin yaşam doyumları açısından önemli bir yordayıcılığının olduğu ortaya çıkmıştır.

Abubakar vd. (2013) tarafından yapılan araştırmada, Kenya’da yaşayan ergenlerin kişilik oluşumları ile bağlanma tarzları arasındaki ilişki ve ergenlerin kişilik oluşumu ile bağlanma tarzı değişkenlerinin psikolojik iyilik haline etkisi incelenmiştir. Hem engelli hem de engeli olmayan 296 ergenler yürütölen çalışmada, ergenlerin kişilik oluşumlarının bağlanma tarzları ile psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkiyi etkilediği görölmüştür. Ayrıca bağlanma tarzları ile psikolojik iyilik hali kavramları arasında hem engelli bireyler hem de engeli olmayan bireyler açısından

bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ergenlerin güvenli bağlanmalarının psikolojik iyilik halleri açısından önemli bir yordayıcı olduğu vurgulanmıştır.

Karabeyeser (2013) tarafından üniversite öğrencilerinin ebeveyn tutumları ile strese neden olan yaşam olaylarına göre psikolojik iyilik halleri incelenmiştir. 432'si kadın ve 259'u erkek olmak üzere 691 öğrenci ile gerçekleştirilen araştırmada, ebeveynlerin eğitim düzeyi ve aile gelir düzeyine göre psikolojik iyilik halinin farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda kadın öğrencilerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin çevresel hakimiyet, olumlu ilişkiler, yaşa amacı ve bireysel gelişim alt boyutlarında erkek öğrencilerden yüksek olduğu saptanmıştır. Demokratik ebeveyn tutumuna sahip ailesi olan üniversite öğrencilerinin psikolojik iyilik hali düzeyi, diğer ebeveyn tutumuna sahip olan öğrencilerden yüksektir.

Heizomi vd. (2015) ergenlerle yapmış oldukları çalışmada mutluluk kavramının psikolojik iyilik haline olan etkisini araştırmışlardır. 403 lise öğrencisi ile yürütülen çalışmada mutluluk kavramı ile psikolojik iyilik hali arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. İyi ilişkiler kuran ve sosyal etkinlikler açısından aktif olan ergenlerin ruhsal açıdan daha iyi ve daha yüksek psikolojik iyilik haline sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenlerin mutluluklarının okul performansları üzerinde de olumlu bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur.

Naeemi vd. (2015) tarafından ergenlerle yapılan çalışmada Facebook kullanımları ile psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin Facebook kullanımları ile psikolojik iyilik hali düzeyleri arasında negatif yönlü bir ilişki olduğu, çevrimiçi olma süresi yüksek olan ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin düşük, çevrimiçi olma süresi az olanların ise psikolojik iyilik hali düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

Çelik (2016) tarafından öğretmen adaylarına yönelik olarak yapılan çalışmada psikolojik iyilik hali ile algılanan sosyal yetkinlik ve güvengenlik incelenmiştir.

Araştırma sonucunda bireylerin ebeveyn tutum algısı, sosyal ve kültürel etkinliklere katılım düzeylerine göre psikolojik iyilik hali puanlarının farklılaştığı görülmüştür. Ancak psikolojik iyilik hali puanlarının doğum sırası, algılanan sosyo-ekonomik düzey ve lise türlerine göre farklılık göstermediği görülmüştür.

Söner ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan çalışmada, lisede öğrenim gören öğrencilerin psikolojik iyilik hali ile sosyal medya bağımlılık düzeyleri arasındaki ilişki çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma Adıyaman'da eğitim gören 332 lise öğrencisine yönelik yapılmış olup, Warwick Edinburg Mental İyi Oluş Ölçeği ve Sosyal Medya Bağımlılık Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, psikolojik iyilik halinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği, akıllı telefon kullanan öğrencilerin psikolojik iyilik hallerinin yüksek olduğu; psikolojik iyilik hali düzeyinin okul türüne göre anlamlı farklılık gösterdiği ve anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin imam hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerden daha yüksek psikolojik iyilik haline sahip oldukları görülmüştür.

Aydın (2019) tarafından yapılan çalışmada algılanan ebeveyn tutumları ile ergenin benlik saygısı ve psikolojik iyilik halleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri ve benlik saygılarının algılanan demokratik ebeveyn tutum ile pozitif; algılanan koruyucu ve otoriter ebeveyn tutumları ile de negatif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu görülmüştür. Ayrıca ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri ile benlik saygıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çakmak (2019) tarafından yapılan çalışmada farklı ekonomik düzeylerde bulunan Türk ve Suriyeli ergenlerin psikolojik iyilik halleri ile algılanan sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiş ayrıca psikolojik iyilik halleri çeşitli değişkenler açısından ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Türk ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin Suriyeli ergenlerden daha yüksek olduğu ve Suriyeli ergenlerin daha az sosyal destek algısına sahip oldukları görülmüştür. Cinsiyet değişkeni açısından bakıldığında ise hem Türk hem de Suriyeli ergenler açısından cinsiyetin düzenleyici

rolünün olduğu görülmüştür. Ayrıca sağlık ve yaşanılan yer açısından yapılan incelemede, sağlık durumu kötü olan ve kamplarda yaşayan Suriyeli ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin diğerlerinden daha düşük olduğu görülmüştür.

Özyurt (2020) tarafından yapılan çalışmada, ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerini bilinçli farkındalık ve çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmaya 8. ve 9. sınıfta eğitim gören 591 ergen katılmıştır. Araştırma sonucunda ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin okul türü, başarı ortalaması, anne ve baba eğitim düzeyi, kardeş sayısı, gelir düzeyi açısından farklılaştığı; yaş, cinsiyet ve sınıf düzeyi açısından farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul türü değişkeni açısından, ortaokula devam eden öğrencilerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin imam hatip ortaokuluna devam eden ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinden yüksek olduğu; başarı ortalaması değişkeni açısından, başarı ortalaması yüksek olan ergenlerin, başarı ortalaması düşük olan ergenlerden daha yüksek psikolojik iyilik haline sahip olduğu; anne eğitim seviyesi açısından, annesi ortaokul mezunu olan ergenlerin, okuryazar olmayan ve ilkokul mezunu annesi olan ergenlerden daha yüksek psikolojik iyilik haline sahip olduğu; baba eğitim düzeyi açısından incelendiğinde, babası lise mezunu olanların psikolojik iyilik halinin diğer eğitim seviyesinde babası olan ergenlerin psikolojik iyilik halinden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2.6.3. Psikolojik Sağamlık İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Luthar (1991) tarafından 14-17 yaş aralığındaki 144 ergen ile yapılan çalışmada boşanmış ebeveyne sahip olma durumunu, okul başarısının düşük olması gibi yaşamsal olaylarla ergenlerin psikolojik sağamlık düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda zeka, içsel denetim odağı, ego gelişimi, sosyal yetenekler ve olumlu yaşam olayları ile ergenlerin psikolojik sağamlıklarının ilişkili olduğu görülmüştür.

Capella ve Weinstein'in (2001) lise öğrenimine düşük okuma seviyesiyle başlayan öğrencilerle yaptığı araştırmada, düşük okuma performansına sahip ergenlerin akademik başarısızlık ve okulu terk etmeye karşı diğerlerine göre daha eğilimli olduğu; koruyucu faktörlere sahip, kadın, iç kontrol sahibi ve akademik bir eğitim geçmişine sahip olmanın lisedeki akademik başarıyı yordadığı görülmüştür.

Gizir (2004) tarafından yapılan araştırmada, akademik sağlık düzeylerini etkileyen koruyucu faktörler incelenmiştir. 8. sınıf öğrenciler ile yapılan çalışmada, ailelerin beklentileri, arkadaşlık ilişkileri, ilgi ve sevecenlik arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada akademik sağlık ile olumlu akademik benlik algısı, empati, içsel kontrol, beklenti düzeyi arasında pozitif anlamlı ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özcan (2005) tarafından, lise öğrencilerinin psikolojik sağlık düzeyleri ile koruyucu faktörler (ailelerinin birliktelik-boşanmışlık durumu) çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Örneklem grubu 70'i anne babası boşanmış, 82'si anne babası birlikte yaşayan 152 öğrenciden oluşmaktadır. Araştırma sonucunda, lise öğrencilerinden anne babası birlikte olanların sahip oldukları psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Bu durumun cinsiyet değişkenine göre bir değişiklik göstermediği bulunmuştur.

Yalım (2007) üniversite birinci sınıf öğrencileriyle yaptığı araştırmada, öğrencilerin okula uyum sağlama ile bireylerin sahip oldukları başa çıkma yolları ve psikolojik sağlımlıkları arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde okuyan 420 İngilizce hazırlık sınıfı öğrencisi ile yaptığı çalışmada; baş etme yolları, iyimserlik ve psikolojik sağlamlığın öğrencilerin okula uyumunu yordadığı bulgusuna ulaşmıştır.

Prince-Embury (2009) tarafından yurtdışındaki 9-14 yaş aralığındaki çocukların ebeveyn eğitim seviyeleri ile çocukların psikolojik sağlımlıkları

arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucunda örgün eğitim alma düzeyi daha yüksek olan anne ve babaya sahip çocukların daha yüksek psikolojik sağlamlığa sahip olduğu görülmüş; ayrıca yüksek örgün eğitime sahip anne-babası olan çocukların bilişsel olarak daha iyi yönlendirildiği ve bu durumun çocukların psikolojik sağlamlıklarının artmasına yardımcı olduğu ifade edilmiştir.

Atik (2013) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada, ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri çeşitli değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının aile gelir seviyesine ve kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Noorafshan vd. (2013) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada aile içi iletişim biçimleri ile ergenlerin psikolojik sağlamlıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Aile içi iletişim biçimleri, ergenlerin kararlarının en çok ve en az sorgulandığı, aile içi iletişimin en yüksek ve en az düzeyde olduğu şekilde dört farklı kategoride incelenmiştir. Araştırma sonucunda aile içi iletişim biçimleri ile ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının birbiri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aile içi iletişimin yüksek olduğu ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin de yüksek, aile içi iletişimin düşük olduğu ergenlerde ise psikolojik sağlamlığın da düşük olduğu görülmüştür.

Arslan (2015a) tarafından Isparta'da bulunan ortaöğretim kurumlarında eğitim gören lise öğrencileri ile yapılan çalışmada psikolojik sağlamlık ile ebeveynlerden algılanan duygusal istismar arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonucundan ebeveynlerden algılanan duygusal istismarın ergenlerin psikolojik sağlamlıkları üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu; bunun yanında ergenler tarafından algılanan duygusal istismar ile sahip olunan psikolojik rahatsızlıklar arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca sahip olunan sosyo-demografik değişkenlerle ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ilişkili olduğu görülmüştür.

Arslan ve Balkıs (2016) çalışmasında öz yeterlilik ve psikolojik sağamlık ile ergenlerde duygusal istismar ve problemlı davranışlar arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda ergenlerin anne ve babaları tarafından algıladıkları duygusal istismar ile problemlı davranış arasında pozitif yönlü ilişki olduğu, algılanan istismar düzeyi arttıkkça öz yeterlik ve psikolojik sağamlık düzeyinin azaldığı grlmştir.

Işık (2016) tarafından yapılan çalışmada 2004 ile 2014 yılları arasında Türkiye’de yazılmış olan lisansüstü tezleri ve ULAKBİM Ulusal Veri Tabanında indeksli dergilerde yayınlanan araştırmalar incelenmiştir. Psikolojik sağamlık kavramı ile yapılan 56 lisansüstü tez ve 21 araştırma makalesi incelendiğinde büyük çoğunluğunda risk faktörlerine yer verilmediği; araştırmaların büyük çoğunluğunda psikolojik sağamlık kavramının çeşitli değişkenlerle olan ilişkisinin tarama modelinde incelendiği, araştırmalardan yalnızca iki tanesinin deneysel ve bir tanesinin karma desende yapıldığı; çocukların psikolojik sağamlıklarına yönelik bir çalışmanın olmadığı grlmştir.

Çiftçi Arıdağ ve nsal Seydooğulları (2019) tarafından yapılan çalışmada lise ğrencilerinin yaşam doyumunu ve psikolojik sağamlık düzeyleri ebeveyn tutumlarına göre incelenmiştir. Araştırmanın rneklemini Kocaeli ve İstanbul’daki liselerde öğrenim gören 679 lise ğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma sonunda yaşam doyumunu ve psikolojik sağamlık ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı ilişkiler olduğu saptanmıştır. Demokratik ebeveyn tutumu ile yaşam doyumunu ve psikolojik sağamlık arasında pozitif yönde zayıf ve anlamlı ilişkiler grlmştir. Otoriter ebeveyn tutumu ile yaşam doyumunu ve psikolojik sağamlık arasında negatif yönde zayıf ve anlamlı ilişkiler grlmştir. Ayrıca yaşam doyumunu ve psikolojik sağamlık düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı; akademik başarisına yönelik algısı düşük olan öğrencilerin yaşam doyumunun anlamlı düzeyde düşük olduğu; akademik başarisını düşük olarak algılayan öğrencilerin psikolojik sağamlıklarının, akademik başarisını orta, iyi şeklinde algılayanların psikolojik sağamlık düzeyinden düşük olduğu grlmştir. Ebeveyn tutumlarının ve yaşam doyumunun birlikte psikolojik sağamlığı anlamlı bir şekilde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Akgün ve Uz Baş (2020) tarafından İzmir'deki liselerde öğrenim gören ergenlerin psikolojik sağamlıklarının yordayıcısı olarak güvengenlik ve mizah tarzları incelenmiş; ayrıca psikolojik sağamlık düzeylerinin çeşitli değişkenler ağısında farklılaşıp farklılaşmadığına bakılmıştır. 2016-2017 eğitim yılında okuyan 570 öğrenci ile yapılan araştırmada, psikolojik sağamlık ile güvengenlik arasında pozitif yönlü; psikolojik sağamlık ile kendisini geliştirici mizah ve katılımcı mizah arasında da pozitif yönlü bir ilişkinin varlığı söz konusu iken; psikolojik sağamlık ile kendini yıkıcı mizah ile saldırgan mizah arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca lise öğrencilerinin psikolojik sağamlıklarının cinsiyet, sınıf düzeyi ve okul türü değişkenlerine göre farklılaşmadığı gözlenmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırma modeli, araştırma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. ARAŞTIRMA MODELİ

Bu araştırmada ergenlerin örtük zeka anlayış düzeyleri incelenmekte, ergenlerin örtük zeka anlayışı ile psikolojik iyilik halleri ve psikolojik sağlımlıkları arasındaki ilişkinin incelenmesinde genel tarama modellerinden olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığı, değişim varsa bu değişimin derecesini araştıran tarama modelidir (Karasar, 1998: s.81). Bu model ile, araştırma sürecinde toplanan veriler ile değişkenler arasındaki ilişki incelenmektedir (Büyüköztürk vd., 2016: s.23, s.177).

Araştırmanın ilk basamağı olan Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'nin lise yaş grubuna uygulanabilirliğinin incelenmesi sürecinde de ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

3.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Araştırma grubunu Odunpazarı ilçesinde bulunan 5 lisede (Atatürk Lisesi, Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, Salih Zeki Anadolu Lisesi, Fatih Fen Lisesi) öğrenim gören 745 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırma grubu olasılığa dayanmayan uygun örneklem yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Olasılığa dayanmayan uygun örnekleme yöntemi, zaman, maddi imkanlar, işgücü konusunda yaşanan sınırlılıklar nedeniyle, araştırma grubunun uygulanma ve erişimi kolay kişilerin araştırma sürecine dahil edilmesidir (Büyükoztürk vd., 2016: s.5, s.13). Araştırma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Ergenlere İlişkin Demografik Bilgiler

Değişken	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	377	%51,5
	Erkek	355	%48,5
Yaş	15 yaş	261	%35,7
	16 yaş	142	%19,4
	17 yaş	201	%27,5
	18 yaş	128	%17,5
Okul Türü	Merkezi Sınav Lisesi	339	%46,3
	Adrese Dayalı Akademik Lise	168	%23,0
	Adrese Dayalı Mesleki Lise	225	%30,7
Okul Başarısı	0-59,99	66	%9,0
	60,00-69,99	84	%11,5
	70,00-84,99	205	%28,0
	85,00-100	377	%51,5

Tablo 1 Devamı:

Değişken	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Anne Eğitim Seviyesi	İlkokul mezunu	268	%36,6
	Ortaokul mezunu	104	%14,2
	Lise mezunu	199	%27,2
	Üniversite mezunu	161	%22,0
Baba Eğitim Seviyesi	İlkokul mezunu	142	%19,4
	Ortaokul mezunu	97	%13,3
	Lise mezunu	253	%34,6
	Üniversite mezunu	240	%32,8
Aile Aylık Gelir Düzeyi	0-2830 TL	161	%22,0
	2831-5000 TL	267	%36,5
	5001-10000 TL	230	%31,4
	10000 TL ve üzeri	74	%10,1
Toplam		732	%100

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcıların %51,5 'inin kadın, %48,5'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ergenlerin %35,7'sinin 15 yaşında, %19,4'ünün 16 yaşında, %27,5'inin 17 yaşında ve %17,5'inin ise 18 yaşında olduğu anlaşılmaktadır. Ergenlerin okul türü dağılımları incelendiğinde, %46,3'ünün merkezi sınavla öğrenci alan liselerde, %23,0'nın adrese dayalı akademik liselerde ve %30,7'sinin ise adrese dayalı mesleki liselerde olduğu görülmüştür. Ergenler son 3 yıldaki yılsonu başarı puan ortalamalarına göre dağılımlarına bakıldığında, %9,0'nın 0-59,00 aralığında olduğu, %11,5'inin 60,00-69,99 aralığında olduğu, %28,0'nın 70,00-84,99 aralığında ve %51,5'inin ise 85,00-100 aralığında görülmüş; araştırmaya katılan ergenlerin başarı puan ortalamalarının büyük çoğunluğunun 85,00-100 aralığında olduğu dikkat çekmektedir. Ergenlerin anne eğitim seviyesine göre dağılımları incelendiğinde, %36,6'sının ilkokul mezunu, %14,2'sinin ortaokul

mezunu, %27,2'sinin lise mezunu, % 22,0'ının üniversite mezunu olduğu; baba eğitim seviyesine göre dağılımları incelendiğinde ise, %19,4'ünün ilkökul mezunu, %13,3'ünün ortaokul mezunu, %34,6'sının lise mezunu ve 32,8'inin üniversite mezunu olduğu görülmektedir. Son olarak ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeyine göre dağılımı incelendiğinde ise, %22,0'ının 0-2830 TL aralığında, %36,5'inin 2831-5000 TL aralığında, %31,4'ünün 5001-10000 TL aralığında ve %10,1'inin 10000 TL ve üzerinde aylık gelir düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

Araştırmaya ilişkin demografik bilgilerde okul türü değişkeni Merkezi Sınav Lisesi, Adrese Dayalı Akademik Lise ve Adrese Dayalı Mesleki Lise şeklinde üç kategoride incelenmiştir. Kategoriler belirlenirken MEB'nın ortaöğretim kurumlarına yönelik öğrenci alım şekilleri dikkate alınmıştır.

Merkezi Sınav Lisesi: Bu kategorideki liseler Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan Liseye Giriş Sınavı (LGS) ve sınav sonucunda öğrencilerin yer aldığı yüzdelik dilime göre öğrenci almaktadır. Bu araştırmada Merkezi Sınav Lisesi kategorisinde Fatih Fen Lisesi ve Atatürk Lisesi bulunmaktadır. Fatih Fen Lisesi 2021-2022 öğrenim yılı LGS taban puanı 453,5 ve taban yüzdelik dilimi 0,97 iken Atatürk Lisesi LGS taban puanı ise 394,3 ve taban yüzdelik dilimi 6,39'dur (MEB, 2021: s.37-38). Bu kategoride belirlenen liseler yüksek sınav sıralamasına sahip öğrencileri seçmekte ve anadolu lisesi ile fen lisesi eğitimi verilmektedir.

Adrese Dayalı Akademik Lise: Bu kategoride seçilen Salih Zeki Anadolu Lisesi öğrencilerini ortaokul diploma puanı sıralamasına ve adreslere göre seçmektedir. Okul yönetiminden alınan bilgiye göre, 2021-2022 öğrenim yılı için Salih Zeki Anadolu Lisesi'ne kabul edilen son öğrencinin ortaokul diploma puanı 92'dir; ayrıca okul anadolu lisesi kategorisinde olduğundan akademik eğitim verilmektedir.

Adrese Dayalı Mesleki Lise: Bu kategoride seçilen Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi ile Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri öğrencilerini ortaokul diploma puanı sıralamasına ve adreslere göre seçmektedir. Okul yönetimlerinden alınan bilgilere göre, 2021-2022 öğrenim yılı için Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'ne kabul edilen son öğrencinin ortaokul diploma puanı 44,28 iken Gazi Mesleki ve Teknik Anadolu Lise Lisesi'ne kabul edilen son öğrencinin ortaokul

diploma puanı 72'dir; ayrıca her iki okul de meslek lisesi kategorisinde olduğundan mesleki eğitim verilmektedir.

Araştırmaya ilişkin demografik bilgilerde bulunan okul başarısı değişkeni ise öğrencilerin son 3 yılın yılsonu başarı puanları ortalaması alınarak belirlenmiştir.

Ayrıca araştırma grubu dışında, ÖZTÖ'nin lise yaş grubuna uygunluğunun incelenmesi amacıyla Eskişehir ili Seyitgazi ilçesinde bulunan 3 lisede öğrenim gören 300 lise öğrencisinden veri toplanmıştır. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Lise Yaş Grubuna Uygunluğunun İncelendiği Çalışmalara Katılan Öğrencilerin Demografik Bilgileri

Değişken	Kategoriler	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	188	%63,9
	Erkek	106	%36,1
Yaş	15 yaş	94	%32,0
	16 yaş	75	%25,5
	17 yaş	71	%24,1
	18 yaş	54	%18,4
Toplam		294	%100

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcıların %63,9'unun kadın, %36,1'inin ise erkek olduğu görülmektedir. Araştırmaya katılan ergenlerin %32,0'inin 15 yaşında, %25,5'inin 16 yaşında, %24,1'inin 17 yaşında ve %18,4'ünün ise 18 yaşında olduğu görülmüştür.

3.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Örtük Zeka Teorisi Ölçeği, Başarı Hedef Yönelimleri Anketi, İyilik Hali Ölçeği ile Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlıklık Ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel bilgi formu, araştırma sürecine katılan ergenler ile ilgili demografik bilgilerin elde edilmesi amacıyla hazırlanmıştır. Form cinsiyet, yaş, okul türü, son 3 senenin yılsonu başarı puanları, anne eğitim seviyesi, baba eğitim seviyesi ve aile aylık gelir düzeyi gibi bilgiler içermektedir.

3.3.2. Örtük Zeka Teorisi Ölçeği (ÖZTÖ)

Abd-Fattah ve Yates (2006) tarafından geliştirilen Örtük Zeka Teorisi Ölçeği İlhan ve Çetin (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçek her biri 7 maddeden oluşan, toplam 14 madde ve 2 alt boyuttan meydana gelmektedir. Bu alt boyutlar sabit zihniyet ve büyüme zihniyetidir. Bireylerin zekaya yönelik inançlarını belirlemek amacıyla geliştirilen ölçek; “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Kesinlikle Katılıyorum” şeklinde 4'lü likert tipinde puanlanmaktadır ve ölçekte ters yönde madde bulunmamaktadır.

Ölçeğin orijinal formu İngilizce olarak geliştirilmiş ve Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama sürecinde Türkçe ile orijinal formu arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. Dilsel eşdeğerlik için maddeler arası korelasyon .81 ile .96 arasında, sabit zihniyet için .95, büyüme zihniyeti için .92 olarak hesaplanmıştır.

Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda orijinal ölçekle birebir örtüşen iki faktörlü bir yapı elde edilmiş olup; sabit zihniyet alt ölçeğinin toplam varyansın %25,04'ünü, büyüme zihniyeti alt ölçeğinin ise toplam varyansın %17,27'sini açıkladığı bulunmuştur. Alt boyutlarda yer alan maddelerin faktör yükleri sabit zihniyet için .61 ile .76, büyüme zihniyeti için ise .50 ile .67 arasında hesaplanmıştır (İlhan ve Çetin: 2013: s.204). DFA sonuçlarına bakıldığında ise faktör yükleri sabit zihniyet için .52 ile .73 arasında, büyüme zihniyeti için ise .39 ile .59 aralığında değişmektedir (İlhan ve Çetin: 2013: s.206).

Ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık, test yarılama ve test tekrar test yöntemleri ile hesaplanmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık hesaplaması sonucunda Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı sabit zihniyet alt boyutu için .81; büyüme zihniyeti alt boyutu için ise .71 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin güvenilirliğinin test tekrar test yöntemi ile hesaplanabilmesi için ölçek iki hafta arayla iki kez uygulanmış; iki uygulama arasındaki korelasyon değerlerinin sabit zihniyet alt boyutu için .95, büyüme zihniyeti alt boyutu için ise .90 şeklinde olduğu görülmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlanması sürecinde geçerlik çalışması için, uyum geçerliği kullanılmış; uyum geçerliği kapsamında Örtük Zeka Teorisi Ölçeği ile Midgley vd. (1998) tarafından geliştirilen, Akın ve Çetin (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Başarı Yönelimleri Ölçeği arasındaki korelasyonlar hesaplanmıştır. Uyum geçerliği çalışması sonucunda, sabit zihniyet alt boyutu ile performans kaçınma alt boyutu ($r=.46$) ve performans yaklaşma alt boyutu ($r=.61$) arasında; büyüme zihniyeti alt boyutu ile öğrenme yönelimi alt boyutu ($r=.69$) arasında pozitif yönlü anlamlı düzeyde ilişki olduğu hesaplanmıştır (İlhan ve Çetin: 2013: s.208-209).

3.3.3. Başarı Hedef Yönelimleri Anketi (BHY)

McGregor tarafından 2001 yılında 2x2 Başarı Hedef Kuramı doğrultusunda geliştirilen ölçek Şenler ve Sungur tarafında Türkçe'ye uyarlaması yapılmış ve DFA'sı incelenmiştir. Toplamda 15 madde ve 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Bu alt

boyutlar öğrenme yaklaşma, öğrenme kaçınma, performans yaklaşma ve performans kaçınmadır. Ölçek “Hiçbir Zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Çoğunlukla”, “Her Zaman” şeklinde 5’li likert tipinde puanlanmaktadır ve ölçekte ters yönde madde bulunmamaktadır.

Ölçeğin orijinal formu İngilizce olarak geliştirilmiştir. Anketin güvenilirlik katsayısı öğrenme yaklaşma alt boyutu için .849, performans yaklaşma için .846, öğrenme kaçınma .735 ve performans kaçınma için .821 şeklindedir (Genç, 2019: s.33).

3.3.4. İyilik Hali Ölçeği (İHÖ)

Diener vd. (2010) tarafından geliştirilen İyilik Hali Ölçeği Fidan ve Usta (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçek 8 maddelik tek boyuttan oluşmaktadır. Bireylerin iyilik halini değerlendiren ve kendileri hakkında bilgi vermesini sağlayan ölçek, “Kesinlik Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Bazen Katılmıyorum”, “Kararsızım”, “Bazen Katılıyorum”, “Katılıyorum” “Tamamen Katılıyorum” şeklinde 7’li likert tipinde puanlanmaktadır ve ölçekte ters madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 56’dır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek iyilik halini (psikolojik iyilik hali) göstermektedir.

Ölçeğin orijinal formu İngilizce olarak geliştirilmiş ve İyilik Hali Ölçeği’ni Türkçe’ye uyarlama sürecinde Türkçe ile orijinal formu arasındaki tutarlılık incelenmiştir. Ölçek Türkçe’ye uyarlanırken İyilik Hali Ölçeği adında ve iyilik halini ölçek için kullanılmaktayken, ölçeğin orijinal formunda araştırmalarda “Psikolojik İyilik Hali”ni ölçmek için de kullanılabilmesi belirtilmiştir (Diener vd., 2010: s.152-153). Ölçek için yapılan Açımlayıcı Faktör Analizi sonucunda tek faktörlü bir yapı elde edilmiş ve toplam varyansın %53’ünü açıkladığı görülmüştür. Ölçeğin faktör yükleri ise .61 ve .77 arasında değişiklik göstermektedir. Ölçek Cronbach Alpha iç

tutarlılık güvenirlilik katsayısı ise .87 olarak bulunmuştur. (Fidan ve Usta, 2013: s.266).

Ölçeğin Türk kültürüne uygunluğuna yönelik yapılan Açımlayıcı Faktör Analizinde tek faktörlü yapı doğrulanmış, toplam varyansın %47'sini açıkladığı ve madde faktör yüklerinin .60 ile .78 arasında değişiklik gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı .83 olduğu ve madde toplam korelasyonun .47 ile .67 aralığında değiştiği görülmüştür (Fidan ve Usta, 2013: s.267-268).

Bu araştırmada kullanılan İyilik Hali Ölçeğinin araştırma grubuna ilişkin güvenilir sonuçlar verip vermediğini incelemek için ölçeğin iç tutarlılığına yönelik güvenirlilik katsayısı incelenmiştir. Ölçeğe ilişkin hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .76 hesaplanmış ve ölçme aracının güvenirlilik açısından yeterli düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.3.5. Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12)

Ölçeğin kısa form çalışması Liebenberg, Ungar ve LeBlanc (2013) tarafından yapılmış ve iki farklı çalışma sonucunda 12 maddelik bir yapı elde edilmiştir. Ölçeğin faktör yük değerleri .39 ile .88 arasında değişmekte ve iç tutarlılık katsayısı .84 bulunmuştur. Beşli likert yapıda olan ölçme aracı “Hiç tanımlamıyor (1)”, “Çok az tanımlıyor (2)”, “Biraz tanımlıyor (3)”, “Oldukça tanımlıyor (4)”, “Beni tamamen tanımlıyor (5)” arasında derecelendirilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puan yüksek sağlık düzeyini belirtmektedir (Arslan, 2015b: s.4).

Ölçeğin Açımlayıcı Faktör Analizi sonucu incelendiğinde, özdeğerinin 1'den büyük olan toplam varyansın %51,28'ini açıkladığı ve tek faktörlü bir yapıya sahip olduğu görülmüştür. Ölçeğin madde faktör yükleri .54 ile .81 aralığında

değişmektedir. Orijinal çalışmasında madde faktör yük değerlerinin .69 ile .88 aralığında değiştiği görülmüştür. Ölçek güvenilirlik çalışmasına yönelik birinci çalışmada iç tutarlılık katsayısı .91 iken Liebenberg vd. (2013) yapmış oldukları çalışmada .84 olarak bulunmuştur (Arslan, 2015b: s.10).

Bu araştırmada kullanılan Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeğinin araştırma grubuna ilişkin güvenilir sonuçlar verip vermediğini incelemek için ölçeğin iç tutarlılığına yönelik güvenilirlik katsayısı incelenmiştir. Ölçeğe ilişkin hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı .74 hesaplanmış ve ölçme aracının güvenilirlik açısından yeterli düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

3.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırma verilerinin toplanması için Eskişehir İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Araştırmada kullanılacak olan Örtük Zeka Ölçeğinin (ÖZTÖ) farklı yaş grubuna uyarlanması sürecinde Eskişehir ili Seyitgazi ilçesinde bulunan 3 lisede okuyan 300 lise öğrencisine, Örtük Zeka Ölçeği ve Başarı Hedef Yönelimleri Anketi uygulanmıştır. Ölçeklerin uygulama süresi yaklaşık 10-15 dk. sürmüştür.

ÖZTÖ'nün lise yaş grubuna uygunluğu incelendikten sonra araştırma verilerinin toplanabilmesi gerekli olan ölçekler, internet ortamında veri erişiminin sağlanabilmesi amacıyla çevrimiçi forma dönüştürülmüştür. Araştırma için Eskişehir ili Odunpazarı ilçesindeki 5 lise ile görüşülmüş, hazırlanmış online form okul psikolojik danışmanları aracılığıyla öğrencilere ulaştırılmış ve verilerin toplanması sağlanmıştır.

Araştırma verilerini toplamak amacıyla hazırlanan çevrimiçi uygulama formundaki kişisel bilgi formu, örtük zeka anlayışı ölçeği, psikolojik iyilik hali

ölçeği, çocuk ve genç psikolojik sağlamlık ölçeği 745 öğrenci tarafından doldurulmuştur. Araştırma verileri internet ortamından çevirim içi uygulama tarafından .xlsx (excel) çalışma dosyası formatında bilgisayar ortamına aktarılmıştır. SPSS 21 paket programı kullanılarak çalışma verileri düzenlenmiştir.

3.5. VERİLERİN ANALİZİ

Araştırmada kullanılacak olan ÖZTÖ'nün farklı yaş grubuna uyarlanması sürecinde ölçeklerin uygulandığı 6 kişinin birbirine zıt maddelere aynı değerleri verdiği görölerek veri dosyasından temizlenmiştir. Daha sonra Lisrel 8.7 programı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılarak ÖZTÖ için ölçek geçerlik düzeyi belirlenmiştir. Daha sonra araştırmada kullanılacak olan ölçeklerin alt boyutlarına ait madde toplam korelasyon ve Cronbach Alpha değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin farklı yaş grubuna uygunluğuna bakıldıktan sonra çevrimiçi uygulama formu aracılığıyla toplanan veriler SPSS 21 analiz programına aktarılarak veri analizine uygun hale getirilmiştir. Verilerin çözümlenmesi yapılmadan önce hatalı veriler tespit edilmiş ve veri dosyasından silinmiştir. Araştırma kapsamında 13 öğrencinin verileri temizlenmiş ve 732 öğrencinin yanıtları veri analizine uygun hale getirilmiştir.

Verilerin analiz edilebilmesi için öncelikle normallik testi yapılmıştır. Verilerin normal dağılıp dağılmadığını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov Normallik analizi yapılmıştır ($p < .05$). Veriler normal dağıldığı için İlişkisiz Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Çoklu Regresyon Analizi testleri kullanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Araştırmanın bu bölümünde, ergenlerin örtük zeka anlayışlarının, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri ile alt problemlere ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4. BULGULAR

Araştırmaya katılan ergenlerin Örtük Zeka Teorisi Ölçeği, Başarı Hedef Yönelimi Anketi, İyilik Hali Ölçeği ile Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine verdikleri yanıtlar ve ölçek puanları ilişkisel tarama modeli kapsamında incelenmiştir. İlişkisiz Örneklem T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi, Çoklu Regresyon Analizlerinden elde edilen bulgular sunulmuştur.

4.1. ÖRTÜK ZEKA TEORİSİ ÖLÇEĞİ VE BAŞARI HEDEF YÖNELİMLERİ ANKETİ GEÇERLİK VE GÜVENİRLİĞİNE AİT BULGULAR

Araştırma sürecinde, Abd-El-Fattah ve Yates (2006) tarafından geliştirilen, İlhan ve Bayram (2013) tarafından 17-33 yaşındaki bireylere uygulanmak üzere Türkçe'ye uyarlaması yapılan Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'nin kullanılabilmesi için öncelikle lise yaş grubuna uygunluğu incelenmiştir. ÖZTÖ'nün lise yaş grubuna uygunluğunun incelenmesi amacıyla Eskişehir ili Seyitgazi ilçesinde bulunan 3 lisede öğrenim gören 300 öğrenciden veri toplanmıştır. 294 öğrenciden toplanan veriler doğrultusunda ÖZTÖ'nün lise yaş grubuna uygunluğunun incelenmesi için normallik, geçerlik, güvenirlik analizleri yapılmıştır. Daha sonra ÖZTÖ ile benzer

içeriğe sahip olduğu düşünülen Şenler ve Sungur (2007) tarafından Türkçe'ye uyarlaması yapılan Başarı Hedef Yönelimi Anketi arasındaki ilişki incelenmiştir.

➤ *Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'ne İlişkin Normallik Analizi*

Tablo 3: Örtük Zeka Teorisi Ölçeğine İlişkin Normallik Analizi

Ölçek Alt Boyutları	Ortalama	Standart Hata	Çarpıklık	Basıklık
Sabit Zihniyet	15,58	0,183	0,387	0,629
Büyüme Zihniyeti	21,09	0,213	-0,730	1,024

Tablo incelendiğinde, ölçek puanına ilişkin ortalama değerlerin 15,58 ile 21,09 arasında değiştiği görülmektedir. Normallik analizlerinde -2 ile +2 aralığında skewness ve kurtosis değerine sahip ölçekler kabul edilebilir olduğundan (George ve Mallery, 2010: s.102) ölçeğin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir.

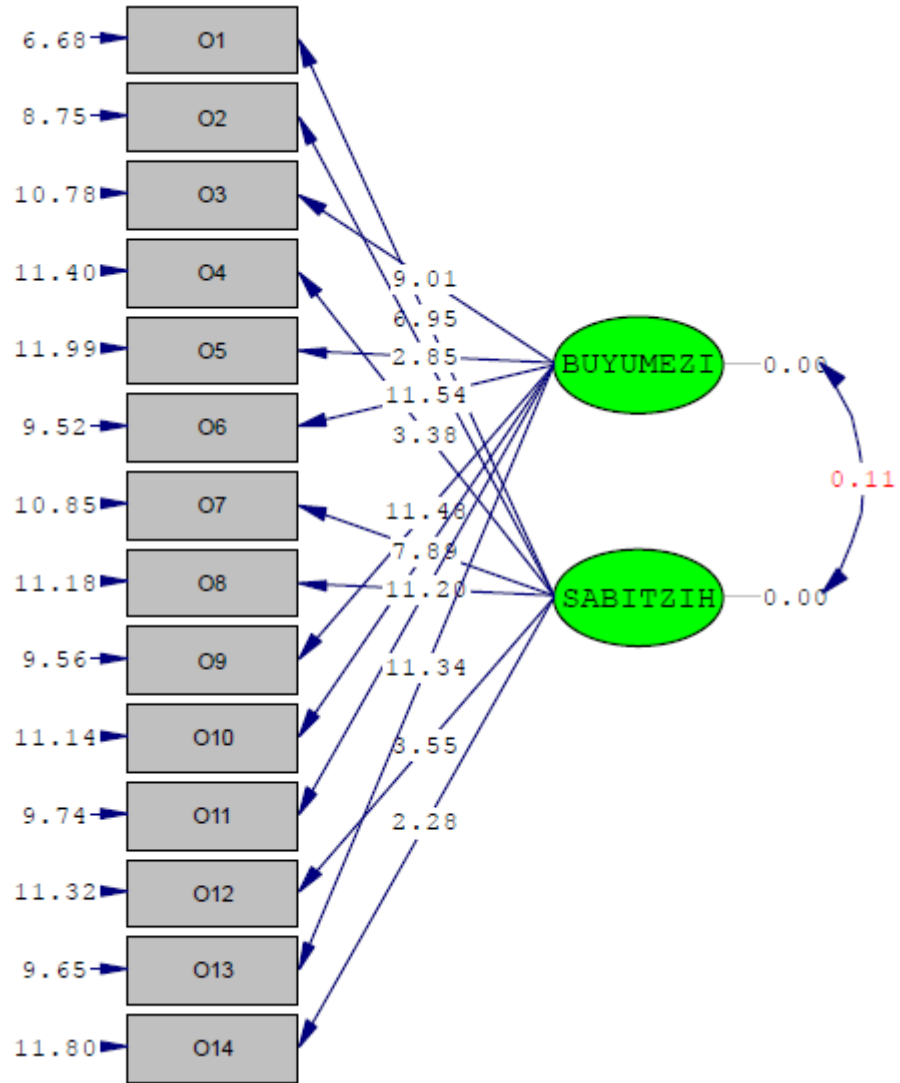
➤ *Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Geçerlik Analizi (Doğrulayıcı Faktör Analizi)*

Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'nin geçerlik analizinin yapılması amacıyla Lisrel 8.7 programı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmış; t değerleri, madde hata varyansları ve uyum değerleri incelenmiştir.

Doğrulayıcı faktör analizi (DFA), bir ölçme aracında yer alan faktör veya boyutlarının netleştirilmesine, belirlenen maddelerin belirlenen faktörlere ait olma durumunun anlaşılmaya çalışıldığı bir analiz yöntemidir. DFA'da amaç ölçek yapılarının derinlemesine incelenerek yapılar ile değişkenler arasındaki karmaşık ilişkilerin ortaya çıkarılmasıdır (Şimşek, 2007). Seçer'e göre, birbirinden bağımsız

alt boyutlardan oluşan ölçeklerde birinci düzey çok faktörlü DFA yapılması gerekmektedir (2015: s.79). Ölçeğin hem orijinal formu hem de Türkçe'ye uyarlanmış olan formu 2 faktörlü bir yapıdadır ve her bir faktör birbirinden bağımsız yapıları temsil etmektedir.

Şekil 2: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Maddelerine İlişkin T Değerleri

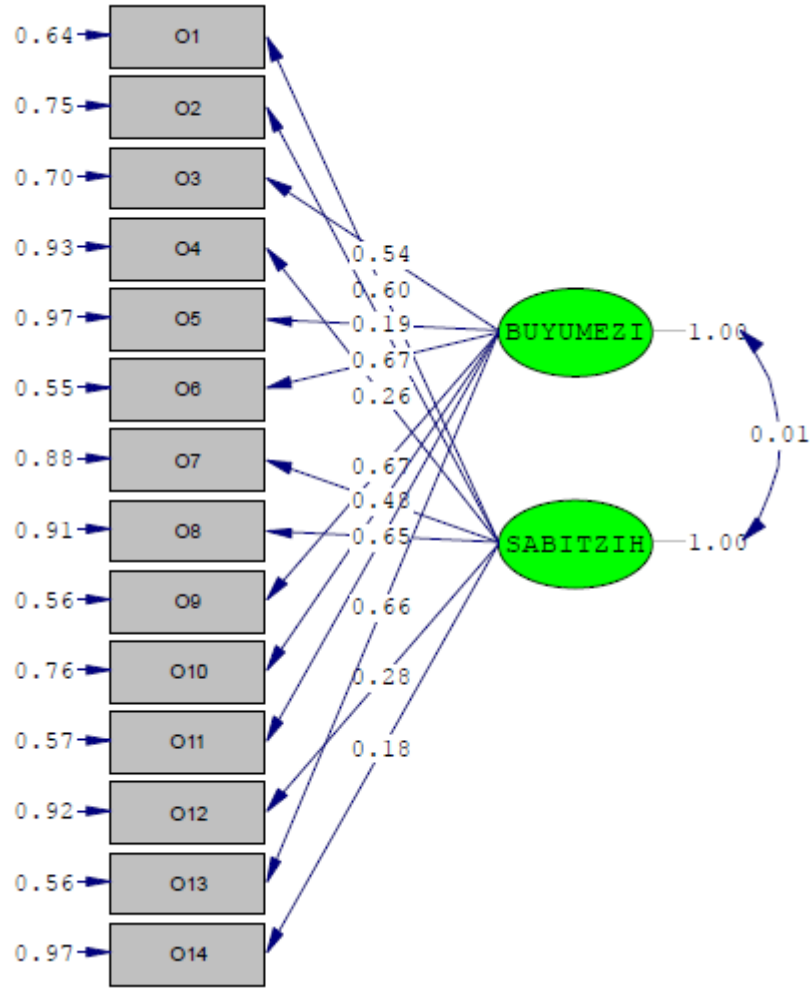

Chi-Square=198.16, df=76, P-value=0.00000, RMSEA=0.074

Çokluk ve diğerlerine göre, DFA'da ölçek maddelerinin t değerlerinin anlamlılık düzeyi 1,96'dan yüksek olmalıdır (2016: s.304-305). 1,96 ile 2,55

aralığında yer alan t değerleri 0,05 düzeyinde anlamlılık, 2,56'dan yüksek olan t değerleri ise 0,01 düzeyinde anlamlılık göstermektedir. Şekil 1 incelendiğinde t değerlerinin 2,25-11,54 arasında değiştiği, 14. madde için 0,05 düzeyinde, diğer maddeler için ise 0,01 düzeyinde anlamlılık gösterdiği görülmektedir.

Şekil 3: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Maddelerine İlişkin Hata Varyansları

Chi-Square=198.16, df=76, P-value=0.00000, RMSEA=0.074

DFA madde hata varyansı incelemelerinde, hata varyanslarının 1'den küçük olması olumlu olarak değerlendirilmektedir (Balyer ve Özcan, 2012: s. 365). Maddelerin hata varyansları çok yüksek olduğunda ise t değerleri ile birlikte karar

verilebilmektedir (Çokluk vd., 2016: 305-306). Şekil incelendiğinde hata varyanslarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir.

Tablo 4: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Uyum Değerleri

	χ^2	df	χ^2/df	RMSEA	AGFI	GFI	CFI	RMR	NNFI
ÖZTÖ	198,16	76	2,607	0,074	0,88	0,91	0,85	0,092	0,83

Tablo incelendiğinde, ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı 0-2 aralığında mükemmel uyum, 2-3 aralığında kabul edilebilir uyum göstermektedir. Tablo'da χ^2/df değeri kabul edilebilir uyum göstermektedir (Bollen 1989: s.278). AGFI değerine bakıldığında ise 0,90- 1,00 aralığı mükemmel uyum, 0,85-0,90 aralığı kabul edilebilir uyum olarak değerlendirildiğinden ÖZTÖ için AGFI değeri (0,88) kabul edilebilir uyum göstermektedir. GFI değeri 0,95-1,00 aralığında mükemmel, 0,90-0,95 aralığında kabul edilebilir uyum olarak değerlendirilmekte, ÖZTÖ GFI değeri (0,91) kabul edilebilir uyum; RMSEA değeri 0-0,05 aralığında mükemmel, 0,05-0,08 aralığı kabul edilebilir uyum olarak değerlendirilmekte ve ÖZTÖ için RMSEA değeri (0,074) kabul edilebilir uyum göstermektedir. (Schermelleh-Engel ve Moosbrugger, 2003: s.52). RMR değerine bakıldığında da 0-0,05 aralığında mükemmel, 0,05-0,08 aralığında kabul edilebilir uyum olarak değerlendirildiğinden ÖZTÖ için RMR değeri kabul edilebilir uyum göstermektedir. Son olarak NNFI ve CFI değerlerine bakıldığında ise 0,95-1,00 aralığı mükemmel, 0,90-0,95 aralığı kabul edilebilir uyum olarak değerlendirilmekte (Sümer, 2000: s.60-61), ÖZTÖ için CFI ve NNFI değeri (CFI=0,85 , NNFI=0,83) kabul edilebilir değerlerin altında olmasına rağmen diğer uyum değerleri dikkate alınarak, ÖZTÖ'nün 2 faktörlü yapısının doğrulandığı düşünülmektedir.

➤ Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Güvenirlik Analizi (Cronbach Alfa Değerleri)

Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'nin güvenilirlik analizinin yapılması amacıyla madde toplam korelasyon ve cronbach alpha değerleri incelenmiştir.

Tablo 5: Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa α
Sabit Zihniyet	M1	0,685	0,722
	M2	0,434	
	M4	0,428	
	M7	0,429	
	M8	0,443	
	M12	0,447	
	M14	0,452	
Büyüme Zihniyeti	M3	0,587	0,746
	M5	0,342	
	M6	0,640	
	M9	0,594	
	M10	0,407	
	M11	0,589	
	M13	0,575	
Örtük Zeka Ölçeği Genel	14 Madde		0,729

Büyüköztürk'e göre ölçekler için hesaplanan güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması, puanların güvenilirliği açısından genel olarak yeterli görülmektedir (2018: s.183). Tablo incelendiğinde, Cronbach Alpha değeri sabit

zihniyet için ($\alpha=0,722$), büyüme zihniyeti için ($\alpha=0,746$) ve örtük zeka teorisi ölçeği için ($\alpha=0,729$) olarak hesaplanmış ve ölçme aracının güvenilirliği açısından yeterli düzeydedir.

➤ *Başarı Hedef Yönelimleri Anketi Güvenirlik Analizi (Cronbach Alfa Değerleri)*

Başarı Hedef Yönelimleri Anketi'nin güvenilirlik analizinin yapılması amacıyla madde toplam korelasyon ve cronbach alpha değerleri incelenmiştir.

Tablo 6: Başarı Hedef Yönelimleri Anketi Madde Toplam Korelasyon ve Cronbach Alpha Değerleri

Ölçek	Madde Sayısı	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa α
Başarı Hedef Yönelimleri Anketi	M1	0,288	0,842
	M2	0,451	
	M3	0,519	
	M4	0,265	
	M5	0,440	
	M6	0,302	
	M7	0,600	
	M8	0,434	
	M9	0,613	
	M10	0,459	

Tablo 6 Devamı:

Ölçek	Madde Sayısı	Madde Toplam Korelasyonu	Cronbach Alfa α
Başarı Hedef Yönelimleri Anketi	M12	0,427	0,842
	M13	0,564	
	M14	0,507	
	M15	0,511	

Büyüköztürk'e göre ölçekler için hesaplanan güvenilirlik katsayısının 0,70 ve daha yüksek olması, puanların güvenilirliği açısından genel olarak yeterli görülmektedir (2018: s.183). Tablo incelendiğinde, Cronbach Alpha değeri ($\alpha=0,842$) olarak hesaplanmış ve ölçme aracının güvenilirliği açısından yeterli düzeydedir.

➤ *Örtük Zeka Ölçeği ve Başarı Hedef Yönelimleri Anketi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*

ÖZTÖ'nün Türkçe formunun ergen yaş grubuna uyarlanabilmesi amacıyla 294 ergene, içeriklerinin benzer olduğu düşünülen Örtük Zeka Teorisi Ölçeği ve Başarı Hedef Yönelimleri Anketi (BHY) arasındaki varsayımları test edilmiştir.

Tablo 7: Sabit Zihniyet ile Performans Yönelimi Alt Boyutları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi

	Sabit Zihniyet	Performans Yönelimi
Sabit Zihniyet	1	217**
Performans Yönelimi	217**	1

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo incelendiğinde sabit zihniyet alt boyutu ile performans yönelimi alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=217$, $p<0,01$). Buna göre sabit zihniyet arttıkça performans yöneliminin de arttığı söylenebilir.

Tablo 8: Büyüme Zihniyeti ile Öğrenme Yönelimi Alt Boyutları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi

	Büyüme Zihniyeti	Öğrenme Yönelimi
Büyüme Zihniyeti	1	228**
Öğrenme Yönelimi	228**	1

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo incelendiğinde büyüme zihniyeti alt boyutu ile öğrenme yönelimi alt boyutu arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=228$, $p<0,01$). Buna göre büyüme zihniyeti arttıkça öğrenme yöneliminin de arttığı söylenebilir.

4.2. ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN BULGULAR

- *Örtük Zeka Teorisi, Psikolojik İyilik Hali Ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeklerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler*

Araştırmaya katılan ergenlerin Örtük Zeka Teorisi Ölçeği, Psikolojik İyilik Hali Ölçeği ve Psikolojik Sağlamlık Ölçeğine verdikleri yanıtların varsayımları test edilmiştir. Bu amaçla, ölçeklere ilişkin değişkenlere normallik testi yapılmıştır.

Tablo 9: Araştırmada Kullanılan Ölçeklere İlişkin Normallik Analizi

Ölçekler	Ortalama	Standart Hata	Çarpıklık	Kolmogrov-Smirnov		
				Basıklık	İstatistik	p
Örtük Zeka	36,62	0,138	-0,161	1,634	0,079	,000
Psikolojik İyilik Hali	39,33	0,338	-0,739	0,395	0,083	,000
Psikolojik Sağlamlık	45,06	0,294	-0,462	0,025	0,70	,000

Tablo incelendiğinde, ölçek puanlarına ilişkin ortalama değerlerin 36,62 ile 45,06 arasında değiştiği görülmektedir. Normallik analizlerinde -2 ve +2 aralığında skewness ve kurtosis değerine sahip ölçekler kabul edilebilir olduğundan (George ve Mallery, 2010: s.102), ölçeklerin normal dağılım gösterdiği kabul edilmektedir.

➤ *Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları ne düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 10: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışlarına Yönelik Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Orta Değer	Maksimum	Ranj	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet (SZ)	732	7,00	15,00	28,00	21,00	15,19	3,036
Büyüme Zihniyeti (BZ)	732	7,00	21,00	28,00	21,00	21,43	2,861

Tablo incelendiğinde Örtük Zeka Ölçeği'nin Sabit Zihniyet alt boyut puanları için orta değer 15,00 iken ergenlerin Sabit Zihniyet puanları ortalaması 15,19 ve standart sapma puanının ise 3,036 olduğu görülmektedir. Örtük Zeka Ölçeği Büyüme Zihniyeti alt boyut puanları için ise orta değer 21,00 iken ergenlerin Büyüme Zihniyeti puan ortalamaları 21,43 ve standart sapma puanlarının da 2,861 olduğu görülmektedir. Her iki alt boyutun minimum ve maksimum puan değerleri ile ranjlarının eşit olduğu görülmektedir.

➤ *İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 11: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Anlayışlarının Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p	F
SZ	Kadın	377	14,75	2,833	730	-4,166	,000	1,816
	Erkek	355	15,66	3,173				
BZ	Kadın	377	21,70	2,464	663,708	2,595	,010	7,342
	Erkek	355	21,15	3,209				

Tablo incelendiğinde ergenlerin sabit zihniyet anlayışları cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir ($t = -4,166$; $p < 0.05$). Buna göre erkek ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının ($\bar{X} = 15,66$), kadın ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarından ($\bar{X} = 14,75$) istatistiksel olarak daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, sabit zihniyet anlayışı ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu şeklinde yorumlanabilir.

➤ Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları yaşa göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 12: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	15 yaş	261	15,60	3,061
	16 yaş	142	14,71	2,855
	17 yaş	201	14,93	3,067
	18 yaş	128	15,32	3,043
Büyüme Zihniyeti	15 yaş	261	21,28	2,910
	16 yaş	142	21,70	2,715
	17 yaş	201	21,36	2,816
	18 yaş	128	21,55	2,990

Tablo 13: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	92,984	3	30,995	3,396	,018	15-16 yaş
	Grup içi	6643,469	728	9,126			
	Toplam	6736,454	731				
BZ	Gruplar arası	19,905	3	6,635	,810	,489	
	Grup içi	5963,542	728	8,192			
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3,396$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamaları; 15 yaşında olan ergenlerin ($\bar{X}=15,60$), 16 yaşındakilerin ($\bar{X}=14,71$), 17 yaşındakilerin ($\bar{X}=14,93$) ve 18 yaşındaki ergenlerin ise ($\bar{X}=15,32$) şeklindedir. Tek yönlü varyans analizinde gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi (Büyüköztürk, 2018: s.54). sonuçlarına göre, 15 yaşındaki ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının 16 yaşındaki ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür Bu bulgu 15 yaşındaki ergen bireylerin, 16 yaşındakilere göre sabit zihniyete sahip olma düzeyinin daha fazla olduğu ve yaş değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin büyüme zihniyeti toplam puanları ise yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=,810$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; 15 yaşında olan ergenlerin ($\bar{X}=21,28$), 16 yaşındakilerin ($\bar{X}=21,70$), 17 yaşındakilerin ($\bar{X}=21,36$) ve 18 yaşındaki ergenlerin ise ($\bar{X}=21,55$) şeklindedir. Bu bulgu, yaş değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları okul türüne göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 14: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Okul Türü	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	Merkezi Sınav Lisesi	339	14,56	2,681
	Adrese Dayalı Akademik Lise	168	14,79	2,997
	Adrese Dayalı Mesleki Lise	225	16,46	3,192
Büyüme Zihniyeti	Merkezi Sınav Lisesi	339	21,54	2,699
	Adrese Dayalı Akademik Lise	168	21,90	2,702
	Adrese Dayalı Mesleki Lise	225	20,92	3,136

Tablo 15: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	524,691	2	262,345	30,788	,000	Merkezi-Mesleki
	Grup içi	6211,763	729	8,521			Akademik - Mesleki
	Toplam	6736,454	731				
BZ	Gruplar arası	99,318	2	49,659	6,152	,002	Merkezi-Mesleki
	Grup içi	5884,129	729	8,072			Akademik - Mesleki
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=30,788$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamaları; merkezi sınav puanı ile alan liselerde ($\bar{X}=14,56$), adrese dayalı akademik liselerde ($\bar{X}=14,79$), adrese dayalı mesleki liselerde öğrenim gören ergenlerin puan ortalamaları ise ($\bar{X}=16,46$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının, merkezi sınav puanı ile alan liselerdeki ve adrese dayalı akademik liselerdeki ergenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin sabit zihniyete sahip olma oranının diğer lise türlerindeki ergenlerden fazla olduğu ve okul türü değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Büyüme zihniyeti toplam puanlarına bakıldığında da okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($F=6,152$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; merkezi sınav liselerinde ($\bar{X}=21,54$), adrese dayalı akademik liselerde ($\bar{X}=21,90$), adrese dayalı mesleki liselerde öğrenim gören ergenlerin puan ortalamaları ise ($\bar{X}=20,92$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre merkezi liseler ve adrese dayalı akademik liselerdeki ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamalarının adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, liseler ve adrese dayalı akademik liselerdeki ergenlerin büyüme zihniyetine sahip olma oranının adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerden fazla olduğu ve okul türü değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 16: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Son Üç Yıl Yılsonu Başarı Ortalamaları	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	0-59,99	66	17,52	2,730
	60,00-69,99	84	16,00	3,108
	70,00-84,99	205	15,62	3,141
	85,00-100	377	14,38	2,699
Büyüme Zihniyeti	0-59,99	66	20,67	2,433
	60,00-69,99	84	20,89	3,351
	70,00-84,99	205	21,53	3,019
	85,00-100	377	21,63	2,693
1=0-59,99	2=60,00-69,99	3=70,00-84,99	4=85,00-100	

Tablo 17: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	699,132	3	233,044	28,101	,000	1-2 1-3
	Grup içi	6037,321	728	8,293			1-4
	Toplam	6736,454	731				2-4 3-4
	Gruplar arası	79,891	3	26,630	3,284	,020	1-4
BZ	Grup içi	5903,555	728	8,109			
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları okul başarısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir (F=28,101 ; p<0.05). Buna göre

sabit zihniyet puan ortalamaları; son 3 yılın yılsonu başarı puanlarının ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=17,52$), yılsonu başarı puan ortalamaları 60,00-69,99 aralığında olanların ($\bar{X}=16,00$), yılsonu başarı puan ortalamaları 70,00-84,99 aralığında olanların ($\bar{X}=15,62$) ve yılsonu başarı puan ortalamaları 85,00-100 aralığında olanların ise ($\bar{X}=14,38$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, yılsonu başarı ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının diğer gruplardaki ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca yılsonu başarı puan ortalaması 60,00-69,99 ile 70,00-84,99 aralığındaki ergenlerin de 85,00-100 aralığındaki ergenlerden daha yüksek sabit zihniyet puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, ergenlerin yılsonu başarı puan ortalamaları azaldıkça sabit zihniyet puan ortalamalarının arttığı ve yılsonu başarı puan ortalamaları değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Büyüme zihniyeti toplam puanlarına bakıldığında da, okul başarısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=3,284$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; son 3 yılın yılsonu başarı puanlarının ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=20,67$), yılsonu başarı puan ortalamaları 60,00-69,99 aralığındakilerin ($\bar{X}=20,89$), yılsonu başarı puan ortalamaları 70,00-84,99 aralığındakilerin ($\bar{X}=21,53$) ve yılsonu başarı puan ortalamaları 85,00-100 aralığındaki ergenlerin ise ($\bar{X}=21,63$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe ve Tukey testlerinde sonuç bulunamamış ve yapılan Dunnett C sonuçlarına göre, yılsonu başarı puanı ortalaması 85,00-100 aralığındaki ergenlerin, yılsonu başarı puanı ortalaması 0-59,99 aralığındaki ergenlerden daha yüksek büyüme zihniyeti puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yılsonu başarı puan ortalamaları değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 18: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Anne Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	İlkokul	268	15,77	3,246
	Ortaokul	104	15,53	2,929
	Lise	199	14,82	2,905
	Üniversite	161	14,48	2,691
Büyüme Zihniyeti	İlkokul	268	21,18	2,871
	Ortaokul	104	21,58	3,273
	Lise	199	21,53	2,767
	Üniversite	161	21,63	2,664

Tablo 19: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	209,185	3	69,728	7,777	,000	İlkokul- Lise İlkokul- Üniversite
	Grup içi	6527,269	728	8,966			
	Toplam	6736,454	731				

Tablo 19 Devamı:

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar arası	27,682	3	9,227	1,128	,337	
BZ	Grup içi	5955,764	728	8,181			
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=7,777$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamaları; anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin ($\bar{X}=15,77$), anne eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=15,53$), anne eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=14,82$) ve anne eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=14,48$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyindeki ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının, annelerinin eğitim seviyesi lise ve üniversite düzeyinde olan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ergenlerin anne eğitim seviyesi arttıkça sabit zihniyet puan ortalamaları düşmekte ve anne eğitim seviyesi değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Büyüme zihniyeti toplam puanları incelendiğinde ise, anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık görülmemektedir ($F=1,128$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin ($\bar{X}=21,18$), anne eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=21,58$), anne eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=21,53$) ve anne eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=21,63$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin anne eğitim seviyesi değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 20: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Baba Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	İlkokul	142	16,38	3,496
	Ortaokul	97	15,04	3,119
	Lise	253	15,22	2,727
	Üniversite	240	14,53	2,816
Büyüme Zihniyeti	İlkokul	142	20,89	3,088
	Ortaokul	97	21,34	2,894
	Lise	253	21,36	2,818
	Üniversite	240	21,86	2,704

Tablo 21: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	309,699	3	103,233	11,694	,000	İlkokul-Ortaokul
	Grup içi	6426,755	728	8,828			İlkokul-Lise
	Toplam	6736,454	731				İlkokul-Üniversite

Tablo 21 Devamı:

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar arası	87,748	3	29,249	3,612	,013	
BZ	Grup içi	5895,699	728	8,098			İlkokul-Üniversite
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları baba eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=11,694$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamaları; baba eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olanların ($\bar{X}=16,38$), baba eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=15,04$), baba eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=15,22$) ve baba eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=14,53$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, baba eğitim seviyesi ilkokul düzeyindeki ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamalarının, babalarının eğitim seviyesi ortaokul, lise, üniversite düzeyinde olan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ergenlerin baba eğitim seviyesi arttıkça sabit zihniyet puan ortalamaları düşmekte ve baba eğitim seviyesi değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Büyüme zihniyeti toplam puanlarına bakıldığında da baba eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği görülmektedir ($F=3,612$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; baba eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olanların ($\bar{X}=20,89$), baba eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=21,34$), baba eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=21,36$) ve baba eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=21,86$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, baba eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamalarının, babalarının eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ergenlerin baba

eğitim seviyesi değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin rtk zeka anlayışları ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 22: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Sabit Zihniyet	0-2830 TL	161	16,42	3,240
	2831-5000 TL	267	14,96	2,851
	5001-10000 TL	230	14,76	2,733
	10001 TL ve zeri	74	14,70	3,447
Büyüme Zihniyeti	0-2830 TL	161	20,94	3,014
	2831-5000 TL	267	21,77	2,746
	5001-10000 TL	230	21,40	2,778
	10001 TL ve zeri	74	21,38	3,069
0-2830 TL= 1 2831-5000 TL= 2 5001-10000 TL= 3 10001 TL ve zeri= 4				

Tablo 23: Ergenlerin Sabit Zihniyet ve Büyüme Zihniyeti Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
SZ	Gruplar arası	318,241	3	106,080	12,032	,000	1-2
	Grup içi	6418,212	728	8,816			1-3
	Toplam	6736,454	731				1-4
	Grup içi	5913,587	728	8,123			

Tablo 23 Devamı:

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
BZ	Gruplar arası	69,859	3	23,286	2,867	,036	1-2
	Grup içi	5913,587	728	8,123			
	Toplam	5983,447	731				

Tablo incelendiğinde, sabit zihniyet toplam puanları ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=12,032$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin sabit zihniyet puan ortalamaları; ailelerinin aylık gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olanların ($\bar{X}=16,42$), gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=14,96$), gelir düzeyi 5001-10000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=14,76$) ve gelir düzeyi 10001 TL ve üzerinde olanların ise ($\bar{X}=14,70$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, ailesinin aylık gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olan ergenlerin sabit zihniyet ortalama puanlarının, ailesinin gelir düzeyi daha yüksek olan ergenlerin puanlarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ergenlerin ailelerinin aylık gelir seviyesi arttıkça sabit zihniyet puan ortalamaları düşmekte ve ailelerin aylık gelir seviyesi değişkeninin sabit zihniyet puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

Büyüme zihniyeti toplam puanlarına bakıldığında da ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=2,867$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamaları; ailelerinin aylık gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olanların ($\bar{X}=20,94$), gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=21,77$), gelir düzeyi 5001-10000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=21,40$) ve gelir düzeyi 10001 TL ve üzerinde olanların ise ($\bar{X}=21,38$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre ailelerinin aylık gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olan ergenlerin büyüme zihniyeti puan ortalamalarının, gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu, ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeyi değişkeninin büyüme zihniyeti puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri ne düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 24: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Orta Değer	Maksimum	Ranj	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	732	8,00	41,00	56,00	48,00	39,33	9,155

Tablo incelendiğinde Psikolojik İyilik Hali Ölçeği'nin toplam puanı için orta değer 41,00 iken ergenlerin Psikolojik İyilik Hali puanları ortalaması 39,33 ve standart sapma puanının 9,155 olduğu görülmektedir. Psikolojik İyilik Hali ölçeği minimum değeri 8,00 iken maksimum değeri ise 56,00 ve ranj değeri 48,00 olarak hesaplanmıştır.

➤ *Onuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 25: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p	F
Psikolojik İyilik Hali	Kız	377	39,06	8,511	702,141	-,817	,414	8,235
	Erkek	355	39,61	9,796				

Tablo incelendiğinde ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bu bulgu, psikolojik iyilik hali ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri yaşa göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 26: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Düzeylerinin Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	15 yaş	261	40,16	9,094
	16 yaş	142	39,31	8,366
	17 yaş	201	38,88	9,430
	18 yaş	128	38,36	9,627

Tablo 27: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik İyilik Hali	Gruplar arası	339,783	3	113,261	1,353	,256	
	Grup içi	60923,529	728	83,686			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, ergenlerin psikolojik iyilik hali toplam puanlarının yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=,810$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; 15 yaşında olan ergenlerin

($\bar{X}=40,16$), 16 yaşındakilerin ($\bar{X}=39,31$), 17 yaşındakilerin ($\bar{X}=38,88$) ve 18 yaşındaki ergenlerin ise $\bar{X}=38,36$) şeklindedir. Bu bulgu, yaş değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri okul türüne göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 28: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Okul Türü	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	Merkezi Sınav Lisesi	339	39,26	8,973
	Adrese Dayalı Akademik Lise	168	38,28	8,823
	Adrese Dayalı Mesleki Lise	225	40,21	9,610

Tablo 29: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik İyilik Hali	Gruplar arası	362,544	2	181,272	2,170	,115	
	Grup içi	60900,768	729	83,540			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik iyilik hali toplam puanlarının okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=2,170$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; merkezi sınav puanı ile alan liselerde ($\bar{X}=39,26$), adrese dayalı akademik liselerde ($\bar{X}=38,28$) ve adrese dayalı mesleki liselerde öğrenim gören ergenlerin puan ortalamaları ise ($\bar{X}=40,21$) şeklindedir. Bu bulgu, okul türü değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 30: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Son Üç Yıl Yılsonu Başarı Ortalamaları	N	\bar{X}	Ss
	0-59,99	66	39,53	10,141
Psikolojik İyilik Hali	60,00-69,99	84	41,36	8,801
	70,00-84,99	205	38,38	9,139
	85,00-100	377	39,36	9,018
	1=0-59,99	2=60,00-69,99	3=70,00-84,99	4=85,00-100

Tablo 31: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
	Gruplar arası	534,850	3	178,283	2,137	,094	
Psikolojik İyilik Hali	Grup içi	60728,461	728	83,418			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik iyilik hali toplam puanlarının okul başarısına göre anlamlı farklılık göstermediği görülmektedir ($F=2,137$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; son 3 yılın yılsonu başarı puanlarının ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=39,53$), yılsonu başarı puan ortalamaları 60,00-69,99 aralığında olanların ($\bar{X}=41,36$), yılsonu başarı puan ortalamaları 70,00-84,99 aralığında olanların ($\bar{X}=38,38$) ve yılsonu başarı puan ortalamaları 85,00-100 aralığında olan ergenlerin ise ($\bar{X}=39,36$) şeklindedir. Bu bulgu, yılsonu başarı puan ortalamaları değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 32: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Anne Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	İlkokul	268	39,24	10,010
	Ortaokul	104	38,47	8,478
	Lise	199	39,29	8,963
	Üniversite	161	40,08	8,302

Tablo 33: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik İyilik Hali	Gruplar arası	170,162	3	56,721	,676	,567	
	Grup içi	61093,150	728	83,919			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik iyilik hali toplam puanları anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=676$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin ($\bar{X}=39,24$), anne eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=38,47$), anne eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=39,29$) ve anne eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=40,08$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin anne eğitim seviyesi değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir

➤ *On Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 34: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Baba Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	İlkokul	142	40,11	9,611
	Ortaokul	97	39,23	9,655
	Lise	253	38,66	9,607
	Üniversite	240	39,60	8,135

Tablo 35: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik İyilik Hali	Gruplar arası	218,265	3	72,755	,868	,457	
	Grup içi	61045,046	728	83,853			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik iyilik hali toplam puanları baba eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=868$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; baba eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olanların ($\bar{X}=40,11$), baba eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=39,23$), baba eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=38,66$) ve baba eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=39,60$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin baba eğitim seviyesi değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik iyilik halleri ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 36: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik İyilik Hali	0-2830 TL	161	38,86	9,598
	2831-5000 TL	267	38,68	9,608
	5001-10000 TL	230	40,00	7,951
	10001 TL ve üzeri	74	40,59	9,877

Tablo 37: Ergenlerin Psikolojik İyilik Hali Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik İyilik Hali	Gruplar arası	367,544	3	122,515	1,465	,223	
	Grup içi	60895,767	728	83,648			
	Toplam	61263,311	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik iyilik hali toplam puanları ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=1,465$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik iyilik hali puan ortalamaları; ailelerinin aylık gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=38,86$), gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=38,68$), gelir düzeyi 5001-10000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=40,00$) ve gelir düzeyi 10001 TL ve üzerinde olanların ise ($\bar{X}=40,59$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin aile aylık gelir düzeyi değişkeninin psikolojik iyilik hali puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ne düzeydedir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 38: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine Yönelik Betimsel İstatistikleri

	N	Minimum	Orta Değer	Maksimum	Ranj	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlamlık	732	12,00	46,00	60,00	48,00	45,06	7,949

Tablo incelendiğinde Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin toplam puanı için orta değer 46,00 iken ergenlerin Psikolojik Sağlamlık puanları ortalaması 45,06 ve standart sapma puanının 7,949 olduğu görülmektedir. Psikolojik Sağlamlık ölçeği minimum değeri 12,00 iken maksimum değeri ise 60,00 ve ranj değeri 48,00 olarak hesaplanmıştır.

➤ *On Sekizinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 39: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Cinsiyete Göre İlişkisiz Örneklem T Testi Analizi

Ölçek	Cinsiyet	N	\bar{X}	Ss	sd	t	p	F
Psikolojik	Kız	377	44,65	7,931	730	-1,459	,145	,093
Sağlamlık	Erkek	355	45,50	7,956				

Tablo incelendiğinde ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Bu bulgu, psikolojik sağlamlık ile cinsiyet arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *On Dokuzuncu Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları yaşa göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 40: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlıklarının Yaş Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Yaş	N	\bar{X}	Ss
	15 yaş	261	46,73	7,426
Psikolojik	16 yaş	142	45,11	7,301
Sağlamlık	17 yaş	201	44,00	8,228
	18 yaş	128	43,28	8,621

Tablo 41: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Yaşa Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik	Gruplar arası	1355,138	3	451,713	7,335	,000	15-17
	Grup içi	44833,971	728	61,585			15-18
Sağlamlık	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlık toplam puanları yaşa göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=7,335$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamaları; 15 yaşında olan ergenlerin ($\bar{X}=46,73$), 16 yaşındakilerin ($\bar{X}=45,11$), 17 yaşındakilerin ($\bar{X}=44,00$) ve 18 yaşındaki ergenlerin ise ($\bar{X}=43,28$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre, 15 yaşındaki ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamalarının 17 ve 18 yaşındaki ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamalarından daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu 15 yaşındaki ergen bireylerin, 17 ve 18 yaşındakilere göre psikolojik sağlık düzeylerinin daha yüksek olduğu olduğu ve yaş değişkeninin psikolojik sağlık puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirminci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlıkları okul türüne göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 42: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Okul Türü Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Okul Türü	N	\bar{X}	Ss
	Merkezi Sınav Lisesi	339	44,19	7,781
Psikolojik Sağlık	Adrese Dayalı Akademik Lise	168	44,93	7,748
	Adrese Dayalı Mesleki Lise	225	46,48	8,180

Tablo 43: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Okul Türüne Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Sağlık	Gruplar arası	713,889	2	356,945	5,722	,003	Merkezi Sınav-Mesleki Eğitim
	Grup içi	45475,220	729	62,380			
	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlık toplam puanları okul türüne göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=5,722$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamaları; merkezi sınav puanı ile alan liselerde ($\bar{X}=44,19$), adrese dayalı akademik liselerde ($\bar{X}=44,93$), adrese dayalı mesleki liselerde öğrenim gören ergenlerin puan ortalamaları ise ($\bar{X}=46,48$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamalarının, merkezi sınav liselerindeki ergenlerin puan ortalamalarından yüksek olduğu görülmüştür. Bu bulgu adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin, merkezi sınav liselerindeki ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinden fazla

olduğu ve okul türü değişkeninin psikolojik sağlamlık puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi Birinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları okul başarılarına göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 44: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Okul Başarısı Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Son Üç Yıl Yılsonu Başarı Ortalamaları	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlamlık	0-59,99	66	46,38	7,971
	60,00-69,99	84	46,94	7,218
	70,00-84,99	205	44,34	8,441
	85,00-100	377	44,81	7,762
1=0-59,99	2=60,00-69,99	3=70,00-84,99	4=85,00-100	

Tablo 45: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Okul Başarısına Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Sağlamlık	Gruplar arası	542,852	3	180,951	2,886	,035	2-3
	Grup içi	45646,258	728	62,701			
	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlamlık toplam puanları okul başarısına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir ($F=2,886$; $p<0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik sağlamlık puan ortalamaları; son 3 yılın yılsonu başarı puanlarının ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=46,38$), yılsonu başarı puan ortalamaları 60,00-69,99 aralığındakilerin ($\bar{X}=46,94$), yılsonu başarı puan ortalamaları 70,00-84,99 aralığındakilerin ($\bar{X}=44,34$) ve yılsonu başarı puan ortalamaları 85,00-100 aralığında olan ergenlerin ise ($\bar{X}=44,81$) şeklindedir. Gruplar arasındaki farkların hangi kategoriler arasında olduğunu saptamak amacıyla yapılan Scheffe ve Tukey testlerinde sonuç bulunamamış ve yapılan Dunnett C sonuçlarına göre, yılsonu başarı puanı ortalaması 0-59,99 aralığındaki ergenlerin, yılsonu başarı puanı ortalaması 85,00-100 aralığındaki ergenlerden daha yüksek psikolojik sağlamlık puan ortalamasına sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgu, yılsonu başarı puan ortalamaları değişkeninin psikolojik sağlamlık puanlarını etkilediği şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi İkinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlamlıkları annelerinin eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 46: Ergenlerin Psikolojik Sağlamlık Puanlarının Anne Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Anne Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlamlık	İlkokul	268	44,67	8,567
	Ortaokul	104	45,18	7,613
	Lise	199	45,79	7,866
	Üniversite	161	44,75	7,613

Tablo 47: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Anne Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Sağlık	Gruplar arası	164,442	3	54,814	,867	,458	
	Grup içi	46024,668	728	63,221			
	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlık toplam puanları anne eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=867$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamaları; anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olanların ($\bar{X}=44,67$), anne eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=45,18$), anne eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=45,79$) ve anne eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=44,75$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin anne eğitim seviyesi değişkeninin psikolojik sağlık puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi Üçüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlıkları babalarının eğitim seviyelerine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 48: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Baba Eğitim Seviyesi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Baba Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlık	İlkokul	142	45,04	8,440
	Ortaokul	97	45,20	8,459
	Lise	253	45,51	7,838

Tablo 48 Devamı:

Ölçek	Baba Eğitim Seviyesi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlık	Üniversite	240	44,55	7,565

Tablo 49: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Baba Eğitim Seviyesine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Sağlık	Gruplar arası	116,405	3	38,802	,613	,607	
	Grup içi	46072,704	728	63,287			
	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlık toplam puanları baba eğitim seviyesine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=613$; $p>0.05$). Buna göre ergenlerin psikolojik sağlık puan ortalamaları; baba eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin ($\bar{X}=45,04$), baba eğitim seviyesi ortaokul düzeyindekilerin ($\bar{X}=45,20$), baba eğitim seviyesi lise düzeyindekilerin ($\bar{X}=45,51$) ve baba eğitim seviyesi üniversite düzeyindeki ergenlerin ise ($\bar{X}=44,55$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin baba eğitim seviyesi değişkeninin psikolojik sağlık puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi Dördüncü Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin psikolojik sağlıkları ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılık göstermekte midir?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 50: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Betimsel İstatistikleri

Ölçek	Aile Gelir Düzeyi	N	\bar{X}	Ss
Psikolojik Sağlık	0-2830 TL	161	44,55	8,744
	2831-5000 TL	267	45,33	7,728
	5001-10000 TL	230	44,99	7,459
	10001 TL ve üzeri	74	45,45	8,487

Tablo 51: Ergenlerin Psikolojik Sağlık Puanlarının Ailelerinin Aylık Gelir Düzeylerine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi

Ölçek	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlı Fark
Psikolojik Sağlık	Gruplar arası	72,390	3	24,130	,381	,767	
	Grup içi	46116,719	728	63,347			
	Toplam	46189,109	731				

Tablo incelendiğinde, psikolojik sağlık toplam puanları ergenlerin ailelerinin aylık gelir düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermemektedir ($F=,381$; $p>0.05$). Buna göre psikolojik sağlık puan ortalamaları; ailelerinin aylık gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olan ergenlerin ($\bar{X}=44,55$), gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=45,33$), gelir düzeyi 5001-10000 TL aralığında olanların ($\bar{X}=44,99$) ve gelir düzeyi 10001 TL ve üzerinde olanların psikolojik sağlık ortalamaları ise ($\bar{X}=45,45$) şeklindedir. Bu bulgu, ergenlerin aile aylık gelir düzeyi değişkeninin psikolojik sağlık puanlarına etkisinin olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi Beşinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 52: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyutları ile Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Puanları Arasındaki Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Analizi

	Sabit Zihniyet	Büyüme Zihniyeti	Psikolojik İyilik Hali	Psikolojik Sağlamlık
Sabit Zihniyet	1	-,204**	-,186**	-,153**
Büyüme Zihniyeti	-,204**	1	,280**	,238**
Psikolojik İyilik Hali	-,186**	,280**	1	,651**
Psikolojik Sağlamlık	-,153**	,238**	,651**	1

**Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Tablo incelendiğinde, örtük zeka anlayışı alt boyutları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık arasında alt ve orta düzeyde, negatif ve pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p < 0.01$). Korelasyon katsayısının +1.00 olması pozitif yönlü mükemmel ilişkiyi, -1.00 olması negatif yönlü mükemmel ilişkiyi, 0.00 olması ise ilişkinin yokluğunu göstermektedir. Korelasyon katsayısının mutlak değeri olarak ölçüsü, 0.00-0.29 arasındaki değerler düşük, 0.30-0.69 arasındaki değerler orta, 0.70-1.00 arasındaki değerler ise yüksek düzeyde bir ilişki olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk,2018: s.32). Tablo’ya bakıldığında ergenlerin sabit zihniyet toplam puanları ile büyüme zihniyeti toplam puanı arasında negatif yönlü

düşük düzeyde anlamlı ($r=-,204$), sabit zihniyet toplam puanları ile psikolojik iyilik hali toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ($r=-,186$), sabit zihniyet toplam puanları ile psikolojik sağlamlık toplam puanı arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ($r=-,153$) bir ilişki olduğu; ergenlerin büyüme zihniyeti toplam puanları ile psikolojik iyilik hali toplam puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ($r=,280$), büyüme zihniyeti toplam puanları ile psikolojik sağlamlık toplam puanları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı ($r=,238$) bir ilişki olduğu ve ergenlerin psikolojik iyilik hali toplam puanları ile psikolojik sağlamlık toplam puanları arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür.

➤ *Yirmi Altıncı Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyut puanları, psikolojik iyilik hali puanlarını yordamakta mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 53: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyut Puanları ve Psikolojik İyilik Hali Puanlarına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi R
SABİT	28,166	3,250	-	8,667	,000	-	-
Sabit Zihniyet	-0,406	0,108	-0,135	-3,742	,000	-0,186	-0,137
Büyüme Zihniyeti	0,809	0,115	0,253	7,026	,000	0,280	0,252
Bağımlı Değişken= Psikolojik İyilik Hali Toplam Puanı							
R= 0,310	R ² = 0,096	F(2,729)= 38,643		p= ,000			

Tablo incelendiğinde, ergenlerin sabit zihniyet ve büyüme zihniyeti düzeylerinin psikolojik iyilik halini yordama düzeyini belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda (R= 0,310 ; R²= 0,096 ; p<0,01) bağımsız değişkenlerin

psikolojik iyilik halindeki değişimin %8'ini açıkladığı görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre, sabit zihniyet ile psikolojik iyilik hali arasında ($\beta = -0,135$; $p < 0,05$) negatif yönlü ve anlamlı, büyüme zihniyeti ve psikolojik iyilik hali arasında ($\beta = 0,253$; $p < 0,05$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, örtük zeka anlayışı alt boyutları, psikolojik iyilik halini yordamaktadır şeklinde yorumlanabilir.

➤ *Yirmi Yedinci Alt Probleme Yönelik Bulgular*

“Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyut puanları, psikolojik sağlamlık puanlarını yordamakta mıdır?” alt problemine ilişkin bulgular yer almaktadır.

Tablo 54: Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyut Puanları ve Psikolojik Sağlamlık Puanlarına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi

Değişken	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi R
SABİT	36,539	2,865	-	12,755	,000	-	-
Sabit Zihniyet	-0,286	0,096	-0,109	-2,989	,003	-0,153	-0,110
Büyüme Zihniyeti	0,600	0,101	0,216	5,918	,000	0,238	0,214
Bağımlı Değişken= Psikolojik Sağlamlık Toplam Puanı							
R= 0,261	R ² = 0,068	F(2,729)= 26,689			p= ,000		

Tablo incelendiğinde, ergenlerin sabit zihniyet ve büyüme zihniyeti düzeylerinin psikolojik sağlamlık yordama düzeyini belirlemek için yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda ($R = 0,261$; $R^2 = 0,068$; $p < 0,01$) bağımsız değişkenlerin psikolojik sağlamlıktaki değişimin %6'sını açıkladığı görülmüştür. Standardize edilmiş regresyon katsayılarına göre, sabit zihniyet ile psikolojik sağlamlık arasında ($\beta = -0,109$; $p < 0,05$) negatif yönlü ve anlamlı, büyüme zihniyeti ve psikolojik

sağlamlık arasında ($\beta =0,216$; $p<0,05$) pozitif yönlü ve anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, örtük zeka anlayışı alt boyutları, psikolojik sağlamlığı yordamaktadır şeklinde yorumlanabilir.

SONUÇ

Araştırmanın bu bölümünde ergenlerin örtük zeka anlayışlarının psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık ile ilişkisine yönelik istatistiksel analiz sonuçları ele alınmaktadır.

Araştırma, Eskişehir ilinde gerçekleştirilmiş ve araştırmaya 5 resmi devlet lisesinde öğrenim gören ergenler katılmıştır. Bu araştırmanın amacı ergenlerin örtük zeka anlayışları, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi; örtük zeka anlayışı, psikolojik iyilik hali, psikolojik sağlamlık kavramlarını cinsiyet, yaş, okul türü, yılsonu başarı puanı, anne ve baba eğitim seviyesi, aile aylık gelir türü değişkenleri açısından incelemektir. Araştırmanın sonuçları alt problemlere ilişkin bulguları ilgili alan yazına göre tartışılmıştır.

➤ *Tartışma ve Sonuç*

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerine İlişkin Tartışma ve Yorum

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutlarının düzeyleri incelendiğinde; sabit zihniyet için orta değer 15,00 iken sabit zihniyet puan ortalaması 15,19 ve standart sapma puanının 3,036 olduğu görülmüştür. Büyüme zihniyeti alt boyutu için orta değer 21,00 iken büyüme zihniyeti puan ortalaması 21,43 ve standart sapma puanı 2,861 şeklindedir. Bu sonuçlara göre ergenlerin sabit zihniyet ve büyüme zihniyeti puanlarının ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir. Hardre (2006) tarafından lise öğrencilerine yönelik olarak yapılan çalışmada öğrencilerin hem sabit zihniyeti hem de büyüme zihniyetini benimseme eğiliminde oldukları görülmüştür. Berber ve Eker'in (2018) yaptıkları çalışmada ergenlerin hem yüksek düzeyde sabit zihniyete hem de yüksek düzeyde büyüme zihniyetine sahip olduğu görülmüştür. Bu durum araştırma bulgularının literatürle uyumlu olduğu ve lisede öğrenim gören ergenlerin

her iki zihniyet anlayışını da benimseme eğiliminde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun görülmesinde ergenlik döneminde bireylerin stresli bir süreç içerisinde olması, gelişimlerinin devam etmesi dolayısıyla henüz tamamlanmamasının etkili olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri incelendiğinde orta değer 41,00 iken psikolojik iyilik hali puan ortalaması 39,33 ve standart sapma puanının 9,155 olduğu görülmüştür. Bu sonuçlara göre ergenlerin psikolojik iyilik puanlarının ortalamasının ü olduğu görülmektedir. Çağır ve Gürkan (2010) tarafından yapılan araştırmada psikolojik iyilik hali orta değeri 130, puan ortalaması 129,31 bulunmuş ve araştırmaya katılan ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin orta seviyede olduğu görülmüştür. Sinop (2020) çalışmasında ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerini %70 olarak hesaplamıştır. Araştırma bulgularının literatürle benzer olduğu, ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin çok yüksek olmadığı görülmüştür. Lisede öğrenim gören ergenlerin çok yüksek psikolojik iyilik haline sahip olmamasının nedeni olarak, ergenlik döneminde yer alan değişimler ve yaşanan stres, bireylerin iş yaşamına yönelik seçimlerinin bu dönemde şekillenmesi gösterilebilir.

Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri incelendiğinde orta değer 46,00 iken psikolojik iyilik hali puan ortalaması 45,06 ve standart sapma puanının 7,949 olduğu görülmüştür. Çiftci (2019) tarafından yapılan en düşük psikolojik sağlamlık puanının 15, en yüksek puanın ise 28 olduğu ölçeğin kullanıldığı çalışmada ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri 24,32 ortalamaya sahip olduğu ve bu puanın maksimum puana yakın olduğu görülmüştür. Öte yandan Bozkurt (2019) tarafından yapılan çalışmada ise ergenlerin orta düzeyde psikolojik sağlamlığa sahip olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri orta ve yüksek seviyededir şeklinde düşünülebilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, erkek ergenlerin sabit zihniyet puanlarının kadın ergenlerin sabit zihniyet puanlarından yüksek olduğu; örtük zeka anlayışı alt boyutu büyüme zihniyeti ise cinsiyet değişkeni açısından incelendiğinde, kadın ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının erkek ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Akın (2006) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada kadın öğrencilerin büyüme zihniyetini, erkek öğrencilerin ise sabit zihniyeti daha fazla benimsedikleri tespit edilmiştir. Lochbahum vd. (2013) tarafından yapılan çalışmada kadın öğrencilerin büyüme zihniyetine sahip olma düzeylerinin erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmüş olup sabit zihniyete sahip olmanın cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Küçüköğlü vd. (2010) tarafından yapılan çalışmada büyüme zihniyeti ortalamaları açısından kadın öğrenciler lehine anlamlı düzeyde farklılık olduğu görülmüştür. Henderson ve Dweck (1990) tarafından 8. sınıf öğrencileriyle yapılan çalışmada kadın öğrencilerin sabit zihniyete sahip olma olasılıklarının erkek öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. İzci ve Koç'un (2012) pedagojik formasyon eğitimi alan üniversite öğrencilerine yönelik olarak yaptığı çalışmada bireylerin sahip olduğu örtük zeka anlayışlarının cinsiyete göre farklılaşmadığı saptanmıştır. Smith ve Sinclair (2005) tarafından yapılan çalışmalarda örtük zeka anlayışının cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmüştür. Özetle, örtük zeka anlayışının cinsiyet değişkenine göre farklılığı doğrultusunda elde edilen bulgular literatürle benzerdir. Örtük zeka anlayışına yönelik bu farklılığın nedeninin kadınların, erkeklerden daha yüksek bir içsel motivasyona sahip olması olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Özyurt (2020) lise öğrencilerine yönelik yaptığı çalışmada, ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre

farklılaşmadığı sonucuna ulaşmıştır. Literatürde bu araştırma bulgularını desteklemeyen araştırmalar da yer almaktadır. Hamurcu (2011) ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyinin cinsiyet değişkeni açısından incelendiği çalışmada, psikolojik iyilik hali düzeyinin bazı alt boyutlarında cinsiyete göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülmüştür. Araştırma sonucunda, kadın ergenlerin öz kabul ve yaşam amacı alt boyutlarının erkek ergenlerin alt boyut puanlarından yüksek olduğu bulunmuştur. Yapılan araştırmalarda, psikolojik iyilik halinin cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar bulunurken (Doğru, 2018; Savaş, 2019; Iqbal ve Nishat, 2017; Aydın, 2019) psikolojik iyilik halinin cinsiyete göre farklılaşmadığını gösteren çalışmalar (Benjet ve Hernandez-Guzman, 2001; Şencan, 2015; Steger vd., 2006; Karakaya, 2020) da bulunmaktadır. Ulusal ve uluslararası literatüre göre, ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmasına yönelik yapılan çalışmaların sonuçlarında farklılıklar bulunmaktadır; araştırma bulguları literatürle yer alan çalışmalarla benzerdir. Bu durum psikolojik iyi hali ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği daha çok çalışmaya ihtiyaç olduğu veya ergenlerin psikolojik iyilik halinin açıklanmasında cinsiyet değişkeninin tek başına etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin psikolojik sağlık düzeyleri cinsiyet değişkenine göre incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Rew vd. (2001) tarafından evsiz ergenlerle yapılan araştırmada, bulunan bulgularla benzer olarak psikolojik sağlık ile cinsiyetin ilişkili olmadığı görülmüştür. Özcan'ın (2005) lise öğrencileriyle yapmış olduğu çalışmada da psikolojik sağlamlığın cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Araştırma bulgularından farklı olarak Dayıoğlu (2008) tarafından lise öğrencilerine yönelik olarak yapılan araştırmada, cinsiyetin psikolojik sağlık toplam varyansının %19'unu açıkladığı görülmüştür. Ayrıca araştırmada erkek olmak ile daha yüksek psikolojik sağlık puanına sahip olmanın ilişkili olduğu bulunmuştur. Erdoğan, Özdoğan ve Erdoğan (2015) tarafından yapılan çalışmada erkek üniversite öğrencilerinin psikolojik sağlamlıklarının erkeklerden yüksek olduğu görülmüştür. Eminağaoğlu (2006) tarafından yapılan araştırmada ise psikolojik sağlık düzeyinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve kadınların psikolojik sağlamlıklarının erkeklerden yüksek

olduğu görülmüştür. Koç Yıldırım vd. (2015) tarafından ergenlere yönelik yapılan çalışmada psikolojik sağlamlık düzeylerinin cinsiyet değişkenine ilişkin farklılık gösterdiği ve kadın öğrenciler lehine bir sonuç olduğu görülmüştür. Literatürde araştırma sonucunu destekleyen sonuçlar olduğu gibi hem kadınlar lehine hem de erkekler lehine sonuçlara sahip araştırmaların olduğu görülmektedir. Aydın ve Egemberdiyeva'ya göre (2018: s.46) sonuçlar arasındaki bu farklılıklar, cinsiyet değişkeni ile psikolojik sağlamlık arasındaki ilişki incelemelerinde cinsiyetle birlikte yaşanan travmalar, hayattaki stres faktörleri, sağlıksız hayat şartları, sosyal desteğin olup olmaması gibi farklı faktörlerin de göz önünde bulundurulmasının gerekli olduğunu göstermektedir. Literatürde yer alan çalışmalar araştırma bulgularını desteklemektedir. Bu durum psikolojik sağlamlık ile cinsiyet değişkeni arasındaki ilişkinin incelendiği daha çok çalışmaya ihtiyaç olduğu veya ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının açıklanmasında cinsiyet değişkeninin tek başına etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyi Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Yaş Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları yaş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet yaş değişkeni açısından incelendiğinde 15 yaşındaki ergenlerin sabit zihniyet puanlarının 16 yaşındaki ergenlerin sabit zihniyet puanlarından daha yüksek olduğu; örtük zeka anlayışı alt boyutu büyüme zihniyeti ise yaş değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık göstermediği görülmüştür. Kabataş (2020) tarafından lise öğrencilerine yönelik olarak yapılan çalışmada, 14-15 yaşındaki ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının 16 yaşındaki ergenlerden yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kösterelioğlu vd. (2019) çalışmasında lise son sınıfta öğrenim gören 16-17 yaşındaki ergenlerin diğer yaş gruplarından daha düşük büyüme zihniyeti puanına sahip oldukları görülmüştür. Tzetzis vd. (2002) tarafından lise öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada, ergenlerin örtük zeka anlayışlarının yaşa göre değişkenlik göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma bulguları, ergenlere yönelik çalışmalardaki yaş aralığının geniş olmamasının, üst eğitim kurumuna geçiş sınavına yaş olarak yakınlığın, alan yazındaki araştırma sonuçlarının farklılık göstermesine neden olduğu ve yaş değişkeni ile örtük zeka anlayışı arasındaki ilişki ile ilgili daha fazla çalışma yapılmasının gerekli olduğunu düşündürmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin yaşa göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Ekti (2019) tarafından yapılan araştırmada, araştırma sonuçlarıyla benzer olarak ergenlerin psikolojik iyilik hallerinin yaşa göre farklılık göstermediği görülmüştür. Özyurt (2020) ergenlerin psikolojik iyilik hali ve bilinçli farkındalıklarının çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada, psikolojik iyilik halinin yaş değişkenine göre farklılık göstermediği bulunmuştur. Öte yandan, Özdin (2019) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada psikolojik iyilik hali ile yaş değişkeni arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Literatürdeki bulguların farklılık göstermesinin yaş aralığının geniş olmaması ve psikolojik iyilik hali düzeyinin yalnızca yaş değişkeni ile açıklanamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeyleri yaş değişkenine göre incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği; 15 yaşındaki ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin 17 ve 18 yaş grubundaki ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinden anlamlı farklılığa sahip olduğu görülmüştür. Çetinkaya ve Sarıcı Bulut (2019) tarafından ergenlere yönelik olarak yapılan çalışmada psikolojik sağlamlık ile yaş değişkeni arasında negatif yönlü düşük düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Çekceoğlu (2019) lisede öğrenim gören ergenlerle yaptığı çalışmada, psikolojik sağlamlık düzeyi ile yaş değişkeni arasında anlamlı farklılık olduğunu tespit etmiştir. 14-15 yaş aralığındaki ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin 16-17 ile 18-20 yaş aralığındaki ergenlerin psikolojik sağlamlıklarından yüksek olduğu görülmüştür. Akgöz Korkmaz (2019) tarafından 10-14 yaş aralığındaki ergenlerle yapılan çalışmada psikolojik sağlamlık düzeyi ile yaş arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Kılıç (2019) tarafından 14-18 yaş aralığındaki ergenlere yönelik yapılan araştırmada psikolojik sağlamlık düzeyinin yaş değişkenine göre anlamlı farklılık

oluşturmadığı görülmüştür. Literatürde araştırma sonucunu destekleyen sonuçlar olduğu gibi araştırma sonucu farklı olan araştırmalar da mevcuttur. Araştırma bulgularına bakıldığında yaş değişkenine göre farklılık göstermesinin nedeninin üniversite sınav stresi olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca literatürde yaş değişkeninin etkisinin olmadığı çalışmalar da oldukça fazladır; bu durumun sebebi yaş aralığının geniş olmamasından kaynaklanmaktadır veya psikolojik sağlamlık düzeyinin yalnızca yaş değişkeni ile açıklanamayacağı, şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Okul Türü Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları okul türü değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet okul türü değişkeni açısından incelendiğinde adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin sabit zihniyet puanlarının merkezi sınav puanı ile alan liselerdeki ve adrese dayalı akademik liselerdeki ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından bakıldığında ise merkezi sınav puanı ile alan ve adrese dayalı akademik liselerdeki ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının adrese dayalı mesleki liselerdeki ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Canıdemir (2013) tarafından yapılan çalışmada lise öğrencilerinin öğrenim gördükleri okul türü ile örtük zeka anlayışlarının arasında ilişki olduğu görülmüştür. Sınavla öğrenci alan okullarda (fen lisesi, anadolu öğretmen lisesi, anadolu lisesi) öğrenim gören öğrencilerin %83,2'si, sınavsız öğrenci alımı yapan okullardaki (genel lise, endüstri meslek lisesi, kız meslek lisesi) öğrencilerin %68,1'i büyüme zihniyeti anlayışına sahip iken; sınavla öğrenci alımı yapan liselerdeki öğrencilerin %16,8'i, sınavsız alım yapan okullardaki öğrencilerin %31,9'u sabit zihniyet anlayışına sahip olduğu görülmüştür. Öte yandan Kösterelioğlu vd. (2019) yapılan çalışmada mesleki eğitim veren liselerdeki öğrencilerin büyüme zihniyetine sahip olma düzeyinin akademik eğitim veren liselerdeki öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Berber ve Eker'in (2018) lisede öğrenim gören öğrencilere yönelik yapmış olduğu çalışmada büyüme zihniyeti

açısından farklılık görülmüştür. Farklılaşma Kız Meslek Lisesi ile Fen Lisesi öğrencileri açısından Kız Meslek Lisesi öğrencileri lehine; Fen Lisesi ve İmam Hatip Lisesi açısından ise İmam Hatip Lisesi lehinedir. İzci ve Koç'un (2012) yapmış olduğu çalışmada mezun olunan lise türünün örtük zeka anlayışı alt boyutları, sabit zihniyet ve büyüme zihniyetine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Türkiye'de bulunan ortaöğretim kurumlarının genel yapı itibariyle akademik ve mesleki eğitim veren liseler olarak ayrıldığı ancak liselere verilen isimlerin (anadolu öğretmen lisesi, fen lisesi, meslek lisesi, merkezi sınavla öğrenci alan liseler, adrese dayalı akademik lise vs.) zaman zaman değişiklik gösterdiği bilinmektedir. Akademik ve mesleki eğitim verilen liseler bakıldığında, akademik liselerin öğrencilerini üniversite sınavına hazırladığı ve akademik eğitime önem verdiği; mesleki liselerde ise önceliğin üniversite sınavı olmadığı, yardımcı meslek elemanı yetiştirildiği ve meslek eğitimi verildiği görülmektedir. Araştırma bulguları ve literatürdeki çalışmalar incelendiğinde, farklılıklar olmasına rağmen, akademik liselerde öğrenim gören öğrencilerin üniversite sınavına hazırlandığı ve dolayısıyla başarılarını kanıtlamaları gerektiğinden dolayı sabit zihniyetine sahip olma düzeylerinin daha yüksek olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. İşgör (2011) tarafından üniversite öğrencilerinin psikolojik iyilik halinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği çalışmada, araştırma bulgularıyla benzer olarak mezun olunan lise türü ile psikolojik iyilik hali puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. İlgili alan yazında bu araştırma sonucuyla tutarlı başka çalışmalar (Ekti, 2019; Aydın, 2019) da bulunmaktadır. Bu araştırmalardan farklı olarak okul türü ile psikolojik iyilik hali arasında ilişkinin olduğu araştırmalar da mevcuttur. Söner ve Yılmaz (2018), lisede okuyan öğrencilerin psikolojik iyilik halini çeşitli değişkenler açısından incelemiştir. Araştırma sonucunda, anadolu lisesinde öğrenim gören öğrencilerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin imam hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Meral ve Bahar (2006) tarafından anadolu ve imam hatip liselerinde öğrenim gören öğrencilerle yapılmış olan araştırmada, imam hatip lisesinde öğrenim gören öğrencilerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin anadolu lisesindeki

öğrencilerden yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulguları ilgili alan yazında yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Bu doğrultuda okul türü değişkeni ile psikolojik iyilik hali arasındaki ilişkinin incelendiği daha fazla araştırma yapılmasının gerekli olduğu söylenebilir.

Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin okul türüne göre farklılığı incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Araştırmaya göre adrese dayalı mesleki liselerde öğrenim gören ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin merkezi sınav liselerinde öğrenim gören ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Çataloğlu'nun (2011) yapmış olduğu araştırmada özel, anadolu ve fen liselerinde okuyan ergenlerin psikolojik sağlamlık alt ölçek puanlarının genel lise ve meslek liselerinde okuyan ergenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Akgün ve Uz Baş (2020) tarafından çalışmada lise öğrenimi gören ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin okul türü değişkenine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Dayıoğlu (2008) üniversite sınavına hazırlanan lise öğrencilerine yönelik yapılan araştırmada, öğrencilerin okul türlerinin psikolojik sağlamlık puanları açısından anlamlı farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Araştırmada mesleki lisede öğrenim gören ergenlerin daha yüksek psikolojik sağlamlığa sahip olduğu, dolayısıyla araştırma bulguları literatürdeki çalışmalardan farklı olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan ergenlerden akademik lisede öğrenim görenlerin üniversite sınavında başarılı olma sürecinde yaşanan zorluklar, stres vb. nedenlerle psikolojik sağlamlık düzeyleri azalmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Okul Başarısı Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları okul başarısı değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık görülmüştür. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet okul başarısı değişkeni açısından incelendiğinde, yılsonu başarı ortalaması 0-59,99 aralığında olan ergenlerin sabit zihniyet puanlarının, başarı puanı

60,00-69,99 / 70,00-84,99 / 85,00-100 aralığında olan ergenlerden yüksek olduğu; başarı puan ortalaması 60,00-69,99 ile 70,00-84,99 aralığında olan ergenlerin sabit zihniyet puanlarının ise yılsonu başarı puanı 85,00-100 aralığında olan ergenlerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından bakıldığında ise yılsonu başarı puanı ortalaması 85,00-100 aralığındaki ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının başarı puanı 0-59,99 aralığındaki ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Costa ve Faria (2018) tarafından yapılan 412.022 öğrenciyle yapılan 46 araştırmanın incelendiği meta analiz çalışmasında öğrencilerin örtük zeka anlayışları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu, büyüme zihniyetine sahip öğrencilerin yüksek notlara sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca Dweck (2006), Burnette vd. 2013 tarafından yapılan çalışmalarda da bireylerin sahip olduğu büyüme zihniyetinin akademik başarıyı olumlu etkilediği görülmüştür. Antoniou (2014) tarafından yapılan çalışmada büyüme zihniyetinin akademik başarının olumlu yönde yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir. Cautinho (2007) tarafından yapılan çalışmada büyüme zihniyeti ile akademik başarı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Akpur (2016) tarafından yapılan çalışmada ise araştırma bulgularından farklı olarak, örtük zeka anlayışı alt boyutları sabit zihniyet ve büyüme zihniyetinin akademik başarının yordayıcısı olmadığı görülmüştür. Araştırma bulgularının literatürle benzer olduğu ve büyüme zihniyetine sahip bireylerin okul başarılarının da yüksek olduğu görülmüştür. Bireylerin örtük zeka anlayışları zorluklar karşısında vazgeçmeyip mücadele etmelerini sağladığından büyüme zihniyetinin, bireylerin sınav, ders çalışma, akademik başarı, stres vb. faktörlerle mücadele etmesinde yardımcı olduğu düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin okul başarısına göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Literatürde bu araştırma bulgularıyla benzer olduğu düşünülen araştırmalar görülmüştür. Cenkseven (2004) üniversite öğrencilerinde öznel ve psikolojik iyilik halinin yordayıcılarını incelemiştir. Araştırma sonucunda okul başarısı ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Benzer şekilde Çelik (2016) tarafından öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmada okul başarısı ile psikolojik iyilik halinin ilişkili olmadığı görülmüştür. Alan yazında okul başarısı ile psikolojik iyilik halinin ilişkili olduğunu

gösteren çalışmalar da bulunmaktadır. Özden (2014) ve Özdin (2019) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmalarda okul başarısı arttığında psikolojik iyilik halinin de arttığı görülmektedir. Araştırma bulguları ilgili alan yazında yapılan çalışmalarla tutarlılık göstermektedir. Bu durum okul başarısı değişkeninin ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin belirlenmesinde tek kriter olmadığını düşündürmektedir.

Ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin okul başarısına göre farklılığı incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık bulunmuştur. Araştırma bulgularına göre okul başarısı 0-59,00 aralığında olan ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin okul başarısı 85-100 aralığında olan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Akgöz Korkmaz (2019) yapmış olduğu çalışmada ergenlerin okul başarı durumları ile psikolojik sağlıkları arasında anlamlı bir ilişki olduğunu ifade etmiştir. Biçen (2019) tarafından üniversite öğrencilerine yönelik yapılmış çalışmada, öğrencilerin akademik başarı ortalamaları ile psikolojik sağlıkları arasında istatistiksel anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür. Akademik ortalaması 3,00 ve üzeri olan öğrencilerin psikolojik sağlıkları, 2,00-2,99 aralığındaki akademik ortalamaya sahip öğrencilerinkinden yüksektir. Bozkurt (2019) tarafından yapılan çalışmada da ergenlerin okul başarıları arttıkça psikolojik sağlıklarının da arttığı görülmüştür. Araştırmada daha düşük okul başarısı ortalamasına sahip bireylerin daha yüksek psikolojik sağlığa sahip olduğu, dolayısıyla araştırma bulgularının literatürdeki çalışmalardan farklı olduğu görülmektedir. Bu durum araştırmaya katılan ergenlerin başarılı olma sürecinde yaşanan zorluklar, stres vb. nedenlerle psikolojik sağlık düzeyleri azalmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Anne Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları anne eğitim seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet anne eğitim seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde annelerinin eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin sabit zihniyet puanlarının annelerinin eğitim seviyesi lise ve üniversite düzeyinde olan ergenlerin puanlarından yüksek olduğu; örtük zeka anlayışı alt boyutu büyüme zihniyeti ise anne eğitim seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık olmadığı görülmüştür. Canidemir (2013) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin anne eğitim seviyesi ile örtük zeka anlayışlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Sabit zihniyet açısından incelendiğinde, anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin %26,3'ü, ortaokul mezunu olanların %29,4'ü, lise mezunu olanların %25,2'si ve üniversite mezunlarının %8,5'inin sabit zihniyet anlayışını benimsediği görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından ise, anne eğitim seviyesi ilkokul düzeyinde olan ergenlerin %73,7'sinin, ortaokul mezunlarının %70,6'sının, lise mezunlarının %74,2'sinin, üniversite mezunlarının %91,5'inin benimsediği görülmüştür. Anne eğitim seviyesi üniversite olan ergenlerin en yüksek düzeyde ortaokul olanların ise en düşük düzeyde büyüme zihniyetine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde ergenlerin örtük zeka anlayışlarının anne eğitim seviyesi değişkenine göre incelendiği çalışmaların yetersiz olduğu, var olan çalışmaların ise alt boyutlar açısından değil genel örtük zeka anlayışı puanı açısından olduğu görülmüş ve örtük zeka alt boyutları ile anne eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların atırılması gerektiği söylenebilir. Bu doğrultuda bu araştırma bulguları ile literatüre katkı sağlandığı düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Altuntaş (2018) tarafından yapılan çalışmada anne eğitim seviyelerinin ergenlerin psikolojik iyilik halinde anlamlı farklılığa yol açmadığı görülmüştür. Aydın (2019) ergenlerin algılanan anne baba tutumlarının benlik saygısı ve psikolojik iyilik hali ile ilişkisinin incelendiği çalışmada, ergenlerin anne eğitim seviyeleri ile psikolojik iyilik halleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Araştırma bulgularından farklı olarak Hamurcu (2011) ergenlerin anne eğitim seviyesinin psikolojik iyilik hali ile ilişkisinin incelediği çalışmasında, psikolojik iyilik halinin bazı alt boyutlarının anne eğitim seviyesi ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Öztürk (2019) tarafından üniversite

öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada psikolojik iyilik halinin anne eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırma bulgularının literatürle benzerlik gösterdiği, dolayısıyla ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri ile anne eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin yalnızca anne eğitim seviyesi değişkeni açıklanamayacağı düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılığı incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Bozkurt (2019) tarafından yapılan çalışmada araştırma bulgularıyla tutarlı olarak ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anne eğitim seviyesine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Akgöz Korkmaz (2019) tarafından ergenlerle yapılan çalışmada anne eğitim seviyesi ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Prince-Embury (2009), 9-14 yaş çocukların ebeveynlerinin eğitim seviyeleri ile çocukların psikolojik sağlamlık düzeyleri arasındaki ilişki incelemiş, örgün eğitim alma düzeyi daha yüksek anneye sahip çocukların psikolojik sağlamlık düzeylerinin daha yüksek olduğunu görmüştür. Yıldırım (2014) tarafından 14-18 yaş aralığındaki ergenlere yönelik yapılan çalışmada anne eğitim seviyesi ile ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ilişkili olduğu; anne eğitim seviyesi ortaokul ve lise olan ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin anne eğitim seviyesi ilkokul olanlardan, anne eğitim seviyesi üniversite olanların ise anne eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin psikolojik sağlamlıklarından yüksek olduğu görülmüştür. Koç Yıldırım vd. (2015) tarafından ergenlere yönelik yapılan çalışmada anne eğitim seviyesi ortaokul ve lise olan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının anne eğitim seviyesi ilkokul olanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularının literatürle benzer sonuçlar verdiği görülmektedir. Ayrıca literatürdeki çalışmalarda psikolojik sağlamlık düzeyinin anne eğitim seviyesine göre farklılaşmasının sebebi olarak, doğumla birlikte başlayıp devam eden süreçte çocuklarla en çok ilgilenen ebeveynin anne olması gösterilebilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Baba Eğitim Seviyesi Değişkeni Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları baba eğitim seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet baba eğitim seviyesi değişkeni açısından incelendiğinde babalarının eğitim seviyesi ilkökul düzeyinde olan ergenlerin sabit zihniyet puanlarının babalarının eğitim seviyesi ortaokul, lise ve üniversite düzeyinde olan ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından bakıldığında ise babalarının eğitim seviyesi üniversite olan ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının babalarının eğitim seviyesi ilkökul olan ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Canıdemir (2013) yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin baba eğitim seviyesi ile örtük zeka anlayışlarının ilişkili olduğu görülmüştür. Sabit zihniyet açısından incelendiğinde, baba eğitim seviyesi ilkökul düzeyinde olan ergenlerin %30,7'sinin, ortaokul mezunu olanların %22,8'i, lise mezunu olanların %27,1'inin ve üniversite mezunlarının %15,8'inin sabit zihniyet anlayışını benimsediği görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından ise, baba eğitim seviyesi ilkökul düzeyinde olan ergenlerin %69,3'ünün, ortaokul mezunlarının %77,2'sinin, lise mezunlarının %72,9'unun, üniversite mezunlarının %84,2'sinin benimsediği görülmüştür. Baba eğitim seviyesi üniversite olan ergenlerin en yüksek düzeyde ilkökul olanların ise en düşük düzeyde büyüme zihniyetine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde ergenlerin örtük zeka anlayışlarının baba eğitim seviyesi değişkenine göre incelendiği çalışmaların yetersiz olduğu, var olan çalışmaların ise alt boyutlar açısından değil genel örtük zeka anlayışı puanı açısından olduğu görülmüş ve örtük zeka alt boyutları ile baba eğitim seviyesi arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmaların artırılması gerektiği söylenebilir. Bu doğrultuda bu araştırma bulguları ile literatüre katkı sağlandığı düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aydın (2019) tarafından yapılan

araştırmada baba eğitim seviyeleri ile ergenlerin psikolojik iyilik hali arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Bu araştırma bulgularıyla benzer kabul edilebilecek Karabeyeser (2013)  niversite öğrencilerine yönelik yaptığı araştırmada baba eğitim seviyesine göre psikolojik iyilik halinin farklılaşmadığını ifade etmiştir.  zyurt (2020) tarafından yapılan çalışmada da baba eğitim seviyesi ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Literatürde baba eğitim seviyesi ile psikolojik iyilik halinin ilişkili olduğunu söyleyen araştırmalar da bulunmaktadır. Öztürk (2019) tarafından  niversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada psikolojik iyilik halinin baba eğitim seviyesine göre anlamlı farklılık gösterdiği görülmüştür. Altuntaş (2018) tarafından ergenlere yönelik yapılan çalışmada, babası okuryazar olan ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin babası okuryazar olmayan ergenlerden yüksek olduğu görülmüştür. Araştırma bulgularının literatürle benzerlik gösterdiği, farklı araştırma sonuçları olmasına rağmen, dolayısıyla ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeyleri ile baba eğitim seviyeleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı ve ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin yalnızca baba eğitim seviyesi değişkeni açıklanamayacağı düşünülmektedir.

Ergenlerin psikolojik sağamlık düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre farklılığı incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Akgöz Korkmaz (2019) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada baba eğitim seviyesi ile psikolojik sağamlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Bozkurt (2019) tarafından yapılan çalışmada araştırma bulgularından farklı olarak ergenlerin psikolojik sağamlık düzeylerinin baba eğitim seviyesine göre farklılık göstermediği görülmüştür. Prince-Embury (2009), 9-14 yaş çocukların ebeveynlerinin eğitim seviyeleri ile çocukların psikolojik sağamlık düzeyleri arasındaki ilişki incelemiş, örgün eğitim alma düzeyi daha yüksek babaya sahip çocukların psikolojik sağamlık düzeylerinin de yüksek olduğunu görmüştür. Yıldırım (2014) tarafından 14-18 yaş aralığındaki ergenlere yönelik yapılan araştırmada baba eğitim seviyesi ile ergenlerin psikolojik sağamlık düzeylerinin ilişkili olduğu; baba eğitim seviyesi  niversite olanların baba eğitim seviyesi ilkokul olan öğrencilerin psikolojik sağamlıklarından yüksek olduğu görülmüştür. Koç Yıldırım vd. (2015) tarafından ergenlere yönelik yapılan çalışmada baba eğitim

seviyesi üniversite olan ergenlerin psikolojik sağlamlıklarının baba eğitim seviyesi ilkokul olanlardan yüksek olduğu görülmüştür. Akgöz Korkmaz'a göre, ergenlerin baba eğitim seviyesi ile psikolojik sağlamlığı arasında ilişki bulunamamasının sebebi, Türkiye kültüründe baba ile ergenin ilişkisinin daha mesafeli olmasıdır (2019: s.55). Araştırma bulgularının literatürle tutarlı sonuç verdiği görülmektedir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlamlık Düzeylerinin Ailelerinin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesine Ait Bulguların Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları aile aylık gelir düzeyi açısından incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Örtük zeka anlayışı alt boyutu sabit zihniyet aile aylık gelir düzeyi açısından incelendiğinde gelir düzeyi 0-2830 TL aralığında olan ergenlerin sabit zihniyet puanlarının gelir düzeyi 2831-5000 TL / 5001-10000 TL /10000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip olan ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Büyüme zihniyeti açısından bakıldığında ise aile aylık gelir düzeyi 2831-5000 TL aralığında olan ergenlerin büyüme zihniyeti puanlarının gelir düzeyi 0-2830 TL aralığındaki ergenlerin puanlarından yüksek olduğu görülmüştür. Claro vd (2016) tarafından yapılan araştırmada düşük gelirli aileden gelen liseli öğrencilerin büyüme zihniyetine sahip olma olasılıklarının yüksek gelirli aileden gelen öğrencilere göre daha düşük olduğu görülmüştür. Kabataş (2020) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin örtük zeka anlayışlarının gelir düzeyine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma bulguları literatürle uyumlu olarak ergenlerin sahip oldukları gelir düzeyi örtük zeka anlayışını etkilemektedir şeklinde yorumlanabilir. Bu durumun nedeni olarak, ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde aile gelir düzeyi düşük olan ergenlerin istediklerini gerçekleştiremeyeceklerine yönelik inançlara sahip olduğu ve ekonomik yetersizlik nedeniyle kaynaklara erişimin zor olması gösterilebilir.

Ergenlerin psikolojik iyilik hali düzeylerinin aile gelir düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aydın (2019) tarafından yapılan

araştırmada ergenlerin gelir düzeyi ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı ilişki olmadığı görülmüştür. Biswas-Diener vd. (2004)'nin yapmış olduğu çalışmada gelir düzeyi artan bireylerin harcama, istek ve beklentilerinin de arttığı ve dolayısıyla yüksek gelire sahip bireylerin yüksek psikolojik iyilik haline sahip olmadığı görülmüştür. Cenkseven (2004) tarafından niversite öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada da araştırma bulgularıyla benzer olarak sosyo-ekonomik düzey ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır. Araştırma bulgularından farklı olarak, Silva vd. (2007) tarafından 960 Brezilyalı ergene yönelik olarak yapılan araştırmada, ergenlerin psikolojik iyilik halinin ailelerinin sosyo-ekonomik düzeylerinden etkilendiği görülmüştür. İşgör (2011) tarafından niversite öğrencilerine yönelik olarak yapılan araştırmada, sosyo-ekonomik düzey ile psikolojik iyilik hali puanları arasında anlamlı bir farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Kara (2014) tarafından lise ğrencilerinin tükenmişlik ve psikolojik iyilik halinin çeşitli değişkenler açısından incelendiği araştırmada gelir düzeyi ile psikolojik iyilik hali arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Literatürde araştırma bulgularını destekleyen çalışmalar olmasına rağmen desteklemeyen çalışmalar da mevcuttur. Literatür incelendiğinde bireylerin sosyo-ekonomik düzeyinin örtük zeka anlayışları açısından dezavantajlı bir durum olarak ele alındığı ve büyüme zihniyetine sahip olma düzeyini olumsuz etkilediğinin savunulduğu görülmüş; bu görüşün araştırma sonuçlarında farklı olması örneklem azlığı veya seçilen örneklem grubu seçilirken sosyo-ekonomik düzeyine dikkat edilmemesi ile açıklanabilir.

Ergenlerin psikolojik sağlamlık düzeylerinin ailelerinin aylık gelir düzeyine göre farklılığı incelendiğinde anlamlı düzeyde farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Akgöz Korkmaz (2019) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada da ailelerinin aylık gelir düzeyi ile psikolojik sağlamlık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Felner vd. (1995) ergenlere yönelik olan çalışmada ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile aile aylık gelir düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Araştırma bulgularından farklı olarak Kılıç (2019) tarafından ergenlerle yapılan araştırmada ergenlerin psikolojik sağlamlıkları ile ailelerinin gelir düzeyinin ilişkili olduğu, gelir düzeyi arttııka psikolojik sağlamlık düzeyinin de

arttığı görülmüştür. Araştırma bulguları literatürle tutarlı olarak ergenlerin psikolojik sağlık düzeylerinin gelir düzeyi değişkenine göre farklılaşmamaktadır, dolayısıyla ergenlerin psikolojik sağlıklarının belirlenmesine gelir düzeyinin tek başına etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışları ile Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutları ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık arasında ilişki incelendiğinde anlamlı düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Örtük zeka anlayışı alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Örtük zeka alt boyutları ile psikolojik iyilik hali arasındaki ilişki incelendiğinde; sabit zihniyet ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık arasında negatif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki, büyüme zihniyeti ile psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Ayrıca psikolojik iyilik hali ile psikolojik sağlık arasında da pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı bir ilişkinin varlığı söz konusudur. Sağ (2016) tarafından yetişkin bireylere yönelik olan çalışmada psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kajbafnezhad ve Khaneh Keshi (2016) tarafından üniversitede okuyan kadın öğrencilere yönelik yapılan çalışmada psikolojik iyilik halinin psikolojik sağlamlığı anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Zeng vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada bireylerin sahip olduğu büyüme zihniyetinin hem psikolojik iyilik hali ile hem de psikolojik sağlamlıkla ilişkili olduğu görülmüştür. Örtük zeka teorisi, psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık kavramlarının birbiri ile ilişkili olmasında, bütün kavramların pozitif psikolojinin bir kavramı olması ve kavramların zor durumlar karşısında bireyde var olan gücü kullanmasını, mücadele etmeyi vurgulamasının etkili olduğu söylenebilir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyutlarının Psikolojik İyilik Halini Yordamasına İlişkin Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutlarının psikolojik iyilik halini yordama düzeyini belirlemek için yapılan inceleme sonucunda, sabit zihniyet ve büyüme zihniyetinin psikolojik iyilik halindeki değişimin %8'ini açıkladığı görülmüştür. Sabit zihniyetin psikolojik iyilik halini negatif yönlü ve anlamlı, büyüme zihniyetinin ise pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zeng vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada büyüme zihniyeti ile psikolojik iyilik hali arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu araştırma bulgularıyla benzer görülebilecek Zeng vd. (2019) tarafından öğretmenlere yönelik yapılan çalışmada örtük zeka teorisi alt boyutlarından büyüme zihniyetinin psikolojik iyilik halini yordadığı görülmüştür. Biçer vd. (2021) tarafından meslek yüksekokulu öğrencilerine yönelik yapılan çalışmada örtük zeka anlayışı ile psikolojik iyilik halinin birbiri ile ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum örtük zeka anlayışı alt boyutlarının ergenlerin psikolojik iyilik halini arttırıcı ve azaltıcı yönde rol aldıklarını sonucunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, araştırma grubu için sabit zihniyet anlayışının psikolojik iyilik halini olumsuz yönde etkilediğini, büyüme zihniyetinin ise psikolojik iyilik halini olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışı Alt Boyutlarının Psikolojik Sağlamlığı Yordamasına İlişkin Tartışma ve Yorumu

Ergenlerin örtük zeka anlayışı alt boyutlarının psikolojik sağlamlığı yordama düzeyini belirlemek için yapılan inceleme sonucunda, sabit zihniyet ve büyüme zihniyetinin psikolojik sağlamlıktaki değişimin %6'sını açıkladığı görülmüştür. Sabit zihniyetin psikolojik sağlamlığı negatif yönlü ve anlamlı, büyüme zihniyetinin ise pozitif yönlü ve anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Zeng vd. (2016) tarafından yapılan çalışmada büyüme zihniyeti ile psikolojik sağlamlık arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Bu durum örtük zeka anlayışı alt boyutlarının ergenlerin psikolojik sağlamlıklarını arttırıcı ve azaltıcı

yönde rol aldıklarını sonucunu ortaya koymaktadır. Bu sonuçlar, araştırma grubu için sabit zihniyet anlayışının psikolojik sağlamlığı olumsuz yönde etkilediğini, büyüme zihniyetinin ise psikolojik sağlamlığı olumlu yönde etkilediğini göstermektedir.

➤ *Öneriler*

Ebeveynler İçin Öneriler

Ebeveynlerin çocuklarının zekaya bakış açısını olumlu yönde etkilemek ve büyüme zihniyeti anlayışına sahip olmalarını desteklemelerine yönelik öneriler;

- Ebeveynlerin çocukların hayatlarına yönelik geri bildirimleri oldukça önemlidir. Çocuklar yeni bir deneyim yaşarken, bir performansı yerine getirirken ebeveynlerin başarı beklentisi yerine önceliklerinin çocuklarının öğrenmesi olmalıdır.
- Çocuklarının okul başarısı, sınav sonucu vb. gibi durumlarını değerlendirirken notun yüksek ya da düşük olmasına odaklanmak yerine, öğrenmenin gerçekleşip gerçekleşmediğine odaklanılmalıdır. Çocuğun öğrenemediği, eksik kaldığı yerlerin tamamlanmasında ebeveynler çocuklarına destek olmalıdır.
- Ebeveynlerin çocuklarını başka çocuklarla kıyaslamaları çocukların kendi yeterliliklerine yönelik algılarını olumsuz etkilemekte ve başarılı olmanın kriterini başkalarına göre belirlemelerine ve psikolojik iyilik hali düzeylerinin azalmasına neden olmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerin çocuk yetiştirme sürecinde kıyaslama yapmaması oldukça önemlidir.

Uygulayıcılar İçin Öneriler

- Öğrencilerin büyüme zihniyetlerinin geliştirilmesi için bütün yaş gruplarına yönelik eğitimler ve etkinlikler yapılabilir.

- Öğrencilerin yanı sıra öğrencilerin hayatında önemli etkilere sahip olan öğretmenlerin de büyüme zihniyeti anlayışına sahip olmaları oldukça önemlidir, bu nedenle öğretmenlerin, okul yöneticilerinin büyüme zihniyeti anlayışlarının geliştirilmesine yönelik eğitimler ve etkinlikler planlanabilir.
- Psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık kavramları yoğun stres yaşanan, zorluklarla karşılaşılan durumlarda –ergenlik dönemi gibi bireyler oldukça önemlidir. Bu nedenle bireylerin psikolojik iyilik hali ve psikolojik sağlık düzeylerine yönelik çalışmalar artırılmalıdır.

Araştırmacılar İçin Öneriler

- Bu araştırmaya Eskişehir ili Odunpazarı ilçesinde bulunan devlet liselerinde öğrenim gören öğrenciler katılmıştır. Araştırma grubu genişletilerek MEB'e bağlı resmi ve özel okullarda öğrenim gören tüm lise öğrencileri ile ilgili bilgiler edinilebilir.
- Araştırmanın çalışma grubunu lisede öğrenim gören ergenler oluşturmaktadır. Bu çalışma tüm eğitim kademelerinde öğrenim gören öğrencilerle yapılabilir.
- Ulusal literatürdeki araştırmalar incelendiğinde örtük zeka anlayışlarıyla ilgili çalışmaların daha çok üniversite düzeyindeki öğrencilerle yapıldığı görülmüştür. Bu nedenle farklı kademelere yönelik çalışmalara ağırlık verilebilir.
- Literatürde örtük zeka anlayışının daha çok başarı yönünden ele alındığı görülmüştür, bu nedenle araştırmalarda örtük zeka anlayışının farklı kavramlarla ilişkisi incelenebilir.
- Araştırma ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Özellikle örtük zeka anlayışına yönelik deneysel çalışmaların azlığı nedeniyle bu tür çalışmalara ağırlık verilebilir.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Atkinson, Rita L., Richard C. Atkinson, Edward E. Smith and J. Berna Daryl (1990). Introduction to Psychology. New York: Harcourt Brace Jovanovich College Publishers.
- Aydoğdu, Fatih (2017). "Çocuk Gelişimi I-II." Ed. Şafak Öztürk Aynal. Ankara: Atalay Matbaacılık.
- Bandura, Albert (1989). "Self-Regulation of Motivation and Action Through İnternal Standards and Goal System." Ed. Lawrence A. Pervin. Goal Concepts in Personality and Social Psychology. Hillsdale, NJ: Erlbaum, 19-85.
- Bandura, Albert (1997). Self-efficacy: The Exercise of Control. New York: W. H. Freeman and Company.
- Bollen, Kenneth A. (1989). Structural Equations with Latent Variables. New York: Wiley.
- Bradburn, Norman M. (1969). The Structure of Psychological Well-Being. England: Oxford.
- Burger, Jerry M. (2006). Kişilik. İstanbul: Kaknüs Yayınevi.
- Büyüköztürk, Şener (2018). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı. Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, Şener, Ebru Kılıç Çakmak, Özcan Erkan Akgün, Şirin Karadeniz, Funda Demirel (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, Doğan (2012). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çelen, Nermin (2011). Ergenlik ve Genç Yetişkinlik. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- Çokluk, Ömay, Güçlü Şekercioğlu ve Şener Büyüköztürk (2016). Sosyal Bilimler İçin Çok Değişkenli İstatistik: Spss ve Lisrel Uygulamaları. Ankara: Pegem Akademi.
- Deryakulu, Deniz (2006). "Epistemolojik İnançlar." Ed. Yıldız Kuzgun ve Deniz Deryakulu. Eğitimde Bireysel Farklılıklar Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Dweck, Carol S. (2006). Aklımı En Doğru Şekilde Kullan (Çev. Uğur Kaya). İstanbul: Yakamoz Kitap.
- Dweck, Carol S. and Ellen Elliot (1983). "Achievement Motivation." Ed. P. Mussen and E. M. Heatherington. Handbook of Child Psychology. New York: Wiley, 643-691.
- Elliot, Andrew J. and Carol S. Dweck (2005). Handbook of Competence and Motivation. New York: The Guilford Press.
- Ekşi, Aysel (1990). Çocuk, Genç, Ana Babalar. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Erikson, Erik H. (1968). Identity: Youth and Crisis. New York: W.W. Norton & Company.
- Erikson, Erik H. (1977). Childhood and Society. London: Published in Paladin Books.
- Erikson, Erik H. (1984). İnsanın Sekiz Çağı (Çev. T. Bedirhan Üstün). Ankara: Birey ve Toplum Yayıncılık.

- Flannery, Daniel (2006). *Violence and Mental Health in Everyday Life*. Lanham, MD, USA: AltaMira Press.
- George, Darren and Paul M. Mallery (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update*. Boston: Pearson.
- Greene, Roberta (2002). "Human Behavior Theory: A Resilience Orientation." Ed. Roberta Greene. *Resiliency: An Integrated Approach to Practice, Policy and Research*. Washington, DC: NASW Press.
- Hefferon, Kate and Iona Boniwell (2014). *Pozitif Psikoloji Kuram, Araştırma ve Uygulamalar*. (Çev. Ed. Tayfun Doğan). Ankara: Nobel Yayınları.
- Henderson, Valanne and Carol S. Dweck (1990). "Adolescence And Achievement," In *At The Threshold: The Developing Adolescent*. Ed. S. Shirley Feldman and Glen R. Elliott. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Kaprio, Jaakko and Richard J. Rose (2006). *Socioemotional Development and Health From Adolescence to Adulthood*. New York: Cambridge University Press.
- Karasar, Niyazi (1998). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kirby, Laura D. ve Mark W. Fraser (1997). "Risk and Resilience in Childhood." Ed. Mark Fraser. *Risk and Resilience in Childhood*. Washington, DC: NASW Press.
- Kulaksızoğlu, Adnan (1998). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, Adnan (2004). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Maslow, Abraham H. (1954). *Motivation and Personality*. New York: Harper.
- Moshman, David (2005). *Adolescent Psychological Development*. London: Lawrence Erlbaum Associates, Inc., Publishers.
- Murphy, Lois Barclay (1987). "Further Reflections on Resilience." Ed. E. James Anthony and Berthram J. Cohler. *The Invulnerable Child*. New York: The Guilford Press.
- Pico Della Mirandola, Giovanni (2012). "Oration on the Dignity of Man: A New Translation and Commentary." Ed. Francesco Borghesi, Michael Papio and Massimo Riva. New York: Cambridge University Press.
- Santrock, John W. (2011). *Ergenlik* (Çev. Ed. Diğdem Müge Siyez) (2014). Ankara: Nobel Yayınları.
- Seçer, İsmail (2015). *Psikolojik Test Geliştirme ve Uyarlama Süreci Spss ve Lisrel Uygulamaları*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Seligman, Martin E. P. (2002). "Positive Psychology, Positive Prevention, and Positive The-Rapy." Ed. C. R. Snyder and Shane J. Lopez. *Handbook Of Positive Psychology*. New York: Oxford University Press.
- Senemoğlu, Nuray (2000). *Gelişim, Öğrenme ve Öğretim*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Siyez, Diğdem Müge (2009). *Ergenlerde Problem Davranışlar*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Sprinthall, Norman A. and W. Andrew Collins (1984). *Adolescent Psychology, A Developmental View*. New York: Random House.
- Steinberg, Laurence (2007). *Ergenlik*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tan, Hasan (1992). *Psikolojik Danışma ve Rehberlik*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Variş, Fatma (1963). *Ergenin Gelişimi*. İstanbul: Özgü Yayınevi.
- Wallerstein, Harvey (1981). *The Penguin Dictionary of Psychology*. New York: 625 Madison Avenue.
- Werner, Emmy E. and Ruth S. Smith (2001). *Journeys From Childhood To Midlife: Risk, Resilience, And Recovery*. Ithaca, NY: Cornell University Press.

- Yazgan İnanç, Banu ve Eşef Ercüment Yerlikaya (2014). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Yavuzer, Haluk (1993). *Çocuk Psikolojisi*, (9. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk (2005). *Gençliği Anlamak*, (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Haluk (2007). *Çocuk Psikolojisi*, (30. Baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi.

Makale – Bildiri ve Diğer Basılı Kaynaklar

- Abd-El-Fattah, Sabry and Greg Yates (2006). “Implicit Theory of Intelligence Scale: Testing for Factorial Invariance and Mean Structure”. Paper Presented at The Australian Association for Research in Education Conference, Adelaide, South Australia, 1-14.
- Abubakar, Amina, Itziar Alonso-Arbiol, Fons J. R. Van de Vijver, Margret Murugami, Lubna Mazrui and Josephine Arasa (2013). “Attachment and Psychological Well-Being Among Adolescents with and Without Disabilities in Kenya: The Mediating Role of Identity Formation”. *Journal of Adolescence*, 2 (36), 849-857.
- Ahioglu-Lindberg, E. Nihal (2011). “Piaget ve Ergenlikte Bilişsel Gelişim”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(1), 1-10.
- Akdoğan, Asuman ve Sema Polatçı (2013). “Psikolojik Sermayenin Performans Üzerindeki Etkisinde İş Aile Yayılımı ve Psikolojik İyi Oluşun Etkisi”. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 273-293.
- Akgöz Korkmaz, Iğın (2019). 5.-8. Sınıf (9-14 Yaş) Arası Çocukların Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Akgün, Ümmügülsüm ve Aslı Uz Baş (2020). “Lise Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcıları Olarak Güvengenlik ve Mizah Tarzları”. *Pesa Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(3), 217-231.
- Akgün, Ümmügülsüm (2018). “Lise Öğrencilerinde Psikolojik Sağlamlığın Yordayıcıları Olarak Güvengenlik Ve Mizah Tarzları”. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Akın, Ahmet ve Bayram Çetin (2007). “Başarı Yönelimleri Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. *Eurasian Journal of Educational Research*, 26, 1-12.
- Akın, Taylan, Ayşen Baykara, Suha Miral ve Serkan Özakbaş (1992). “Gençlerde Beden İmgesi ve Benlik Saygısı İlişkisi”. *Çocuk ve Ergen Psikiyatrisi Günleri*, İzmir.
- Akın, Ahmet (2006). *Başarı Amaç Oryantasyonları ile Bilişötesi Farkındalık Ebeveyn Tutumları ve Akademik Başarı Arasındaki İlişkiler*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Akman, Yasemin ve Fidan Korkut (1993). “Umut Ölçeği Üzerine Bir Çalışma”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9, 193-202.
- Akpur, Uğur (2016). “The Explanatory and Predictive Relationship Pattern Between University Students’ Goal Orientation Behaviours and Their Academic Achievement”. *Educational Research and Reviews*, 11(17), 1650-1658.
- Akşit, Sadık ve Feyza Koç (2018). “Ergenlik Döneminde Fiziksel Büyüme ve Gelişim”. *Türk Klinikleri Çocuk Psikiyatrisi*, 4(2), 1-6.
- Akyıldırım, Pınar Damran (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Benlik Saygısı Algılanan Sosyal Destek ve Psikolojik Sağlamlık Arasındaki İlişkinin*

- İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Alesi, Marianna, Gaetano Rappo and Annamaria Pepi (2016). "Investigating The Improvement of Decoding Abilities and Working Memory in Children With Incremental or Entity Personal Conceptions of Intelligence: Two Case Reports". *Frontiers in Psychology*, 6(1939), 1-10.
- Alisinanoğlu, Fatma (2002). "Gençlik Dönemi Özellikleri ve Genç Anne-Baba İletişimi". *Eğitim ve Bilim*, 27(123), 62-63.
- Altuntaş, Serkan (2018). Ergenlerde İyi Oluşun Yordayıcısı Olarak Yaşamda Anlam, Minnettarlık ve Affedicilik. Yayımlanmamış Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Ames, Carole and Jennifer Archer (1987). "Mothers' Beliefs About the Role of Ability And Effort in School Learning". *Journal of Educational Psychology*, 79(4), 409-414.
- Ames, Carole (1992). "Classrooms Goals Structures and Student Motivation". *Journal of Educational Psychology*, 84(3), 261-271.
- Antoniou, Faye (2014). "One For All or All For One? Do Principal's and Teacher's Goal Orientations Affect Students' Achievement in Reading, Spelling and Vocabulary"? *Procedia –Social Behavioral Sciences*, 131, 484-490.
- Arslan, Gökmen (2015a). Ergenlikte Algılanan Duygusal İstismar ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Arslan, Gökmen (2015b). "Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği'nin (ÇGPSÖ-12) Psikometrik Özellikleri: Geçerlilik ve Güvenirlik". *Ege Eğitim Dergisi*, 16(1), 1-12.
- Arslan, Gökmen ve Murat Balkıs. (2016). "Ergenlerde Duygusal İstismar, Problem Davranışlar, Öz-yeterlik ve Psikolojik Sağlık Arasındaki İlişki". *Sakarya University Journal of Education*, 6(1), 8-22.
- Arslan, Serhat ve Ahmet Akın (2015). "2x2 Başarı Yönelimleri Ölçeği (Revize Formu): Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Sakarya University Journal of Education*, 5(1), 7-15.
- Atik, Lamiser E. (2013). Liseli Ergenlerde Bağlanma Stilleri ve Psikolojik Sağlık Düzeyleri Arasındaki İlişkide Özyansıtma ve İçgörünün Rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bilim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, Ercan (2019). Ergenlerin Algılanan Anne Baba Tutumlarının Benlik Saygısı ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Aydın, Merve, ve Arzu Egemberdiyeva (2018). "Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin İncelenmesi". *Türkiye Eğitim Dergisi*, 3(1), 37-53.
- Ayhan Başer, Duygu, Hilal Aksoy ve Mustafa Cankurtaran (2020). "Hemşirelik Fakültesine Yeni Kayıt Olan Gençlerin Bazı Sağlık Taramalarına Dair Sağlık Hizmeti Alma Durumları". *Journal of Contemporary Medicine*, 10(3), 447-452.
- Aytekin Özdemir, Aynur ve Semra Köse (2019). "Adölesan Sağlığına Giriş." Ed. Ayda Çelebioğlu. *Adölesan Sağlığı ve Hemşirelik Yaklaşımları* (1. Baskı). Ankara: Türkiye Klinikleri, 1-8.

- Baranik, Lisa E., Kenneth E. Barron and Sara J. Finney (2007). "Measuring Goal Orientation in A Work Domain: Construct Validity Evidence for The 2x2 Framework". *Educational and Psychological Measurement*, 67(4), 697-718.
- Bayer, Angela M., Robert H. Gilman, Amy O. Tsui and Michelle J. Hindin (2010). "What is Adolescence? Adolescents Narrate Their Lives in Lima, Peru". *Journal of Adolescence*, 4(33), 509-520.
- Benjet, Corina and Laura Hernandez-Guzman (2001). "Gender Differences in Psychological Well-Being of Mexican Early Adolescents". *Adolescence*, 36(141), 47-65.
- Berber, Abdulkadir ve Cevat Eker (2018). "Ortaöğretim Öğrencilerinin Umut ve Başarı Yönelimleri Arasındaki İlişki". *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 1569-1581.
- Biçen, Mehmet Uğur (2019). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlıkları İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Lefkoşa.
- Biçer, İsmail, Doğançan Çavmak, Duygu Deniz ve Mustafa Özal (2021). "Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinin Başarı Yönelimlerinin İyi Oluş Modeli (PERMA) ile İlişkisi". *Sağlık ve Sosyal Refah Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 102-109.
- Biswas-Diener, Robert, Ed Diener and Maya Tamir (2004). "The Psychology Of Subjective Well-Being". *Daedalus*, 133(2), 18-26.
- Bitmiş, M. Gökhan, Alptekin Sökmen, Hakan Turgut (2013). "Psikolojik Dayanıklılığın Tükenmişlik Üzerine Etkisi: Örgütsel Özdeşleşmenin Aracılık Rolü". *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(2): 27-40.
- Bolat, Zeynep (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlamlık Ve Öz-Anlayışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Bozkurt, Nurgül (2019). *Ergenlerde Psikolojik Sağlamlık ve Bilişsel Esneklik Düzeylerinin Sınav Kaygısı ile İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Burnette, Jeni L., Ernest O'Boyle, Eric M. VanEpps, Jeffrey M. Pollack and Eli J. Finkel (2013). "Mind-Sets Matter: A Meta-Analytic Review of Implicit Theories And Self-Regulation". *Psychological Bulletin*. 139, 655-701.
- Canıdemir, Amine (2013). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğrenme Yaklaşımları ve Başarı Amaç Yönelimlerinin Akademik Başarı ile İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Capella, Elise and Rhona S. Weinstein (2001). "Turning Around Reading Achievement: Predictors of High School Students Academic Resilience". *Journal of Educational Psychology*, 93(4), 758- 771.
- Casas, Ferran (2010). "Subjective Social Indicators and Child and Adolescent Well-Being". *Child Indicators Research*. 4, 555-575.
- Castella, Krista De and Donald Byrne (2015). "My Intelligence May Be More Malleable Than Yours: The Revised Implicit Theories of Intelligence (Self-Theory) Scale is a Better Predictor of Achievement, Motivation, And Student Disengagement". *European Journal of Psychology of Education*, 30(3), 245-267.
- Cautinho, Savia A. (2007). "The Relationship Between Goals, Metacognition, and Academic Success". *Educate*, 7(1), 39-47.

- Cenkseven, Fulya ve Turan Akbaş (2007). “Üniversite Öğrencilerinde Öznel ve Psikolojik İyi Olmanın Yordayıcılarının İncelenmesi”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 27 (3), 43-65.
- Chen, Wei-Wen and Yi-Lee Wong (2014). “What My Parents Make Me Believe in Learning: The Role of Filial Piety in Hong Kong Students' Motivation and Academic Achievement”. *International Journal Psychology*, 49, 249–256.
- Cihangir Çankaya, Zeynep ve Betül Meydan (2018). “Ergenlik Döneminde Mutluluk ve Umut”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(65), 207-222.
- Claro, Susana, David Paunesku and Carol S. Dweck (2016). “Growth Mindset Tempers The Effects Of Poverty On Academic Achievement”. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 113(31), 8664-8668.
- Cooper, Harris, Linda Okamura and Pamela McNeil (1995). “Situation and Personality Correlates of Psychological Well-Being: Social Activity and Personal Control”. *Journal of Research in Personality*, 29, 395-417.
- Costa, Ana and Luisa Faria (2018). “Implicit Theories of Intelligence and Academic Achievement: A Meta-Analytic Review”. *Frontiers in Psychology*, 9, 1-16.
- Criss, Michael M., Gregory S. Pettit, John E. Bates, Kenneth A. Dodge and Amie L. Lapp (2002). “Family Adversity, Positive Peer Relationship, And Children’s Externalizing Behavior: A Longitudinal Perspective On Risk and Resilience”. *Child Development*, 73, 1220-1237.
- Çağır, Gülden ve Uğur Gürkan (2010). “Lise Ve Üniversite Öğrencilerinin Problemleri İnternet Kullanım Düzeyleri ile Algılanan İyilik Halleri ve Yalnızlık Düzeyleri Arasındaki İlişki”. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(24), 70-85
- Çakmak, Betül Gülcan (2019). *Perceived Social Support and The Psychological Well-Being of Adolescent Syrian Refugees*. Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çapçioğlu, İhsan (2016). “Gençlik Dönemi ‘Kimlik Arayışı’nın Demokratik Değerlerin ve İletişim Becerilerinin Gelişimine Etkisi”. *Siirt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 1(2), 57-76.
- Çataloğlu, Burcu (2011). *Madde Kullanan Ve Kullanmayan Ergenlerin Psikolojik Sağlık ve Aile İşlevleri Açısından Karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Çekceoğlu, Hikmet (2019). *Spor Yapan ve Spor Yapmayan Lise Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık ve Hedef Bağlılık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Karaman.
- Çelik, Oğuzhan (2016). *Öğretmen Adaylarında Psikolojik İyi Oluş Algılanan Sosyal Yetkinlik ve Güvengenliğin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Üniversitesi, Erzincan.
- Çetinkaya, A. ve Safiye Sarıcı Bulut (2019). “Lise Öğrencilerinin Kendini Toparlama Gücü Düzeyleri ve Öznel İyi Oluşu Artırma Stratejilerinin İncelenmesi”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(55), 1053-1084.
- Çiftci, Ayşenur (2019). *14-18 Yaş Grubunda Tanrı Algısı İle Psikolojik Sağlık İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya.

- Çiftçi Arıdağ, Nermin ve Sedef Ünsal Seydoğulları (2019). “Lise Öğrencilerinin Yaşam Doyumu ve Yılmazlık Düzeylerinin Anne Baba Tutumlarıyla İlişkisi Açısından İncelenmesi”. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34(4), 1037-1060.
- Çok, Figen (1994). “Gelişim Psikolojisi: Ergenlik ve Yetişkinlik”. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 27(2), 905-935.
- Çuhadaroğlu Çetin, Füsün, Saynur Canat, Emine Kılıç, Selahattin Şenol, Neslihan Rugancı, Bedriye Öncü, Ayşe Gündüz Hoşgör, Sedat Işıklı ve Ayşe Avcı (2004). “Ergen ve Ruhsal Sorunlar. Durum Saptama Çalışması”. Türkiye Bilimler Akademisi (TÜBA) Raporları. Ankara.
- Dagenais-Desmarais, Veronique and Andre Savoie (2012). “What is Psychological Well-Being, Really? A Grassroots Approach from The Organizational Sciences”. Journal of Happiness Studies, 13(4), 659-684.
- Davey, Christopher G., Murat Yücel ve Nicholas B. Allen (2008) “The Emergence of Depression in Adolescence: Development of The Prefrontal Cortex and The Representation of Reward”. Neuroscience & Biobehavioral Reviews, 32(1), 1-19.
- Dayıoğlu, Burcu (2008). Resilience in University Entrance Examination Applicants: The Role of Learned Resourcefulness, Perceived Social Support and Gender. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deci, Edward L. and Richard M. Ryan (2008). “Hedonia, Eudaimonia, and Well-Being: an Introduction”. Journal of Happiness Studies. 9, 1-11.
- Demir, Tazegül (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Yaratıcı Yazma Becerileri ile Yazma Özyeterlik Algısı ve Başarı Amaç Yönelimi Türleri İlişkisinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Derman, Orhan (2008). “Ergenlerde Psikososyal Gelişim”. Adolesan Sağlığı II/ İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri/ Sempozyum Dizisi (No:63). İstanbul, 19-21.
- Diener, Ed, Derrick Wirtz, William Tov, Chu Kim-Prieto and Dong-Won Choi (2010). “New Well-Being Measures: Short Scales to Assess Flourishing and Positive and Negative Feelings”. Social Indicators Research, 97(2), 142-156.
- Dinçel, Esen (2006). Ergenlik Dönemi Gelişimsel Ödevleri ve Psikolojik Problemler. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Dodge, Rachel, Annette P. Daly, Jan Huyton and Lalage D. Sanders (2012). “The Challenge of Defining Well-Being”. International Journal of Wellbeing, 2(3), 222-235.
- Doğan, Tayfun (2015). “Kısa Psikolojik Sağlamlık Ölçeği'nin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması”. The Journal of Happiness & Well-Being, 3(1), 93-10.
- Doğru, Naime (2018). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Stres, Stresle Başa Çıkma Tarzları ve Sosyal Destek Değişkenleri Bakımından İncelenmesi. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dönmezer, İbrahim (2003). “Ergenlik Döneminde Özerkleşme/Bağımsızlaşma”. Gençlik Sempozyumu: Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Dergisi, 10(11), 61-64.

- Dunn, Halbert L. (1959). "What High-Level Wellness Means". *Canadian Journal of Public Health/ Revue Canadienne De Sante'e Publique*, 50(11), 447-457.
- Dweck, Carol S., Chi Yue Chiu, and Ying Yi Hong (1995). "Implicit Theories: Elaboration and Extension of the Model". *Psychology Inquiry* 6, 322-333.
- Dweck, Carol S., and Ellen L. Leggett (1988). "A Social-Cognitive Approach to Motivation and Personality". *Psychological Review*, 95(2), 256-273.
- Dweck, Carol S., and David S. Yeager (2019). "Mindsets: A View From Two Eras". *Perspectives on Psychological Science*, 14(3), 481-496.
- Ekti, Fatma Betül (2019). *Ergenlerde Psikolojik İyi Olma ve Şükür Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma Diyarbakır Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Elliot, Andrew J. and Holly A. McGregor (2001). "A 2x2 Achievement Goal Framework". *Journal of Personality and Social Psychology*, 80(3), 501-519.
- Elliot, Andrew J. and Judith M. Harackiewicz (1996). "Approach and Avoidance Achievement Goals and Intrinsic Motivation: A Mediational Analysis". *Journal of Personality and Social Psychology*, 70(3), 461-475.
- Elliot, Andrew J. (1999). "Approach and Avoidance Motivation and Achievement Goals". *Educational Psychologist*, 34(3), 169-189.
- Elliot, Andrew J. (2005). "A Conceptual History of the Achievement Goal Construct." Ed. Andrew J. Elliot and Carol S. Dweck. *Handbook of Competence and Motivation*. London: The Guilford Press, 52-72.
- Elliot, Andrew J., Kou Murayama and Reinhard Pekrun (2011). "A 3x2 Achievement Goal Model". *Journal of Educational Psychology*, 103(3), 632-648.
- Eminağaoğlu, Neslihan (2006). *Güç Koşullarda Yaşayan Sokak Çocuklarında Dayanıklılık*. Doktora Tezi, Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Ercan, Leyla (2001). "Ergenlik Döneminde Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri". *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 9(2), 47-58.
- Erdoğan, Emine, Öznur Özdoğan and Mehmet Erdoğan (2015). "University Students' Resilience Level: The Effect of Gender and Faculty". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 186, 1262-1267.
- Erkut, Zeynep, Serap Balcı ve Suzan Yıldız (2017). "Tarihsel Süreç İçinde Çocuk". *Çocuk ve Medeniyet*, 3(2), 17-28.
- Eser, İsmail (2018). *Öğretmenlerin Etik Liderlik Algısının İşle Bütünleşme ile Olan İlişkisinde Pozitif Psikolojik Sermayenin Aracılık Etkisi*. Doktora Tezi, Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Faller, George, ve Iona College (2001). "Positive Psychology: A Paradigm Shift". *Journal of Pastoral Counseling*, 36(7), 7-20.
- Fava, Giovanni A. and Elena Tomba (2009). "Increasing Psychological Well-Being and Resilience by Psychotherapeutic Methods". *Journal of Personality*. 77(6), 1903-1934.
- Felner, Robert D., Stephen Brand, David DuBois, Angela M. Adan, Peter F. Mulhall, P. and Elizabeth Evans (1995). "Socioeconomic Disadvantage, Proximal Environmental Experiences and Socioemotional and Academic Adjustment in Early Adolescence: Investigation of a Mediated Effects Model". *Child Development*, 66(3), 774-792.

- Fidan, Mahmut ve Fatih Usta (2013). "İyilik Hali Ölçeğinin Türkçe Formunun Güvenirlik ve Geçerliğinin İncelenmesi". Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 2(3), 253-257.
- Fraser, Mark W., Jack M. Richman and Maeda J. Galinsky (1999). "Risk, Protection and Resilience: Toward A Conceptual Framework For Social Work Practice". SocialWork Research, 23, 129-208.
- Gable, Shelly L., and Jonathan Haidt (2005). "What (and Why) Is Positive Psychology?". Review Of General Psychology, 9(2), 103-110.
- Garcia, Danilo and Trevor Archer (2012). "Adolescent Life Satisfaction and Well-Being". Journal of Alternative Medicine Research, 4(3), 271-280.
- Garmezy, Norman (1993). "Children in Poverty: Resiliency Despite Risk". Psychiatry, 56(1), 127- 136.
- Genç, Göktaş Alper (2019). Lise Öğrencilerinin Başarı Hedef Yönelimleri ile Fizik Öğrenmeye Yönelik Akademik Motivasyonları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Kafkas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Kars.
- Gençöz, Tülin ve Yeşim Özlale (2004). "Direct and Indirect Effects of Social Support on Psychological Wellbeing". Social Behavior and Personality, 32 (5), 449-458.
- Gezer, Çağrı (2020). Sosyal Gelişmeleri Kaçırma Korkusunun Psikolojik İyi Oluş ve Denetim Odağı ile İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Gizir, Cem Ali (2004). Akademik Sağlık: Yoksulluk İçindeki Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Katkıda Bulunan Koruyucu Faktörlerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gizir, Cem Ali (2007). "Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler Üzerine Bir Derleme Çalışması". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(28), 113-128.
- Gül, Serdar Kenan ve İsmail Dinçer Güneş (2009). "Ergenlik Dönemi Sorunları ve Şiddet". Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1), 79-101.
- Güngör, Abdi (2017). "Eğitimde Pozitif Psikolojiyi Anlamak". Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 15(2), 154-166.
- Gürkan, Uğur (2006). "Yılmazlık Ölçeği: Ölçek Geliştirme: Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması". Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 39(2), 45-74.
- Halisdemir, Derya (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşları, Kendini Affetme Düzeyleri ve Geçmişe Yönelik Anne Kabul Red Algıları Arasındaki İlişkiler. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Hamurcu, Habib (2011). Ergenlerin Yetkinlik İnançları ve Psikolojik İyi Oluşlarını Yordamada Psikolojik İhtiyaçlar. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Hardre, Patricia L., Ching-Huei Chen, Su-Hua Huang, Chen-Ting Chiang, Fen-Lan Jen and Leslie Warden (2006). "Factors Affecting High School Students' Academic Motivation in Taiwan". AsiaPacific Journal of Education, 26(2), 189-207.

- Heizomi, Haleh, Hamid Allahverdipour, Mohammad Asghari Jafarabadi and Abdolrasul Safaian (2015). "Happiness and Its Relation to Psychological Well-Being of Adolescents". *Asian Journal of Psychiatry*, 16, 55-60.
- Hollister-Wagner, Gambriell H., Vangie A. Foshee and Christine Jackson (2001). "Adolescent Aggression: Models of Resiliency". *Journal of Applied Social Psychology*, 31(3), 445-466.
- Huppert, Felicia A. (2009). "Psychological Well-being: Evidence Regarding Its Causes and Consequences". *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 1(2), 137-164.
- Iqbal, Taugeer, and Ashfia Nishat (2017). "Psychological Well-Being of Adolescents: A Comparative Study". *Research Journal of Social Science and Management*, 6(9).
- Işık, Şerife (2016). "Türkiye'de Kendini Toparlama Gücü Konusunda Yapılmış Araştırmaların İncelenmesi". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 6(45), 65-76.
- İlhan, Mustafa ve Bayram Çetin (2013). "Örtük Zeka Teorisi Ölçeğinin Türkçe Uyarlaması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitim Dergisi*, 7(1), 191-221.
- İşgör, İsa Yücel (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Muhafazakâr Yaşam Tarzları İle Psikolojik İyi Oluşlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Erzurum
- İzci, Eyüp ve Sevda Koç (2012). "Pedagojik Formasyon Eğitimi Alan Öğrencilerin Başarı Yönelim Düzeylerinin İncelenmesi". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8, 31-43.
- Jagacinski, Carolyn M. and Oriel J. Strickland (2000). "Task and Ego Orientation The Role of Goal Orientations in Anticipated Affective Reactions to Achievement Outcomes". *Learning and Individual Differences*, 12, 189-208.
- Kabataş, Meryem (2020). *Ergenlerde Bilişsel Esneklik ve Başarı Amaç Yönelimleri İlişkisinde Problemler İnternet Kullanımının Aracı Rolü*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalafat, Ahmet ve Bülent Dilmaç (2020). "Ergenlerde Kimlik Gelişimi, Başarı Amaç Yönelimi ve Bilişsel Karmaşıklık Arasındaki Yordayıcı İlişkilerin İncelenmesi". *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 52, 676-686.
- Kaner, Sema (2004). "Engelli Çocukları Olan Ana Babaların Algıladıkları Stres, Sosyal Destek ve Yaşam Doyumlarının İncelenmesi (Bilimsel Araştırma Projesi Kesin Raporu)". Ankara Üniversitesi, Proje No: 2001-0901-007, Ankara.
- Kajbafnezhad, Hadi and Ali Khaneh Kesh (2015). "Predicting Personality Resiliency by Psychological Well-Being and Its Components in Girl Students". *Islamic Azad University Journal on Educational Psychology*, 8(4), 11-15.
- Kaplan, Avi and Martin L. Maehr (2007). "The Contributions and Prospects of Goal Orientation Theory". *Educational Psychology Review*, 19, 141-184.
- Kara, Serap (2014). *Lise Öğrencilerinde Okul Tükenmişliği ile Psikolojik İyi Olma Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Karabeyeser, Musa (2013). *Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumları ve Stresli Yaşam Olaylarına Göre Psikolojik İyi Oluşu*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Kararırmak, Özlem (2006). "Psikolojik Sağlık, Risk Faktörleri ve Koruyucu Faktörler". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(26), 129-142.
- Kararırmak, Özlem ve Rahşan Siviş (2008). "Modernizmden Postmodernizme Geçiş ve Pozitif Psikoloji". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 3(30), 102-115.
- Karakaya, Hazal (2020). Üniversite Öğrencilerinde Yetişkin Bağlanma Stilleri, Psikolojik İyi Oluş ve Hayatı Anlamlandırma Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Üniversitesi, İstanbul.
- Karakış, Özlem (2020). "Yabancı Dil Motivasyonu ve Başarı Yönelimi Arasındaki İlişki". Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39(1), 240-266.
- Keleş, Hatice Necla (2011). "Pozitif Psikolojik Sermaye: Tanımı, Bileşenleri ve Örgüt Yönetimine Etkileri". Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi, 3(2), 343-350.
- Keyes, Corey L., Dov Shmotkin and Carol D. Ryff C. (2002). "Optimizing Well-Being: The Empirical Encounter of Two Traditions". Journal of Personality and Social Psychology, 82(6), 1007.
- Kılıç, Perihan (2019). Ergenlerde Beden İmgesi ile Psikolojik Sağlık ve Mutluluk Düzeyleri Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kılıçaslan, Zuhul (2013). 10-12 Yaş Grubu Çocuklarda Dini ve Ahlaki Kavramların Algılanma Biçimleri (Bolu-Dörtdivan Merkez Şehit Orhan Yalçın İlköğretim Okulu Örneği). Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Kim, Angela B. (2010). Acculturation and Asian Cultural Values Gap, Relationship With Parents, and Psychological Well-Being Among Korean American Young. Doctorate Thesis, Columbia University, New York.
- Kobasa, Suzanne C. (1979). "Stressful Life Events, Personality, And Health: An Inquiry Into Hardiness". Journal of Personality and Social Psychology, 37(1), 1-11.
- Koç, Mustafa (2004). "Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri". Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 1(17), 231-256.
- Koç Yıldırım, Pınar, Erol Yıldırım, Mustafa Otrar ve Ahmet Şirin (2015). "Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılık ile Benlik Kurgusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 42, 277-297.
- Kösterelioğlu, İlker, Ümit Çelen, Meltem Akın Kösterelioğlu ve Rasim Ahıska (2019). "Lise Öğrencilerinin Başarı Amaç Yönelimleri". Journal of Human Sciences., 16(2), 662-678.
- Kroger, Jane (2004). "Identity in Adolescence: The Balance Between Self and Other". Adolescence and Society Series, 36-51.
- Küçüköglü, Adnan, H. İbrahim Kaya ve Ayça Turan (2010). "Sınıf Öğretmenliği ABD Öğrencilerinin Başarı Yönelimi Algılarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Atatürk Üniversitesi ve Ondokuz Mayıs Üniversitesi Örneği)". Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 20(2), 121-136.

- Linley, Alex P., Stephen Joseph, Susan Harrington and Alex M. Wood (2006). "Positive Psychology: Past, Present, and (Possible) Future". *The Journal of Positive Psychology*, 1(1), 3-16.
- Lochbahum, Marc, Leslie Podlog, Kyle Litchfield, James Surles, and Shelby Hilliard (2013). "Stage Of Physical Activity and Approach-Avoidance Achievement Goals In University Students". *Psychology of Sport and Exercise*, 14, 161-168.
- Luthans, Fred, and Carolyn M. Youssef (2004). "Human, Social and Now positive Psychological Capital Management: Investing in People for Competitive Advantage". *Organizational Dynamics*, 33, 143-160.
- Luthar, Suniya S. (1991). "Vulnerability and Resilience: A Rstudy of High-Risk Adolescents". *Child Development*. 62, 600-616.
- Maehr, Martin L. and Heather A. Meeyer (1997). "Understanding Motivation and Schooling: Where We've Been, Where We are, and Where We Need to Go". *Educational Psychology Review*, 9, 371- 408.
- Masten, Ann S. (2001) "Ordinary Magic: Resilience Processes in Development". *American Psychologist*, 56, 227-238.
- Masten, Ann S., Karin M. Best, Norman Garmezy, (1990). "Resilience and Development: Contributions From the Study of Children Who Overcome Adversity". *Development and Psychopathology*, 2, 425-444.
- Meral, Dursun ve Hüseyin Hüsnü Bahar (2016). "Ortaöğretim Öğrencilerinde Problemlı İnternet Kullanımının Yalnızlık ve Psikolojik İyi Oluş ile İlişisinin İncelenmesi". *Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 1117-1134.
- Midgley, Carol, Avi Kaplan and Michael J. Middleton (2001). "Performance-Approach Goals: Good for What, for Whom, Under What Circumstances, and at What Cost?". *Journal of Educational Psychology*, 93, 77-86.
- Middleton, Michael J. and Carol Midgley (1997). "Avoiding the Demonstration of Lack Ability: An Under-Explored Aspect of Goal Theory". *Journal of Educational Psychology*, 89, 710-718.
- Molden, Daniel C., and Carol S. Dweck (2006). "Finding "Meaning" in Psychology: A Lay Theories Approach to Self-Regulation, Social Perception, and Social Development". *Am. Psychology*, 61, 192.
- Morsünbül, Ümit (2011). *Ergenlikte Özerkliğin ve Kimlik Biçimlenmesinin Öznel İyi Oluş Üzerindeki Etkisi*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Mueller, Claudia M. and Carol S. Dweck (1998). "Praise for Intelligence Can Undermine Children's Motivation and Performance". *Journal of Personality and Social Psychology*, 75(1), 33-52.
- Muqodas, Idat, Sunaryo Kartadinata, Juntika Nurihsan, Tina Dahlan, Syamsu Yusuf and Aam Imaddudin (2019). "Psychological Well-Being: A Preliminary Study of Guidance and Counseling Services Development of Preservice Teachers in Indonesia". *International Conference on Educational Psychology and Pedagogy. Diversity in Education(ICEPP 2019)*. Atlantis Press, 56-60.
- Murphy, Nancy A. and Ellen Roy Elias (2006). "Sexuality of Children and Adolescents with Developmental Disabilities". *Pediatrics*, 118(1), 398-403.
- Myers, David G. (2000). "The Funds, Friends, and Faith of Happy People". *American Psychologist*, 55, 56-67.

- Myers, Jane E., Thomas J. Sweeney, and Melvin J. Witmer (2000). "The Wheel of Wellness Counseling for Wellness: A Holistic Model For Treatment Planning". *Journal of Counseling and Development*, 78, 251-266.
- Naeemi, Somayyeh, Ezhar Tamam and Salleh Hj Hassan (2015). "Adolescents' State of Facebook Use and Psychological Well-Being". *Journal of Applied Psychology*, 3(16), 24-34.
- Nicholls, John G. (1984). "Achievement Motivation: Conceptions of Ability, Subjective Experience, Task Choice, and Performance". *Psychological Review*, 91(3), 328-346.
- Nicholls, William Dee, Jeanneine P. Jones and Dawson R. Hancock (2003). "Teachers Influence On Goal Orientation: Exploring The Relationship Between Eighth Graders Goal Orientation, Their Emotional Development, Their Perceptions Of Learning, and Their Teachers Instructional Strategies". *Reading Psychology*, 24, 57-85.
- Noorafshan, Leaila, Bahram Jowkarb and Farideh Sadat Hosseini (2013). "Effects of Family Communication Patterns of Resilience Among Iranian Adolescents". *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 84, 900-904.
- Oymak, Yusuf Can (2017). Psikolojik İyi Oluş ile İş Doyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Öğülmüş, Selahiddin (2001). "Bir Kişilik Özelliği Olarak Yılmazlık". 1. Ulusal Çocuk ve Suç Sempozyumu: Nedenler ve Önleme Çalışmaları. 29-30 Mart 2001, Ankara.
- Öngören, Bülent, Hüseyin Sarıefe ve Yasemin Bala (2017). "Ergenlerde Riskli Davranışların Sosyal Açından İrdelenmesi". *The Journal of Academic Social Science Studies*, 9(62), 333-347.
- Özcan, Bahadır (2005). Anne-Babaları Boşanmış ve Anne-Babaları Birlikte Olan Lise Öğrencilerinin Yılmazlık Özellikleri ve Koruyucu Faktörler Açısından Karşılaştırılması. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özcan, Kenan ve Aydın Balyer (2012). "Öğretim Elemanları Etik Davranışları Ölçeğinin Türkçeye Uyarlanması". *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(5), 345-376.
- Öz, Fatma ve Emel Bahadır Yılmaz (2009). "Ruh Sağlığının Korunmasında Önemli Bir Kavram: Psikolojik Sağlık". *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 16(3), 82-89.
- Özden, Kadir (2014). Üniversite Öğrencilerinde Psikolojik İyi Oluşun Psikososyal Yordayıcılarının Sosyal Bilişsel Kariyer Kuramı Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özdin, Gökçe Çağatayalp (2019). Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Mükemmeliyetçilik ve Özgecilik Düzeylerinin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Özer, Esin (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Sağlık Düzeylerinin Duyusal Zeka ve Beş Faktör Kişilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. Doktora Tezi, Konya Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

- Özer, Melek (2004). "Huzurevinde ve Aile Ortamında Yaşayan Yaşlıların Yaşam Doyumunun İncelenmesi". *Türk Geriatri Dergisi*, 7(1), 33-36.
- Öztürk, Özlem (2019). *Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Algılanan Ana-Babalık Biçimleri ve Duygu Düzenlemenin Psikolojik İyi Oluşu Yordama Gücünün İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özyedek, Nihal (2020). *0-6 Yaş Grubunda Çocuğu Olan Ebeveynlerin Psikolojik Sağlık Düzeyleri ve Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişki (Adana Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Çığ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Özyurt, Bengül (2020). *Ergenlerin Psikolojik İyi Oluş Düzeylerinin Bilinçli Farkındalık ve Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Enstitüsü, Bolu.
- Pajares, Frank, Shari L. Britner and Giovanni Valiante (2000). "Relation Between Achivement Goals and Self- Beliefs of Middle School Student in Writing and Science". *Contemporary Education Psychology*, 25, 406-422.
- Palancı, Mehmet, Yaşar Özbay, Mehmet Kandemir ve Osman Çakır (2010). "Üniversite Öğrencilerinin Başarı Amaçlılıklarının Beş Faktör Kişilik Modeli Ve Mükemmeliyetçilik Kişilik Özellikleri İle Açıklanması". *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 32-46
- Parman, Talat (1998). "Bir Yas Süreci Olarak Ergenlik ve Patolojik Yas Yüklü Aile Dinamiği". *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 5(1), 40.
- Pintrich, Paul R. and Dale H. Schunk (1996). "Motivation In Education: Theory, Research and Applications". New Jersey: Prentice-Hall.
- Pintrich, Paul R. (2000). "An Achievement Goal Theory Perspective on İssues in Motivation Terminology, Theory, and Research". *Contemporary Educational Psychology*, 25, 92-104.
- Prince-Embury, Sandra (2009). "The Resiliency Scales for Children and Adolescents as Related to Parent Education Level and Race/Ethnicity in Children". *Canadian Journal of School Psychology*, 24(2), 167-182.
- Raja, Shyamala Nada, Rob Mcgee And Warren R. Stanton (1992). "Perceived Attachments to Parents and Peers and Psychological Well-Being in Adolescence". *Journal of Youth And Adolescence*, 21(4), 471-485.
- Rew, Lynn, Margaret Taylor-Seehafer, Nancy Y. Thomas and Ronald D. Yockey (2001). "Correlates of Resilience in Homeless Adolescents". *Journal of Nursing Scholarship*, 33(1), 33-40.
- Richardson, Glenn E. (2002). "The Metatheory of Resilience and Resiliency". *Journal of Clinical Psychology*, 58(3), 307-321.
- Roche, Diane N., Marsha G. Runtz and Michael A. Hunter (1999). "Adult Attachment: A Mediator Between Child Sexual Abuse and Later Psychological Adjustment". *Journal of Interpersonal Violence*, 14(2), 184-207.
- Ryan, Richard M. and Edward L. Deci. (2001). "On Happiness and Human Potentials: A Review of Research on Hedonic and Eudaimonic Well-Being". *Annual Review of Psychology* 52, 141-166.
- Ryff, Carol D. (1989). "Happiness is Everything, or is It? Explorations on the Meaning of Psychological Well-Being". *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081.

- Ryff, Carol D. (1995). "Psychological Well-Being in Adult Life". *Current Directions In Psychological Science*, 4(4), 99-104.
- Ryff, Carol D. (2014). "Psychological Well-Being Revisited: Advances in The Science and Practice of Eudaimonia". *Psychotherapy and Psychosomatics*, 83, 10–28.
- Ryff, Carol D. ve Burton H. Singer (2008). "Know Thyself and Became What You are: A Eudaimonic Approach to Psychological Well-Being". *Journal of Happiness Studies*, 9, 13-39.
- Ryff, Carol D. and Corey Lee M. Keyes (1995). "The Structure of Psychological Well Being Revisited". *Journal of Personality and Social Psychology*, 69, 719-727.
- Ryff, Carol D. and Marilyn J. Essex (1991). "My Children and Me: Midlife Evaluations of Grown Children and Self". *Psychology and Aging*, 9, 195-205.
- Ryff Carol D., William J. Magee, Kristen C. Kling and Edgar H. Wing (1999). "Forging Macro-Micro Linkages in The Study of Psychological Well-Being, The Self and Society in Aging Procesess." Ed. Ryff Carol D. and William J. Magee. New York: Springer Publishing Company, 247-278.
- Sağ, Bilgen (2016). Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ve Pozitif Algının, Psikolojik Dayanıklık, Depresyon ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Saka, Ayşenur (2017). Farklı Aile Yapısına Sahip Ergenlerin Öz-Yeterlilik ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Karabük.
- Sameroff, Arnold (2005). "Early Resilience and Its Developmental Consequences". *Encyclopedia on Early Childhood Development*, 1-5.
- Savaş, Osman (2019). Üniversite Öğrencilerinde Ahlaki Olgunluk, Sosyal İyi Oluş ve Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabaattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Schermelleh-Engel, Karin and Helfried Moosbrugger. (2003). "Evaluating The Fit of Structural Equation Models: Tests of Significance and Descriptive Goodness of Fit Measures". *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.
- Schunk, Dale H. (2000). "Coming To Terms With Motivation Constructs, Contemporary". *Educational Psychology*, 25, 116–119.
- Seligman, Martin E. P. ve Mike Csikszentmihalyi (2000). *Positive Psychology: An Introduction*. *American Psychologist*, 55(1), 5-14.
- Sheldon, Kennon M. and Laura King (2001). "Why Positive Psychology Is Necessary". *American Psychologist*, 56, 216-217.
- Silva, Ricardo Azevedo da, Bernardo Lessa Horta, Livia Malta Pontes, Augusto Duarte Faria, Luciano Dias de Mattos Souza, Ana Laura Sica Cruzeiro and Ricardo Tavares Pinheiro (2007). "Psychological Well-Being and Adolescence: Associated Factors". *Cadernos De Saude Publica*, 23(5), 1113-1118.
- Simons, Carol, Ferda Aysan, Dennis Thompson, Errol Hamarat and Don Steele (2002). "Coping Resource Availability and Level of Perceived Stress as Predictors of Life Satisfaction in a Cohort of Turkish College Students". *College Student Journal*, 36(1), 219-231.

- Sinop, Merve (2020). Ergenlerde Psikolojik Dayanıklılığın Yordayıcısı Olarak Kendini Sevme ve Öz Yeterliliğin Rolü. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Siviş, Raşan ve Ayhan Gürbüz Demir (2007). "The Efficacy of Reminiscence Therapy on The Life Satisfaction of Turkish Older Adults: A Preliminary Study". Turkish Journal of Geriatrics, 10(3), 131-137
- Smith, Lorraine and Kenneth E. Sinclair (2005). "Empirical Evidence for Multiple Goals: A Gender-Based, Senior High School Student Perspective". Australian Journal of Educational & Developmental Psychology, 5, 55-70.
- Söner, Osman ve Olcay Yılmaz (2018). "Lise Öğrencilerinin Sosyal Medya Bağımlılığı ve Psikolojik İyi Oluş Düzeyleri Arasındaki İlişki". Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(13), 59-73.
- Steger, Michael F., Patricia Frazier, Shigehiro Oishi and Matthew Kaler (2006). "The Meaning in Life Questionnaire: Assessing The Presence of And Search For Meaning in Life". Journal Of Counseling Psychology, 53(1), 80-93.
- Sümer, Nebi (2000). "Yapısal Eşitlik Modelleri". Türk Psikoloji Yazıları, 3(6), 49-74.
- Şahin, Havva Gülce (2020). Dezavantajlı Gruplarla Çalışan Psikologlarda Psikolojik Dayanıklılık ve İkincil Travmatik Stres ile Psikolojik İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şar, Nuriye Şeyma (2016). Spor Yapan ve Yapmayan Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık ve Kişilik Özelliklerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Şencan, Buse (2015). Bağlanma Örüntüleri ve Psikolojik İyilik Hali Arasındaki İlişkilerde Duygusal Şemalar, Duygusal Zorlanmaya Tolerans ve Kişilerarası Beklentilerin Rolü. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Ankara.
- Şenler, Burcu ve Semra Sungur (2007). "Translation and Adaptation of Achievement Goals Questionnaire to Turkish". Paper Presented at 1st Naitonal Elementary Education Congree, Ankara.
- Tekgöl, Nurdan, Nurhayat Dirik, Emine Karademirci, Burcu Bıçakçı ve Kurtuluş Öngel (2012). "Ergen Ebeveynlerinin Ergenlik Hakkındaki Bilgi ve Tutumlarının Değerlendirilmesi". Tepecik Eğitim Hastanesi Dergisi, 22(1), 59-62.
- Tekin, Emine Göçet (2014). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Olma Duygusal Zeka ve Sosyal İyi Olma Düzeyleri Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Terzi, Şerife (2006). "Kendini Toparlama Gücü Ölçeği'nin Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları". Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, 26, 77-86.
- Terzi, Şerife (2008). "Üniversite Öğrencilerinde Kendini Toparlama Gücü'nün İçsel Koruyucu Faktörlerle İlişkisi". Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 35, 297-306.
- Toprak, Handan (2014). Ergenlerde Mutluluk ve Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Psikolojik Sağlık ve Psikolojik İhtiyaç Doyumu. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.

- Tuzgöl Dost, Meliha (2005). "Öznel İyi Oluş Ölçeği'nin Geliştirilmesi: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları". *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(23), 103-111.
- Tümlü, Gamze Ülker (2012). *Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri Farklı Üniversite Öğrencilerinin Temas Engellerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türküm, Ayşe Sibel (2006). "Are Fatalism and Optimism an Obstacle to Developing Self-Protecting Behaviors? Study with a Turkish Sample". *Social Behavior and Personality*, 34(1), 51-58.
- Tzetzis George, Marios Goudas, Thomas Kourtessis and Vaso Zisi (2002). "The Relation Of Goal Orientations to Physical Activity in Physical Education". *European Physical Education Review*, 8(2), 177-188.
- Ulusoy, Demet, Nilüfer Özcan Demir ve Aylin Görgün Baran (2005). "Ergenlik Döneminde İntihar Algısı: Lise Son Sınıf Gençliği Örneği". *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22(1), 259-270.
- Uskul, Ayşe K. ve Esther Greenglass (2005). "Psychological Wellbeing in a Turkish-Canadian Sample". *Anxiety, Stress, and Coping: An International Journal*, 18(3), 269-278.
- Usluca, Asiye (2019). *Ergenlik Dönemindeki Bireylerin Madde Kullanım Eğilimleri ile Öz Yeterlik İnançları İlişkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Ülker Tümlü, Gamze ve Ergün Receptoğlu (2013). "Üniversite Akademik Personelinin Psikolojik Dayanıklılık ve Yaşam Doyumu Arasındaki İlişki". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 3 (3), 205-213.
- Ünüvar, Ayşe (2012). *Gerçeklik Kuramına Dayalı Psiko-Eğitim Programının Lise Öğrencilerinin Denetim Odağı ve Yılmazlık Düzeyi Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Üstündağ Budak, Meltem ve Gül Mocan Aydın (2005). "The Role of Personality Factors in Predicting The Reported Physical Health Symptoms of Turkish College Students". *Adolescence*, 40(159), 559-572.
- Werner, Emmy E. (2005). "Resilience and Recovery: Findings From The Kauai Longitudinal Study". *Research, Policy and Practice in Children's Mental Health*, 19, 11-14.
- Wright, Thomas A. (2003). "Positive Organizational Behavior: An İdea Whose Time Has Truly Come". *Journal of Organizational Behavior*, 24, 437-442.
- Wyner, Dana R. (2004). "Personal and Situational Factors Associated with Collagiate Athlete Burnout: An Achievement Goal Theory Perspective". Ph.D. Thesis, Emory University, USA.
- Yalım, Desen (2007). *First Year College Adjustment: The Role of Coping, Ego Resiliency, Optimism and Gender*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yeager, David S., and Carol S. Dweck (2012). "Mindsets That Promote Resilience: When Students Believe That Personal Characteristics Can Be Developed". *Educational Psychology*, 47, 302-314.
- Yetim, Ünsal (2003). "The Impacts of Individualism/Collectivism, Self-Esteem and Feeling of Mastery on Life Satisfaction Among The Turkish University Students and Academicians". *Social Indicators Research*, 61(3), 297-317.

- Yerdelen, Sündüs ve Mehmet Ali Padır (2017). “Öğretmenler için 3x2 Başarı Yönelimi Ölçeği'nin Türkçeye Uyarlanması: Geçerlilik-Güvenirlilik Çalışması”. Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6(3), 1027-1039.
- Yılmaz, Muhammet Fatih (2013). Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik İyi Oluşlarının Problemlü İnternet Kullanımı ve Bazı Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Zeng, Guang, Hanchao Hou and Kaiping Peng (2016). “Effect of Growth Mindset On School Engagement And Psychological Well-Being of Chinese Primary and Middle School Students: The Mediating Role of Resilience”. Frontiers in Psychology, 7(1873), 1-8.
- Zeng, Guang, Xinjie Chen, Hoi Yan Cheung and Kaiping Peng (2019). “Teachers' Growth Mindset and Work Engagement in the Chinese Educational Context: Well-Being and Perseverance of Effort as Mediators”. Frontiers in Psychology, 10(839), 1-10.

Elektronik Kaynaklar

- APA (2021). APA Dictionary of Psychology. Adolescence. <https://dictionary.apa.org/> / Erişim Tarihi: 06.04.2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB] (2021). 2021 Yılı Merkezi Sınav Puanı İle Öğrenci Alan Liselerin Taban/Tavan Puanları ve Yüzdelik Dilimleri. https://www.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2021_07/26102304_2021LGSTabanTavan.pdf / Erişim Tarihi: 30.09.2021.
- Oxford Dictionary (2021). Resilience. <https://www.lexico.com/definition/resilience/> / Erişim Tarihi: 10.05.2021.
- Seligman, Martin E. P. (TED Talks). Şubat, 2014. The New Era of Positive Psychology. https://www.ted.com/talks/martin_seligman_the_new_era_of_positive_psychology-1398125 / Erişim Tarihi: 26.04.2021.
- Şimşek, Ömer Faruk (2007). Yapısal Eşitlik Modellemesine Giriş: Temel İlkeler ve Lisrel Uygulamaları https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=lang_tr&id=TD7YDwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PT5&dq=lisrel+&ots=pnamD5NI9_&sig=11FIhn8KRL6iBoUrOq818u3nefA&redir_esc=y#v=onepage&q=lisrel&f=false / Erişim Tarihi: 10.05.2021.
- World Health Organisation (WHO) (2020). Adolescent Mental Health. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health/> / Erişim Tarihi: 07.04.2021.
- World Health Organisation. (2004). Promoting Mental Health; Concepts Emerging Evidence and Practice. (Summary Report). <http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/42940/1/9241591595.pdf> / Erişim Tarihi: 10.04.2021.
- United Nations Educational Scientific and Cultural Organization (UNESCO). A Growing Number of Children and Adolescents are out of School as Aid Fails To Meet The Mark. (2015). <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000233610> / Erişim Tarihi: 07.04.2021

EKLER

EK I: AYDINLATILMIŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın Gönüllü,

Sizi Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans programında kayıtlı olan Berna Gül tarafından, Dr. Öğretim Üyesi Osman Nejat Akfırat danışmanlığında yürütülen “Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışlarının, Psikolojik İyilik Hali ve Psikolojik Sağlık ile İlişkisinin İncelenmesi” başlıklı tez araştırmasına davet ediyorum. Katılacağınız araştırma 1 Mart-15 Nisan tarihleri arasında yapılacaktır. Bu tez araştırmasının amacı, ergenlerin örtük zeka anlayışlarını belirlemek, ergenlerin örtük zeka anlayışlarının psikolojik iyilik halleri ve psikolojik sağlık düzeyleri ile ilişkisini incelemektir. Araştırma Eskişehir ilinde yapılacaktır. Araştırma iki aşamadan oluşacaktır.

Tez araştırmasının birinci aşamasında, Örtük Zeka Teorisi Ölçeği'nin ergenler için uyarlanarak ölçeğin daha geniş bir yaş aralığı için geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amaçlanmaktadır. Bu amaçla sizlere Kişisel Bilgi Formu, Örtük Zeka Teorisi Ölçeği ve geliştirilecek olan ölçeğin geçerlik-güvenirlilik çalışmaları için Hedef Yönelimi Anketi uygulanacaktır. Birinci aşama, Kırka Şehit Halil Kara Çok Programlı Anadolu Lisesi, Seyitgazi Çok Programlı Lisesi ile Seyitgazi Ramazan Canıgür Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde bulunan öğrencilere online olarak gerçekleştirilecek olup, öğrencilere 29 soru yöneltilecektir. Formların uygulanması yaklaşık 10dk sürecektir.

Tez araştırmasının ikinci aşamasında, Kişisel Bilgi Formu, Örtük Zeka Teorisi Ölçeği, İyilik Hali Ölçeği ile Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği uygulanacaktır. İkinci aşama, Atatürk Lisesi ile Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde bulunan öğrencilere online olarak gerçekleştirilecek olup, öğrencilere 34 soru yöneltilecektir. Formların uygulanması yaklaşık 15 dk sürecektir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla **gönüllülük** esasına dayalı olmaktadır. Çalışmada sizden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla **gizli tutulacak**, sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Veriler sadece araştırmada kullanılacak ve üçüncü kişilerle paylaşılmayacaktır. Uygulamalar, kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden rahatsız hissederseniz, herhangi bir neden belirtmeksizin **çalışmayı bırakma hakkına** sahipsiniz. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya e-posta adresinden ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Saygılarımla,

Berna GÜL

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:

İmzası:

EK II : KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz	Kadın () Erkek ()
Doğum tarihiniz (yıl olarak yazınız)	
Sınıf	9 () 10() 11() 12()
Okulunuz	Atatürk Lisesi () Kırka Şehit Halil Kara Çok Programlı Anadolu Lisesi () Seyitgazi Çok Programlı Lisesi () Seyitgazi Ramazan Canıgür Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi () Turgut Reis Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi()
2019-2020 eğitim öğretim dönemi “Yıl Sonu Başarı Puanı” nızı yazınız.	
2018-2019 eğitim öğretim dönemi “Yıl Sonu Başarı Puanı” nızı yazınız.	
2017-2018 eğitim öğretim dönemi “Yıl Sonu Başarı Puanı” nızı yazınız.	
Annenizin eğitim seviyesi	Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
Babanızın eğitim seviyesi	Okuryazar () İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite ()
Ailenizin aylık gelir düzeyi (evinize gelen bütün geliri düşünerek cevap veriniz)	0-2830 TL () 2831-5000 TL () 5001-10000 TL () 10001 TL ve üzeri ()

EK III: ÖRTÜK ZEKA TEORİSİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda bireylerin örtük zeka anlayışlarını betimleyen ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeyi dikkatle okuyarak aşağıda tanımlanan 4'lü derecelendirmeye göre, her bir maddenin yanında yer alan size en uygun olan yanıtı belirtiniz. Okuduğunuz cümlelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur, önemli olan sizin kişisel görüşünüzdür.

Bu derecelendirmeyi kullanınız: 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Katılıyorum, 4=Kesinlikle katılıyorum

	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Belirli bir zekâ düzeyine sahipsinizdir ve bunu değiştirmek için yapacak çok şeyiniz yoktur.	1	2	3	4
2. Zorluklar ve güçlükler, sizi zekânızı geliştirmekten alıkoyar.	1	2	3	4
3. Sarf ettiğiniz çaba zekânızı geliştirir.	1	2	3	4
4. Bir görevde başarısız olursanız zekânızı sorgularsınız.	1	2	3	4
5. Başkalarından gelen eleştiriler zekânızın gelişmesine yardımcı olabilir.	1	2	3	4
6. Gerçekten çaba gösterirseniz zekânızı geliştirebilirsiniz.	1	2	3	4
7. Bir görevde iyi performans göstermek, başkalarına zeki olduğunuzu gösterme yoludur.	1	2	3	4
8. Çok çaba sarf ettiğinizde zeki olmadığınızı göstermiş olursunuz.	1	2	3	4
9. Yeni şeyler öğrendiğinizde temel zekâ düzeyiniz gelişir.	1	2	3	4
10. Bir görevde başarısız olsanız bile zekânıza güvenmeye devam edersiniz.	1	2	3	4

11. Bir görevi başarılı bir şekilde yerine getirmek, zekanızın gelişmesine yardımcı olabilir	1	2	3	4
12. Yeteneklerinizi, ne kadar zeki olduğunuz belirler.	1	2	3	4
13. Bir görevi yerine getirmeden önce iyi bir hazırlık yapmak, zekanızı geliştirme yoludur.	1	2	3	4
14. Sabit bir zeka düzeyiyle doğarsınız.	1	2	3	4

İlginiz için teşekkür ederim.

EK IV: HEDEF YÖNELİMİ ANKETİ

Aşağıda bireylerin hedef yönelimlerini betimleyen ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeyi dikkatle okuyarak aşağıda tanımlanan 5’li derecelendirmeye göre, her bir maddenin yanında yer alan size en uygun olan yanıtı belirtiniz. Okuduğunuz cümlelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur, önemli olan sizin kişisel görüşünüzdür.

Bu derecelendirmeyi kullanınız: 1=Her zaman, 2=Çoğunlukla, 3=Bazen, 4=Nadiren, 5=Hiçbir zaman

İlginiz için teşekkür ederim.

	Her Zaman	Çoğunlukla	Bazen	Nadiren	Hiçbir Zaman
1. Bu derslerin içeriğini mümkün olduğunca iyi anlamak benim için önemlidir.					
2. Bu derslerdeki amacım sınıftaki diğer öğrencilerden daha kötü performans sergilemekten kaçınmaktır.					
3. Diğer öğrencilerden daha iyisini yapmak benim için önemlidir.					
4. Bu derslerden mümkün olduğunca çok şey öğrenmek istiyorum.					
5. Bu derslerde beni sıklıkla motive eden şey, diğerlerinden daha kötü performans sergileme korkusudur.					
6. Bu derslerde verilen her şeyi tam olarak öğrenmek arzusundayım.					
7. Bu derslerde amacım, diğer pek çok öğrenciden daha iyi bir not almaktır.					
8. Bu derslerde öğrenebileceğimden daha azını öğrenmekten korkuyorum.					
9. Bu derslerdeki tek amacım diğerlerinden daha başarısız olmanın önüne geçmektir.					
10. Bu derslerde öğrenilecek her şeyi öğrenemeyebileceğimden sıklıkla endişe duyuyorum.					
11. Bu derslerden diğerlerine göre daha başarılı olmak					

benim için önemlidir.					
12. Bazen bu derslerin içeriğini istediğim kadarını anlayamayacağımdan korkuyorum.					
13. Bu derslerde amacım başarısız olmaktan kaçınmaktır.					
14. Bu derslerde beni sıklıkla motive eden şey başarısız olma korkusudur.					
15. Bu derslerde sadece başarısız olmaktan kaçınmak istiyorum.					

EK V: İYİLİK HALİ ÖLÇEĞİ

Aşağıda bireylerin psikolojik iyilik hallerini betimleyen ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeyi dikkatle okuyarak aşağıda tanımlanan 7'li derecelendirmeye göre, her bir maddenin yanında yer alan size en uygun olan yanıtı belirtiniz. Okuduğunuz cümlelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur, önemli olan sizin kişisel görüşünüzdür.

Bu derecelendirmeyi kullanınız: 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Bazen katılmıyorum, 4=Kararsızım, 5=Bazen katılıyorum, 6=Katılıyorum, 7=Kesinlikle katılıyorum

İlginiz için teşekkür ederim.

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuduktan sonra kendinizi değerlendirip sizin için en uygun seçeneğin karşısına çarpı (X) işareti koyunuz.		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Bazen Katılmıyorum	Kararsızım	Bazen Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Amaçlı ve anlamlı bir yaşam sürdürüyorum	1	2	3	4	5	6	7
2	Sosyal ilişkilerim destekleyici ve mutluluk verici.	1	2	3	4	5	6	7
3	Günlük aktivitelerimle meşgul oluyorum ve onlara ilgi duyuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
4	Diğer insanların mutluluklarına ve iyi olmalarına aktif biçimde katkıda bulunuyorum.	1	2	3	4	5	6	7
5	Benim için önemli olan aktivitelerde yeterli ve yetenekliyim.	1	2	3	4	5	6	7
6	İyi bir insanım ve iyi bir yaşam sürüyorum.	1	2	3	4	5	6	7
7	Geleceğim hakkında iyimserim.	1	2	3	4	5	6	7
8	İnsanlar bana saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7

EK VI: ÇOCUK VE GENÇ PSİKOLOJİK SAĞLAMLIK ÖLÇEĞİ

Aşağıda bireylerin psikolojik sağlık düzeylerini betimleyen ifadeler yer almaktadır. Her bir ifadeyi dikkatle okuyarak aşağıda tanımlanan 5'li derecelendirmeye göre, her bir maddenin yanında yer alan size en uygun olan yanıtı belirtiniz. Okuduğunuz cümlelerin doğru veya yanlış cevapları yoktur, önemli olan sizin kişisel görüşünüzdür.

Bu derecelendirmeyi kullanınız: 1=Beni hiç tanımlamıyor, 2=Çok az tanımlıyor, 3=Biraz tanımlıyor, 4=Oldukça tanımlıyor, 5=Beni tamamen tanımlıyor

İlginiz için teşekkür ederim.

	Beni hiç tanımlamıyor	Çok az tanımlıyor	Biraz tanımlıyor	Oldukça tanımlıyor	Beni tamamen tanımlıyor
Hayatımda saygı duyabileceğim insanlar var.	1	2	3	4	5
Eğitim almak benim için önemlidir.	1	2	3	4	5
Ailem benim hakkımda birçok şeyi bilir (örneğin, arkadaşlarımla kim olduğumu, nelerden hoşlandığımı)	1	2	3	4	5
Başladığım faaliyetleri/işleri bitirmeye çalışırım.	1	2	3	4	5
Bir şeyler istediğim şekilde gitmediğinde, diğer insanlara ve kendime zarar vermeden bu durumu çözebilirim (örneğin, şiddete başvurmadan veya kötü şeyler söylemeden)	1	2	3	4	5
Yardıma ihtiyacım olursa, nereden yardım alabileceğimi bilirim.	1	2	3	4	5
Kendimi okuluma ait hissediyorum.	1	2	3	4	5
Ailem zor zamanlarımda yanımdadır (örneğin hasta olduğumda veya başım sıkıştığında).	1	2	3	4	5
Arkadaşlarımla zor zamanlarımda yanımdadır.	1	2	3	4	5

Yaşadığım toplumda bana adil bir şekilde davranılır.	1	2	3	4	5
Hayatımda gelecekte kullanacağım yeteneklerimi geliştireceğim fırsatlara sahibim.	1	2	3	4	5
Ailemin aile geleneklerini ve kültürünü seviyorum.	1	2	3	4	5

EK VII: ÖLÇEK KULLANIM İZİNLERİ

Örtük Zeka Teorisi Ölçeği Kullanım İzni

Sayın Berna Gül,

Abd-El- Fattah ve Yates (2006) tarafından geliştirilen ve Prof. Dr. Bayram ÇETİN ile birlikte Türkçeye uyarlamış olduğumuz Örtük Zekâ Teorisi Ölçeğini-ÖZTÖ referans göstererek çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. Araştırmalarınızda kolay dilerim. 06.11.2020

Doç. Dr. Mustafa İLHAN

Başarı Hedef Yönelimi Anketi Kullanım İzni

21.12.2020

Sayın Berna GÜL,

Türkçe'ye uyarlamış olduğumuz Hedef Yönelimi Anketi'ni çalışmanızda kullanabilirsiniz.

İyi çalışmalar,

Doç. Dr. Burcu ŞENLER PEHLİVAN
Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi
Eğitim Fakültesi, Kötekli Yerleşkesi
48000 Mentеше-Muğla

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği Kullanım İzni

← [Icons] → [Icons]

Çocuk ve Genç Psikolojik Sağlık Ölçeği (ÇGPSÖ-12) Hakkında

Berna Gül 2 Aralık Çar 01:16 ☆
Merhaba, Adım Berna. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü YLUtez dönemi öğrencisiyim. Hocam Dr. N...

6

Gökmen Arslan 2 Aralık Çar 14:40 ☆ ↩ ⋮
Alıcı: ben →
Mailim izin sayılmakta. Ölçeği etik kurallar ve uygun şekilde atıf göstermen koşuluyla çalışmada kullanabilirsiniz.

Selamlar

Gökmen Arslan, Associate Professor
Mehmet Akif Ersoy University, Burdur, Turkey
International Network on Personal Meaning, Toronto, Ontario, Canada
"Meaning is all we have; the relationship is all we need."
Associate Editor: [Journal of Positive School Psychology](#)
Statistical Consultant: [The Educational and Developmental Psychologist](#)
Email: [Redacted]
Personal & Academic Website: [Redacted]

[ResearchGate](#) | [Google Scholar](#) | [ORCID](#)

İyilik Hali Ölçeği Kullanım İzni

İYİLİK HALİ ÖLÇEĞİ HAKKINDA Gelen Kutusu x

Berna Gül 10 Ara 2020 15:52 ☆
Hocam merhaba, Daha önce size İyilik Hali ile ilgili bir mail atmıştım. Ümit Sahanç hocam da sanırım sizinle iletişime kurmuş. Sizden onay bekliyorum. Etik kuru

Fatih Usta 11 Ara 2020 01:28 ☆ ↩ ⋮
Alıcı: ben →
Berna hanım merhaba,
Ölçek maddelerini ekte gönderiyorum. Ölçekten alınan yüksek puanlar iyilik halinin artışına işaret etmektedir. Ümit hocama çok selamlar.
Çalışmanızda başarılar diliyorum.

İyi Çalışmalar
Dr. Fatih USTA

Berna Gül 10 Ara 2020 Per, 14:53 tarihinde şunu yazdı:
xxx

EK VIII: ANKET VE ARAŞTIRMA İZİN BELGESİ

VALİLİK MAKAMINA

İlgi : Kocaeli Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı'nın 12.02.2021 tarihli ve 19474 sayılı yazısı.

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans Programı öğrencisi Berna GÜL'ün Dr. Öğr. Üyesi Osman Nejat AKFIRAT danışmanlığında "Ergenlerin Örtük Zeka Anlayışlarının, Psikolojik İyi Hali ve Psikolojik Sağlamlık ile İlişkisinin İncelenmesi" konulu yüksek lisans tez çalışması Müdürlüğümüz Araştırma ve Sosyal Etkinlik İzinleri İnceleme Komisyonu tarafından değerlendirilmiş ve uygulanmasında sakınca görülmediği bildirilmiştir.

Müdürlüğümüzce de uygun görülmüş olan söz konusu araştırma çalışmasının, 2020-2021 eğitim öğretim yılı içerisinde ve eğitim öğretimi aksatmamak kaydıyla, ilimiz Odunpazarı ve Seyitgazi ilçelerindeki ortaöğretim kurumlarında uygulanmasını olurlarınıza arz ederim.

Hakan CİRT
İl Millî Eğitim Müdürü

O L U R
04/03/2021
Kürşat GÜLERYÜZ
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:
1-Araştırma ve Değerlendirme Formu (2 Sayfa)
2-Ölçme Araçları (7 Sayfa)

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Adres : Büyükdere Mah. Atatürk Bulvarı No:247 Odunpazarı/ESKİŞEHİR Belge Doğrulama Adresi : <https://www.turkiye.gov.tr/meb-ebys>
Bilgi için: Cem Murat İRSOY Unvan : Bilgisayar İşletmeni
Telefon No : 0 (222) 280 27 07 İnternet Adresi: eskisehir@meb.gov.tr Faks:2222802728
E-Posta: strateji26@meb.gov.tr
Kep Adresi : meb@hs01.kep.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <https://svr.karguu.meb.gov.tr> adresinden 0561 - 2ff0 - 3244 - afd6 - c920 kodu ile teyit edilebilir.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Berna GÜL

EĞİTİM BİLGİLERİ

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans
Programı (2017- 2021)

Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Bölümü
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans
Programı (2012- 2016)